

Forside

Socialøkonomiske virksomheder i Grønland Bachelor

Videreudviklet fra mit virksomhedsprojekt

(Privat billede, Qaqortoq, april 2022)

Skrevet af: Pilunnguaq Benjaminsen

Studie: Erhvervsøkonomi,

Institut for Samfund, Økonomi og Journalistik

Opgavetype: Bachelor, 20 ECTS. 6. Semester

Titel: Socialøkonomiske Virksomheder i Grønland

Vejleder: Anne-Lise Kapel

Afleveringsdato: 25. maj 2022

Indholdsfortegnelse

Forside	1
Socialøkonomiske virksomheder i Grønland Bachelor	1
Videreudviklet fra mit virksomhedsprojekt	1
(Privat billede, Qaqortoq, april 2022)	1
<i>Skrevet af: Pilunnguaq Benjaminsen</i>	<i>1</i>
<i>Studie: Erhvervsøkonomi,</i>	<i>1</i>
<i>Institut for Samfund, Økonomi og Journalistik</i>	<i>1</i>
<i>Opgavetype: Bachelor, 20 ECTS. 6. Semester</i>	<i>1</i>
<i>Titel: Socialøkonomiske Virksomheder i Grønland</i>	<i>1</i>
<i>Vejleder: Anne-Lise Kapel</i>	<i>1</i>
Afleveringsdato: 25. maj 2022	1
<i>Introduktion</i>	<i>4</i>
<i>Socialøkonomisk virksomhed i Grønland</i>	<i>5</i>
<i>Hvilke udfordringer kan socialøkonomiske virksomheder opleve i Sydgrønland</i>	<i>6</i>
<i>Problemformulering</i>	<i>7</i>
<i>Opbygning</i>	<i>8</i>
<i>Teori</i>	<i>9</i>
Grundlaget for det sociale lag af TLBMC	11
Social Enterprise typologiers	11
<i>Metode</i>	<i>13</i>
Casestudie og komparativt sigte design	14
Indsamling af data	16
Kvalitative interviews	16
Interview guide - genstandsfeltet	16
Empiri i Danmark	17
Empiri afsnit	17
Kooperation Danmark - iværksætterstøtte	17
Hvad er arbejderkooperativen?	18
Råt&Godt	18
Settlementet Vesterbro	19
Grennesminde	20
Empiri i Grønland, feltarbejde i Qaqortoq	20
Siu Tsiu	20
Qaqortoq, Kommune Kujalleq (Borgmester)	21
Qaqortoq Majoriaq/Piareersarfik	21
Qaqortoq socialområde	22
Akilliit Angerlarsimaffiat	22
Tasersuup Atuarfia (Folkeskolen Qaqortoq)	22
Danmark, feltarbejde og indtryk	23
Kooperation Peter	23
Kooperation Karen	24
Råt&Godt	25

Settlementet Vesterbro	25
Grennesminde Taastrup	26
Qaqortoq feltarbejde og indtryk	27
Døgninstitution Akilliit Angerlarsimaffiat	29
Majoriaq Qaqortoq	30
Skolen Tasersuup Atuarfia	31
<i>Analyse</i>	32
The triple layered business model canvas	32
Economic business model canvas	33
Customer relationship	34
Economic business model canvas	34
Economic business model canvas og social stakeholder business model canvas	35
Social stakeholder business model canvas	35
Social stakeholder business model canvas	36
Social stakeholder business model canvas	36
Social stakeholder business canvas model	37
<i>Undersøgelsens resultater</i>	41
Markedsbeskrivelse	41
<i>Diskussion</i>	47
<i>Konklusion</i>	50
<i>Litteraturliste</i>	52
<i>Bilag</i>	54
<i>Typologier</i>	56
Eksempel på iværksættermodellen	56
Eksempel på beskæftigelsesmodellen	57
<i>Interviews, transskription</i>	59
Elsa, Kooperation Danmark	59
Peter, Kooperation socialøkonomiske virksomheder, Kooperation	62
Karen, Erhvervsøkonomi, socialøkonomisk virksomhed, Kooperation	64
Maria, Settlementet Vesterbro	68
Hanne, Grennesminde Taastrup	72
Stina, Borgmester Kommune Kujalleq	76
Akilliit Angerlarsimaffiat, Døgninstitution	83
Interview Majoriaqs leder, Poul	89
Interviewe med Laila Hammeken, folkeskolen Tasersuup Atuarfia	91
Hvem Deltager ikke (hvorfor)	95

Introduktion

I Danmark er socialøkonomiske virksomheder meget populære, hvor der findes mange. I september 2017 var der registreret 234 socialøkonomiske virksomheder i Danmark. I Grønland startede den første socialøkonomisk virksomhed i Tasiilaq i 2019, som den eneste i Grønland.¹ Men der var kun 118 virksomheder, ud af 234 virksomheder, der har eksisteret mere end et halvt år og som har ansatte og/eller borgere i et beskæftigelsesforløb, hvor der i de 118 virksomheder er kun knap 30 procent ordinært ansatte. Som socialøkonomisk virksomhed kan man faktisk ikke fremsøges i CVR, da det registreres under ”formål” på virksomheden, derfor kan man ikke fremsøges som socialøkonomiske virksomhed. Derfor er det ikke muligt at få et overblik over udviklingen i tal.²

En socialøkonomisk virksomhed er en privat virksomhed, der driver erhverv med det formål at fremme samfundsgavnlig og sociale formål. Der er forskellige krav, som skal være opfyldt, før en virksomhed kan registreres som socialøkonomisk virksomhed.

Jeg har under mit tidligere virksomhedsprojekt arbejdet med et socialøkonomisk virksomhed i Grønland, Siu Tsiu, som er den nuværende eneste socialøkonomisk virksomhed i Grønland. Her blev jeg interesseret i at arbejde videre med socialøkonomiske virksomheder, hvor jeg tænkte over hvorfor der ikke har været socialøkonomiske virksomheder før, og fordi Grønland har rigtig meget brug for det.

I mit tidligere virksomhedsprojekt har jeg fundet ud af at man ikke umiddelbart og direkte kan bruge de danske forretningsmodeller, men dele af dem kan bruges, og at nogle af dem ikke kan bruges pga. at de konkurrencemæssige forhold i Grønland er meget mindre. Desuden skal man tilpasse sig andre byer, bygder og kultur. Som for eksempel Tasiilaq og Qaqortoq, som er vidt forskellige kulturelt og som byer. Tasiilaq er meget isoleret fra andre dele af Grønland, sammenlignet med andre steder i Grønland.

I mit tidligere virksomhedsprojekt i interviewet med Hanne, som har startet Siu Tsiu, som erkender at Grønland omtales som ét land ligesom Danmark, men forskelligheden fra sted til sted er langt større end i Danmark, og at dette må respekteres, hvis en socialøkonomisk

¹ <https://star.dk/om-styrelsen/nyt/nyheder/2019/4/socialoekonomiske-virksomheder-fungerer-ofte-som-2-aktoerer/>

² <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-registrering-som-registreret-socialoekonomisk-virksomhed>

virksomhed skal lykkes. Der fandt jeg ud af vigtigheden i at man siger, at nu har Siu Tsiu lykkedes i Tasiilaq og som virker for deres kultur, og at de nu skal til at lave noget lignende i Qaqortoq.

Men her må Siu Tsiu grundigt undersøge, hvad der sker i Qaqortoq, og at det kan være at der skal være noget helt andet end det har fungeret i Tasiilaq. Jeg synes derfor at det er spændende at undersøge de danske socialøkonomiske forretningsmodeller og lave en sammenligning med de undersøgelser jeg har lavet med de danske forretningsmodeller, for at få inspiration til at udvikle en forretningsmodel der er mere passende for Qaqortoq.

Jeg vil gerne vide hvilken forretningsmodel man skal bruge til at starte noget op i Qaqortoq, som formentlig vil være forskellig fra den som er anvendt i Tasiilaq. Nu hvor Siu Tsiu skal i gang med at starte op i Sydgrønland, vil jeg gerne vide hvad samfundet har mest brug, på nuværende tidspunkt, og hvad man skal være opmærksom på, samt at lave empiri i Sydgrønland for at finde ud af hvilke målgrupper der er centrale og hvilke samarbejdspartnere og hvilken værdiskabelse der er væsentligt interessant for at kunne lave en forretningsmodel.

Socialøkonomisk virksomhed i Grønland

Der findes en hel del litteratur og teori omkring socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Derimod er der kun Siu Tsiu i Grønland, som er beskrevet i mit virksomhedsprojekt³ som den eneste litteratur her i Grønland. Det skal bemærkes, at den Grønlandske socialøkonomisk virksomhed kun består af én virksomhed her i 2022, og at det i langt højere grad baseres på de danske socialøkonomiske forretningsmodeller. Det må konstateres at de danske forretningsmodeller ikke passer her i Grønland.⁴

I mit tidligere projektopgave om et socialøkonomisk virksomhed i Grønland fandt jeg ud af at forretningsmodellerne fra den danske socialøkonomisk virksomhed ikke passer ind i det Grønlandske socialøkonomiske forretningsmodeller pga. at konkurrenceforholdet mellem virksomheder og arbejdspladser i forhold til det danske virksomheder er for lille. Det vil sige, at man skal lave en anden forretningsmodel som passer bedst til det Grønlandske samfund. Fra mit tidligere virksomhedsprojekt konkluderede jeg at et særligt konkurrenceforhold og kultur i det enkelte lokalsamfund er helt afgørende, og at det er helt forskelligt fra de danske vilkår.

³Henviisning ti mit Virksomheds projekt

⁴ <https://siutsiu.gl/da/>

Hvilke udfordringer kan socialøkonomiske virksomheder opleve i Sydgrønland

I artiklen i Sermitsiaq AG, fra mandag den 31. januar 2022 blev der skrevet: ”*Tal: Fortsat mange unge uden job eller uddannelse*” 35 % af landets unge var uden job og uddannelse i 2020. Det er tre gange procent lavere end 2014, og jeg synes at 35 % er et meget højt tal af hele landets unge befolkning, som er arbejdsløse. Det er næsten halvdelen af de unge som er arbejdsløse. Og ifølge statistikken ser tallene ikke ud til at være aftagende, og det er derfor på tide at finde ud af, hvordan situationen skal ordnes i nærmeste fremtid. Jeg kender til problemet og kender det allerede fra Siu Tsiu’s projekt i Tasiilaq, og den understøtter jeg statistisk.

Thomas Munk Veirum skriver i Sermitsiaq AG, at unge mellem 16 og 25 år 2020 lå fortsat på over en tredjedel, hvor det helt præcist var 35 procent af de unge der var udenfor arbejdsmarkedet og heller ikke under uddannelse.

Naalakkersuisut har gennem de skiftende regeringer haft en politisk målsætning om at nedbringe gruppen af de unge, som står uden arbejde og uddannelse. I tabellen⁵ viser grafen, at 42 procent af de unge mellem 16-26 år var under uddannelse, eller havde gennemført en ungdomsuddannelse i 2020, og at det har været uændret de seneste ti år. (Se billede 1 i bilag).

I artiklen blev gruppen af unge undersøgt, der hverken er under uddannelse eller i arbejde, som kaldes ungemålgruppen. Statistikken viser at mere end 40 procent af de unge fra Nanortalik, Kangaatsiaq, Upernavik, Qaanaaq og Tasiilaq tilhører ungemålgruppen, hvor hele landsgennemsnittet er på 35 procent.

Behovet for socialøkonomiske virksomheder er tydeligt, så jeg vil gerne undersøge, hvilke forhold Siu Tsiu skal være opmærksom på i forbindelse med at starte en socialøkonomisk virksomhed i Qaqortoq, og samle informationer om hvilke udfordringer der kan være i Sydgrønland som kan være bedst til deres forretningside, samt at undgå at konkurrere andre virksomheder som Siu Tsiu slet ikke kender til.

⁵ <https://sermitsiaq.ag/talfortsat-unge-uden-job-uddannelse>

I en ny artikel som udkom tirsdag den 17. maj 2022 skriver Sermitsiaq.gl, at “unge udenfor systemet skal aktiveres”. 16-25-årige unge som tæller 322 borgere, er udenfor systemet. I artiklen står der bl.a at Inuusuttut Ataqatigiit ønsker en klar politik om bekæmpelse af arbejdsløsheden, hvor man på den måde sikrer de unge en mulighed for et meningsfuldt arbejdsliv.

Forslaget vil koste 17 millioner kr. fra landskassen, men det ville betyde, at flere borgere vil kunne bidrage til samfundet som helhed, og dermed nedbringe antallet arbejdsløse borgere.⁶ Derfor er der allerede politiske erkendelse af, at Grønland er nødt til at foretage sig noget, og få de unge ind til de forskellige systemer og projekter, og det kan være en stor fordel for Siu Tsiu, som allerede har erfaringer og resultater fra det første projekt i Tasiilaq.

Problemformulering

Jeg synes det vil være spændende at undersøge, hvordan det er at bruge andre metoder samt forretningsmodeller for det socialøkonomiske virksomheder her i Grønland til at starte op, og gerne undersøge socialøkonomiske virksomheder i Danmark, for at få en inspiration og ideer til en forretningsmodel, som er egnet til de grønlandsk samfund. Socialøkonomiske virksomheder har en anden forretningsmodel de bruger, men som stadig er en socialøkonomisk virksomhed. Måske er det den, vi i Grønland skal bruge.

I min indledning er beskrevet, at der mangler forretningsmodeller som socialøkonomisk virksomhed der passer til Grønland. For at hjælpe børn og unge eller generelt andre, som har behov for hjælp til at starte op til uddannelser eller job, er der behov for at undersøge problematikken for at undgå konkurrenceforhold. Med baggrund af ovenstående indledning, stiller jeg min ledende problemformulering:

”Hvilke elementer er centrale i udviklingen af en forretningsmodel for socialøkonomiske virksomheder i Qaqortoq?”

I det følgende projekt vil jeg arbejde videre på mit virksomhedsprojekt i socialøkonomiske virksomheder som emne i min bachelor skrivning, samt hvorfor viden om dette emne er relevant for Grønland og som socialtilbud som en virksomhed.

⁶ <https://sermitsiaq.ag/node/237320>

Formålet med projektet er, at jeg vil præsentere om forretningsmodeller til at starte op som socialøkonomisk virksomhed i Danmark og de grundlæggende træk ved at starte op som socialøkonomisk virksomhed her i Grønland.

Tasiilaq og Qaqortoq er to helt forskellige byer med deres egen ligheder og modeller, som baggrundsviden af den danske socialøkonomiske virksomhed inden jeg præsenterer problemstillingen for projektet. Projektet vil indeholde metodiske og videnskabsteoretiske overvejelser, samt socialøkonomiske model og teorier indenfor socialøkonomiske virksomheder.

I forbindelse med mit virksomhedsprojekt har jeg fundet ud af, hvad der er væsentligt for en socialøkonomisk virksomhed i Tasiilaq. Og der har jeg fundet frem til, at man skal prøve, på grund af et lille samfund, undgå konkurrenceforhold til andre virksomheder, især det små virksomheder, hvis man skal være en socialøkonomisk virksomhed i Grønland.

Og nu synes jeg, at det er interessant at se hvordan det er i Qaqortoq i forhold til Tasiilaq's forretningsmodel.

Og for at besvare ovenstående problemformulering har jeg analyseret socialøkonomiske virksomheder i Danmark ved at lave en empiri, samt at lave interviews i Qaqortoq for at finde ud af, hvilken forretningsmodel der passer bedst i Qaqortoq, og se om socialøkonomiske virksomheder i Danmark kan sammenlignes til at starte op i Qaqortoq. Og for at se om man kan få inspiration fra andre forretningsmodeller i Danmark.

Opbygning

Jeg har i min analyse af socialøkonomiske virksomheder mellem Danmark og Grønland, valgt at fokusere på de forretningsmodeller mellem det danske og de grønlandske socialøkonomiske forretningsmodeller, hvor jeg i min problemformulering har jeg valgt at anvende formuleringen, ”Hvilke elementer er centrale i udviklingen af en forretningsmodel for socialøkonomiske virksomheder i Qaqortoq?”

Indledningsvis er opgavens problemformulering og afgrænsning af teori- og metodeanvendelse præsenteret. Hvor datamaterialet består af kvalitative interviews og feltarbejde, og derefter operationaliseres opgavens teoretiske analyseramme til analyse af udviklingen af det socialøkonomiske virksomheder i Grønland. Her har vi Siu Tsiu, der er på

vej til Qaqortoq. Hvordan skal de se ud for at etablere sig i Qaqortoq? Her har jeg været i Danmark for at finde ud af, hvilke forretningsmodeller der kan inspirere til en forretningsmodel i Qaqortoq.

Teori

Triple layer business model canvas

En forretningsmodel repræsenteret gennem dette lærredsværktøj understøtter udvikling og formidling af et mere holistisk og integreret billede af en forretningsmodel, og som kan understøtte kreativ innovation hen imod mere bæredygtige forretningsmodeller.

Indenfor den socialøkonomiske forretningsmodel er der 3 modeller i kanvas, som den anden af de tre modeller er social stake holder model.

Business model canvas metoden kan bruges til at visualisere og identificere hvilke interessenter, kunder, problemstillinger og indtjeningsmuligheder, der er forbundet med konceptet.

Og i triple layer business model canvas er et værktøj som kan bruges til at udforske bæredygtighedsorienteret forretningsmodel og innovation. Man kan udvide det originale forretningsmodellærred ved at tilføje det to lag som er, et miljølag ud fra et livscyklus perspektiv og et socialt lag ud fra et interessentperspektiv. De tre lag er sammenhængende. Og når de betragtes sammen, der de tre lag af forretningsmodellens bæredygtighed mere explicit, og tydeliggør hvordan en organisation generer flere typer værdi ved økonomi, miljø og socialt.

I triple layer business model canvas er der en horisontal sammenhæng i hvert af de tre layers, der er otte tallet, samt at der er en vertikal sammenhæng indenfor denne teori. Og det er den jeg egentlig søger i mit teorivalg, hvor jeg udvælger nogen elementer på hvert lag jeg vil bruge og som jeg vil sætte fokus på.

I mit bachelorprojekt om socialøkonomiske virksomheder bruger jeg metoden til at undersøge hvilken ressource Siu Tsiu har brug for at starte op i Sydgrønland. Samt for at finde ud af mulige samarbejdspartnere og hvordan de foreslåede produkter skaber værdi for deres kunder. Her har jeg valgt ikke at sætte fokus på hele af Triple layerne. Her vil jeg bruge Triple layer til at vise hvordan man kan få kontakt med kunderne, og om hvordan får vi det

formidlet med valg af budskab. Og da Qaqortoq er forholdsvis en lille by, skal man kunne klare en 360 graders undersøgelse. Det er så vigtigt at man gør hvad man har sagt, fordi alle ved hvad man har sagt eller gjort i et lille samfund.

Da det med andre ord giver TLBMC horisontal sammenhæng indenfor hvert lærredslag for at udforske økonomisk, miljømæssig og social værdi individuelt og vertikal sammenhæng, der integrerer værdiskabelse på tværs af de tre lærredslag, som understøtter udviklingen af en dybere forståelse af en organisations værdiskabelse.

Det er derfor foreslået TLBMC for kreativt at udforske bæredygtighedsdrevet produkt-, proces- og forretningsmodelinnovation til støtte for organisationer, der bedre kan håndtere bæredygtighedsudfordringer. Da det originale forretningsmodellærred behandles grundigt af de originale grundlæggere, fokusere næste afsnit kun på de nye miljømæssige og sociale lærredslag, der er foreslået som en del af TLBMC.

Et lærred som et kreativt værktøj til forretningsmodelinnovation

Denne model kan bruges af virksomheder, et eller flere udvalg af forretningsmodelarketyper til at forme deres egen transformation, som er forudsat til at yde assistance til at udforske nye måder at skabe og levere bæredygtige værdier og udvikle forretningsmodelstrukturen ved at give vejledning til at realisere de nye muligheder.

Grundlaget for miljølaget i TLBMC

På miljølaget bygges der et livscyklusperspektiv af miljøpåvirkning. Og det stammer fra forskning og praktisk om livscyklusvurderinger, som er en formelt tilgang til at måle et produkts eller tjenestes miljøpåvirkninger på tværs af alle stadier af dets levetid. Denne model kan jeg bruge til en forretningsmodel. Det er en virksomhed med bæredygtigheds miljøpåvirkning på tværs af flere typer indikatorer over den fulde livscyklus for et produkt eller en tjeneste med forretningsinnovation, som kan understøtte konkurrencedygtige produkt-, service- og forretningsinnovationer med at forbedre miljøegenskaber i forhold til traditionelle forretningsinnovationer og understøtter løbende effektmåling og forbedring af bæredygtighedsorienterede innovationer over tid.

Grundlaget for det sociale lag af TLBMC

Den sociale lag af det tre lag bygger på en interesserstyringstilgang til at udforske en organisations sociale indvirkning. En interesserstyringstilgang søger at balancere interesserne for en organisations interessenter frem for blot at søge maksimal gevinst for organisationen selv.

Her har Siu Tsius en målgruppe på unge for bl.a at skabe forbedringer til dem. Medarbejdere, aktionærer, samfund, kunder som er Kommune Kujalleq, betaler ydelser er at få unge til at komme væk fra sofaen. Mens der er en række tilgange til at adressere sociale påvirkninger i erhvervslivet, såsom sociale livscyklusvurderinger og andre fælles standarder og sociale påvirkningsfaktorer, bygger på alle ud fra et interesserperspektiv, som dermed kan være med til at påvirke deres beslutning.

Det kan gøres på flere måder, særligt til de kulturelle aspekter som kan være interessenter til at omfatte grupper som medier, fattige, terrorgrupper og endda ikke-menneskelige aktører som naturlige økosystemer. Derfor er det vigtigt at tilpasse modellen til det lokale samfund.

Social Enterprise typologiers

Præsentation af forskellige typer af Socialøkonomiske virksomheder

I dette analyseramme præsenteres af 9 forskellige typer af socialøkonomiske forretningsmodeller af teoretiske udgangspunkt. Jeg har valgt at arbejde ud fra det mest brugte forretningsmodel ud af det 9 forskellige typer. De 9 forskellige forretningsmodeller dvs. der er 9 måder at bygge forretning op på, og de spænder fra at rådgive om socialøkonomisk virksomhed, støtte andre i at lave socialøkonomiske virksomheder. Og jeg har valgt at bruge det to mest brugte socialøkonomiske forretningsmodeller i Danmark.

Sociale entreprenører i Danmark har lavet 9 forskellige socialøkonomiske virksomheders forretningsmodeller. På deres hjemmeside står der, at Kim Alter, som er forfatter og grundlægger af Virtue Ventures LLC, et konsulentfirma med speciale i socioøkonomiske virksomheder og som i mange år har arbejdet med at bringe forretningspraksis til almennyttige organisationer i mere end 30 lande over hele verden, for derigennem at opmuntre dem til at blive bæredygtige gennem deres indtjente indkomst. Og i bogen "Social enterprise typology" fra 2007 oplister Kim Alter 9 forskellige typer af forretningsmodeller

for socialøkonomiske virksomheder, som gennemgås i Sociale entreprenør Danmark.⁷ Ud af det 9 forretningsmodeller valgte jeg to af de der blev mest brugt som et eksempler.

Beskæftigelsesmodellen

En af modellerne som jeg vil bruge som teori er beskæftigelsesmodellen, som også er taget fra sociale entreprenør Danmark, indenfor det 9 forretningsmodeller på deres hjemmeside.

Jeg vælger beskæftigelsesmodellen, fordi den er for sociale virksomheder, der giver beskæftigelsesmuligheder og jobtræning til dens målgrupper eller som vi kalder ”klienter”, personer med høje barrierer for beskæftigelse såsom handicappede, hjemløse, unge i risikogruppen og tidlige lovovertrædere.

Her driver organisationen en virksomhed, der beskæftiger sine kunder, og sælger sine produkter eller tjenester på det åbne marked. Forretningstypen er baseret på passende job, den skaber for dine kunder, med hensyn til kompetenceudvikling og overensstemmelse med kundernes evner og begrænsninger, såvel som dens kommercielle levedygtighed.

Beskæftigelsesmodellen er indlejret som, The social program is the business, hvor dens mission er centreret om at skabe beskæftigelsesmuligheder for kunder. Hvor sociale støttetjenester til medarbejdere såsom ”job coacher”, træning i bløde færdigheder, fysioterapi, mental sundhedsrådgivning eller hvor overgangsboliger er indbygget i virksomhedsmodellen og skaber et muliggørende arbejdsmiljø for kunderne. Denne sociale virksomhed opnår økonomisk selvforsyning gennem salg af sine produkter og ydelser. Indtægterne bruges til at betale driftsudgifter forbundet med virksomheden og andre sociale omkostninger, der påløber ved at ansætte sine kunder.

Denne beskæftigelsesmodel bruges i vid udstrækning af handicap- og ungdomsorganisationer, såvel som sociale serviceorganisationer, der betjener kvinder med lav indkomst, afhængige i behandling, tidligere hjemløse og velfærdsmodtagere. Populære typer af beskæftigelsesvirksomheder er vagt, - og landskabsvirksomheder, cafeer, boghandlere, genbrugsbutikker, Messenger services, bagerier, træbearbejdere og mekanisk reparation.

⁷ <https://socialeentreprenorer.dk/forretningsmodeller/de-9-socialøkonomiske-forretningsmodeller/>

Teoretisk eksempel ved denne model er en social virksomhed, der fremstiller kørestole, drives af kunder – ofre for landmineulykker – som er udsat for diskrimination og som er marginaliseret på det åbne marked. Deres arbejdsstationer er specielt indrettet til at imødekomme deres handicap. De lærer færdigheder såsom svejsning, støbning og montering. Den sociale virksomhed sælger kørestole til hospitaler og lægeforsyningsvirksomheder. Indtægterne bruges til at finansiere offentlige uddannelseskampagner om landminer og til at dække de sociale omkostninger til fysioterapi og rådgivning.

Iværksættermodellen

Iværksættermodellen er egentlige teori om, hvordan sælger social virksomhed deres virksomhedsstøtte og finansielle tjenester til sin målgruppe eller som vi kalder ”kunder”, selvstændige personer eller virksomheder. Og i det sociale virksomheders kunder sælger man deres produkter og tjenester på det åbne marked.

Iværksætterstøttemodellen er normalt indlejret i “at the social program is the business”, hvor dens mission er centreret om at lette den økonomiske sikkerhed for sine kunder ved at støtte deres iværksætteraktiviteter. At man opnår socialvirksomheds økonomisk selvforsyning gennem salg af sine ydelser til kunder og bruger denne indkomst til at dække omkostninger, forbundet med levering af iværksætterstøtteydelser samt virksomhedens driftsudgifter.

Den økonomiske udviklingsorganisation, og herunder mikrofinansieringsinstitutioner, små og mellemstore virksomheder samt business Development service programmer bruger iværksættermodellen. Hvor de andre almindelige typer af virksomheder, der anvender denne model kan være finansielle institutioner, ledelsesrådgivning, professionelle tjenester, teknologi og produkter, der understøtter iværksættere.

Metode

I dette afsnit præsenteres og uddybes de valgte analysemetoder i forbindelse med indsamling og analyse af interviews. Det væsentligste princip under analysen er den komparative analyse. Hvor jeg skal kigge på helheden og enkelte dele, den kvalitative del, for at få dybere forståelse til de enkelte forretningsmodeller indenfor de danske socialøkonomiske virksomheder.

Der er en vist grad sammenligning mellem de danske og de grønlandske socialøkonomiske virksomheder, hvor jeg skal undersøge og fortolke forholdet mellem forretningsmodeller ved at lave kvalitative interviews i det forskellige danske socialøkonomiske virksomheder.

I mit virksomhedsprojekt fandt jeg ud af, at man ikke umiddelbart kan bruge model fra Danmark, men kan bruges som inspiration med det modeller de bruger.

Kan min viden og rolle på den ene side betragtes som en kilde til indsigt, men også som en kilde til at hjælpe andre, som vil starte en socialøkonomisk virksomhed eller som Siu Tsiu ville starte socialøkonomisk virksomhed i Sydgrønland? Jeg vil fremhæve, ved at kvalitative interviews af de danske socialøkonomiske virksomheder samt i Qaqortoq, hvor Siu Tsiu tænker sig at starte en socialøkonomisk virksomhed og undersøge Kommune Kujalleq's arbejde indenfor det sociale område samt interviewe borgmesteren for at finde ud af, hvad for en socialøkonomisk virksomhedsforretningsmodel i Sydgrønland kan have brug for til at starte op. Her har jeg lavet interviews i Qaqortoq, for at se om hvilken behov der er for at lave en forretningsmodel, og hvad skal man være opmærksom på. Bruge horisontal og vertikal vision omkring byen, interviewe og undersøge hvad Qaqortoq har brug for til at lave en ny forretningsmodel.

Casestudie og komparativt sigte design

I denne casestudie skal jeg have en større forståelse for de enkelte socialøkonomiske virksomheder i Danmark for at interviewe det forretningsmodeller de bruger, hvor designet er afgrænset indenfor de unge aspekter for casen.

Den case som jeg skal indgå i mit casestudie, er at lave kvalitative undersøgelser med indsamling af forretningsmodeller fra socialøkonomiske virksomheder samt interviews om socialøkonomiske virksomheder i Danmark. I denne opgaveskrivning om socialøkonomiske virksomheder i Danmark og i Grønland vil jeg interviewe forskellige socialøkonomiske virksomheder i Danmark, for at finde ud af hvad deres forretningsmodel er, samt at lave empiri om det forskellige socialøkonomiske virksomheder. Desuden en analyse om min problemformulering, om jeg kan finde et svar via kvalitative interviews og ved feltarbejde.

Jeg tager til Sydgrønland for at lave empiri hos Kommune Kujalleq, hvor jeg vil undersøge om hvilke målgrupper der er hos de unge i Qaqortoq, samt hvilken ydelser Sydgrønland har brug for. Hvilken prioriteter af de målgrupper er der i Sydgrønland, for at kunne identificere.

Hvad der er behov for fra de socialøkonomiske virksomheder. Det er væsentligt for at kunne foreslå en forretningsmodel.

Da jeg skal interviewe flere forskellige virksomheder indenfor socialøkonomiske virksomheder, udformer jeg casen som multi case design, som inkluderer flere cases i samme studie. Desuden vælger jeg blandt andet casestudiet som metode, fordi de virksomheder jeg har valgt, er afdelinger af en af samme slags virksomhed, og i denne multi case design vil det derfor skabe en mere ensartet tilgang til min besvarelse af problemstillingen, hvor jeg tager det samme virksomheder med samme formål til at kunne få inspiration til den Sydgrønlandske forretningsmodel, hvor jeg får forretningsideer som bliver brugt fra det danske forretningsmodeller fra det Socialøkonomiske virksomheder.

Derfor har jeg også valgt at bruge komparativt sigte design, hvor jeg skal sammenligne de virksomheder samt deres forretningsmodeller. Her skal jeg sammenligne to eller flere komparative design i det danske modeller, her er der snakket om en multicase design, hvor jeg tager hen til Danmark for at undersøge det forskellige socialøkonomiske forretningsmodeller, og hvad er der, der er karakteristisk for dem.

Siu Tsiu som er den eneste socialøkonomisk virksomhed her i Grønland. På den baggrund vil jeg til Danmark for at indsamle inspiration. Og så har jeg en empiri som handler om, hvad er det egentlig kundens behov er i Qaqortoq.

I dette case og i komparativ analyse skal jeg se på det danske socialøkonomiske virksomheder og bruge triple layer business model canvas teori, om forretningsmodeller som ramme til at sammenligne dem, den komparativ analyse og finde fremherskende træk.

Derefter vil jeg interviewe folk i Qaqortoq for at finde ud af, hvordan deres udfordringer og vilkår ser ud, og for at forstå den virkelighed det skulle sættes ind i. Dernæst vil jeg bruge mit kendskab til socialøkonomisk virksomhed Siu Tsiu og deres forretningsmodel, og se hvor de ligner eller om det adskiller sig fra det jeg fandt i den komparative analyse. Og til slut ville jeg ende med at finde ud af min nye viden om Qaqortoq's behov samt elementerne fra Siu Tsiu Tasiilaq og resultaterne af det komparative studie kan foreslå som forretningsmodel eller i hvert fald hvilke elementer et centrale i en forretningsmodel for Qaqortoq, hertil bruge Triple layer business model canvas.

Indsamling af data

Kvalitative interviews

Udover ovenstående kvalitative analyse af socialøkonomiske virksomheder i Danmark og i Grønland har jeg valgt at supplere med kvalitative interviews med det danske socialøkonomiske virksomheder samt Kommune Kujalleq.

Transskriberingen og kommentarer til forløbet findes i bilagene.

Jeg skal interviewe individuel med de nøglepersoner som arbejder eller som arbejder indenfor de socialøkonomiske virksomheder i Danmark, hvor jeg i min bacheloropgave skal uddybe respondenternes svar, så der opnås et detaljeret og klart indtryk af respondenternes motiver, adfærd eller holdninger. I denne interviewe skal respondenternes dybdeinterviewes, og der tales frit uden den store styring fra interviewerens side. Her kan man give intervieweren lettere og uddybende interessante aspekter samt større fleksibilitet over for den enkelte respondent.

Jeg har transskriberet interviews fra memoer, hvor jeg har skrevet hvad der blev sagt, og jeg har direkte oversat fra Grønlandsk til dansk. Jeg ikke rettet eller gjort mere ud af det i bilagene ved min interviews transskribering.

Interview guide - genstandsfeltet

I dette bacheloropgave skal jeg interviewe respondenterne med en semistrukturerede interviews, hvor jeg skal interviewe respondenterne ved at møde dem. Interviewet skal foregå med samtale, hvor vi ikke nødvendigvis skal følge intervieweguiden slavisk. Jeg vil spørge op om emner, om deres arbejde samt forretningsmodeller de arbejder med. Her skal vi åbne op for de aspekter der kan indgå i interviewet, så jeg kan få mulighed for at stille uddybende spørgsmål om de emner jeg har udvalgt for at få svar til min analyse og til min problemformulering fra respondenterne.

Den del af kvalitative interview med de forskellige socialøkonomiske virksomheder skal jeg samle for at finde ud af hvad der fokuseres på overordnede udfordringer og succeser set fra deres virksomheders perspektiv. Interviewende skal være ca. en times tid. Jeg vil interviewe omkring 4 socialøkonomiske virksomheder i Danmark, samt socialområdet i Kommune Kujalleq og borgmesteren i samme kommune. Samtalerne skal fungere som et klargørings-

valideringsværktøj i forhold til analysen af socialøkonomiske virksomheder i Danmark og Grønland til eventuelle problemstillinger der skulle præciseres i forhold til analysen af virksomheder.

Empiri i Danmark

I de danske indgår empirien ved komparativ forløb, og ender med, hvad der er mest fremherskende forretningsmodel der bliver brugt. Her har jeg lave en multicase, hvor jeg snakker med personer fra forskellige virksomheder i Danmark. Her har jeg har fundet ud af at, der er vigtig ting i det danske socialøkonomiske virksomheder som jeg kan tage med og bruge i Grønland.

Empiri afsnit

Deltagere

Grennesminde Taastrup

Hanne Danielsen fra Grennesminde er startet op som socialøkonomisk virksomhed som blev etableret i 1984, i en nedlagt møbelfabrik på Taastrup. Virksomheden har gennem årene etableret et økologisk gartneri og bageri m.m.

Grennesminde er et sted, hvor 16-30-årige med særlige behov kan bo, arbejde og uddanne sig. Og målet med det unge med særlige behov i Grennesminde er at træne og afdække de unges kompetencer og ressourcer via almen arbejdsstræning og delvis arbejdsafklaring, hvor målet med det eksterne praktikforløb er at få en tættere tilknytning til arbejdsmarkedet, hvor det dækker en bred vifte af brancher bl.a. serviceområdet, butiksfagene, det grønne område, kantine pedel og gårdmænd.

Hanne Danielsen fra Grennesminde har startet socialøkonomisk virksomheden Siu Tsiu i Tasiilaq og samtidigt i gang med at planlægge at starte op i Sydgrønland.

Hanne ville gerne starte op i Sydgrønland med samme forretningsmodel som Grennesminde, Men det kan ikke lade sig gøre, da det ikke er tilpasset det grønlandske forhold. Hun blev også nødt til at ændre forretningsmodellen i Tasiilaq for at tilpasse den til det grønlandske samfund. Det samme gælder for Sydgrønland.

Kooperation Danmark - iværksætterstøtte

Kooperativ er en virksomhed med helt almindelig virksomhed og så alligevel ikke helt. Et kooperativ ejes i fællesskab og styres demokratisk af virksomhedens medlemmer. Hvor et

kapitalselskab kan være ejet af fjerne investorer eller aktionærer, ejes et kooperativ af personer, der deltager aktivt i virksomheden. Og det kan for eksempel være virksomhedens kunder, medarbejdere eller leverandører. Og Kooperation Danmarks formål er at være til størst mulig nytte for sine medlemmer, hvor de er god til at hjælpe med at skaffe arbejdspladser til dem der vil eje en fællesvirksomhed.

Kooperation Danmarks kunder er dem der vil opstarte et virksomhed fælles. De rådgiver og uddanner deres kunder til at starte en virksomhed op. Kooperation er en arbejdsgiver, interesseorganisation for kooperative virksomheder i Danmark, hvor de er værdibaseret fællesskab af engagerede virksomheder, der på tværs af brancher og selskabsformer har det til fælles, at de arbejder ud fra værdier om demokratiske deltagelse og samfundsmæssig bæredygtighed.

Hvad er arbejderkooperativen?

Arbejderkooperationens formål i Danmark er at skaffe forbrugerne billige varer af god kvalitet, at tjene penge til oplysning og politisk-faglige aktiviteter, hvor man udvikle demokrati på arbejdspladsen, skabe beskæftigelse samt at lægge pres på arbejdsgiverne under arbejdskonflikter.

Kooperationen er på demokratiske principper organiseret gennem frivilligt samarbejde, der har til formål ved indøvelse af erhvervsmæssig virksomhed enten direkte eller inddirekte at støtte de deltagende i deres husholdning eller gennem deltagernes fælles almennyttige bestræbelser på at bidrage til en højnelse af den almindelig levestandard og den økonomiske aktivitet i samfund. (Det kooperative alternativ, Henning Grelle 2012)

Råt&Godt

Råt & Godt – bæredygtige møbler og indretning til private og erhverv er en socialansvarlig og bæredygtig virksomhed, med primære formål med at hjælpe unge med udfordringer ud over ledighed i beskæftigelse. I samarbejde med de unge i deres beskæftigelsestilbud producerer de specialdesignede møbler og interiør af rest- og genbrugsmaterialer i værkstedet Sødt og Blødt.

Råt&Godt tilbyder et helhedsorienteret beskæftigelsesforløb for unge, der ikke trives i uddannelse eller job. Deres formål er at blive afklaret og klar til beskæftigelse. Forløbet

tilrettelægges efter den enkelte interesser, kompetencer og fremtidsplaner.⁸ Her bliver virksomheden betalt fra kommunen, alt efter hvor mange unge møder op til aktivering.

Virksomheden sælger deres færdige varer som unge har lavet, såsom møbler og lignende med deres kontaktperson (som er en tømrer) til kunder.

Settlementet Vesterbro

Fakta om Settlementet er virksomhed som oprindelig var i iværksætterstøttemodellen, men er gået over i beskæftigelsesmodellen, arbejdet i Vesterbros gader siden 1911, hvor de har altid taget sit udgangspunkt i området omkring Dybbølsgade, De røde baner, og Saxogade. Settlementet driver stadig den dag i Danmarks eneste social handelsgade. I Istedgade ligger det aktive værested Gang i Gaden, mens rådgivning, klubber, beskæftigelsesmedarbejdere og administrationen er placeret i Dybbølsgade.

I 2020 fik 1400 borgere hjælp og støtte gennem deres forskellige indsatser. 145 udsatte er efter længerevarende forløb blevet afklaret og har fået mulighed for at komme på arbejdsmarkedet. Settlementet Vesterbro rådgav i over 800 personer i gælds-, juridisk- og sociale sager. De bidrog til, at ankestyrelsen ændrede praksis omkring udokumenterede hjemløse i Danmark, hvilke førte til en rettighedssikring for personer, som lever i udsathed.

Over 100 udsatte var tilknyttet deres værested Gang i Gaden, og ca. 25 mennesker havde deres daglige gang i værestedet. De får støtte, rådgivning og har et stærkt fællesskab. De uddelte over 1600 varme måltider og 1000 madposer med basale madvarer til mennesker, der lever i udsathed under Corona nedlukningen i foråret 2020.

200 ældre var aktive i deres klubber og skabte sammen aktiviteter, der giver livskvalitet og bekæmper ensomhed. Omkring 100 frivillige var løbende engageret i deres forskellige indsatsområder. (Settlementet Vesterbro, Årsskrift 2020).

Her har virksomheden også beskæftigelses forløb til deres ”kunde”, hvor kommunen også betaler deres kundens forløb, samt når de sælger deres ydelser fra cafe Sonja, fra tøjbutik, fra lejetøjsbutik osv. får virksomheden også penge på samme måde som Råt&Godt.

⁸ <https://raatoggodt.dk/>

Grennesminde

I mit virksomhedsprojekt har jeg undersøgt Grennesminde, som Siu Tsiu startede med Grennesminde's forretningsmodel. Her hjælper man de unge som har et særlig behov, unge som er stoppet i folkeskolen eller ikke har kunnet kommet videre i folkeskolen. Projekterne bliver betalt af kommunen, samt får ydelser fra deres salg.

Hanne som har været tidligere Grennesminde formand, startede socialøkonomisk virksomhed Siu Tsiu, og det er også Siu Tsiu som også vil starte et socialøkonomisk virksomhed i Sydgrønland. Hanne følger Grennesminde's forretningsmodel, men hun skal tilpasse virksomheden til det Sydgrønlandske vilkår, derfor kan hun ikke direkte bruge forretningsmodellen fra Grennesminde samt fra Tasiilaq.

Derfor besøgte jeg Grennesminde, for at få inspiration til at starte op som socialøkonomisk virksomhed i Sydgrønland. Jeg vil undersøge virksomheden Grennesminde og besøge deres virksomhed og finde ud af, om deres forretningsmodel's ideer passer ind til det grønlandske samfund i forhold til socialøkonomisk virksomhed som Grennesminde i Taastrup.

Empiri i Grønland, feltarbejde i Qaqortoq

I Grønland er der bidragsydere, som selv skal finde deres egen og tilpassede forretningsmodel i Grønland. Her er der afsnit, hvor jeg finder ud af, hvad kunderne siger. Fra Siu Tsiu ved jeg, at det er vigtigt ikke at have konkurrenceforhold til andre virksomheder, selvom kunderne siger at der er brug for arbejdskraft til unge, skal passe på med ikke at lave konkurrenceforhold til andre virksomheder. Selvom Kooperation Danmark fra Karen's side, siger helt det modsatte nemlig, at man skal kunne have konkurrence mellem virksomheder og socialøkonomiske virksomheder, siger Hanne og Peter også fra Kooperation Danmark, at man skal passe på med at konkurrere med andre virksomheder i det små samfund. Som Peter også sagde, har han også skulle passe på i Sydafrika, da de oprettede en socialøkonomiske virksomhed, om ikke at konkurrere med de små lokale virksomheder.

Siu Tsiu

Siu Tsiu har selv fundet, ved hjælp af Grennesminde forretningsmodel, deres egen forretningsmodel i Tasiilaq Derefter har de tilpasset deres forretningsmodel til de Østgrønlandske kulturer samt det unges særlig behov. Da Øst- og Vestgrønland er meget

anderledes i kulturelle forhold samt behov, er det vigtigt at undersøge hvilke forretningsmodel for Siu Tsiu der vil passe bedst i Sydgrønland.

Socialøkonomisk virksomheden Siu Tsiu har åbnet et servicecenter, hvor målgruppen består af unge, der står udenfor uddannelses- og arbejdsmarkedet. Siu Tsiu virksomheden laver i samarbejde med de lokale virksomheder, som påtager sig af afgrænsede opgaver som fx. at male et hus, så de unge kommer til at arbejde sammen med andre voksne. De får lært at komme på arbejde, udføre et stykke arbejde og få en faglige indsigt, som kan styrke deres valg af uddannelse og arbejdsliv. Et sted, hvor unge kan få rum og plads til at udvikle sig både fagligt og socialt. Jeg vil hjælpe Siu Tsiu med at finde ud, hvilke problemer de unge slås med i Sydgrønland og ud fra det, finde den bedste forretningsmodel der passer bedst til Siu Tsiu

[Qaqortoq, Kommune Kujalleq \(Borgmester\)](#)

Sydgrønlands Borgmester Stina Egede er tidligere politibetjent i både Nuuk og Qaqortoq. Hun har tidligere være med i bestyrelsen for døgninstitution Akilliit Angerlarsimaffiat og for Siu Tsiu har hun været med fra starten som bestyrelsesmedlem indtil hun blev borgmester. Hun kender hele Sydgrønlands behov indenfor de socialeforhold, socialebehov, manglende arbejdspladser og lignende. Hun er den vigtige person til at starte op socialsocialøkonomiske virksomheder i Sydgrønland.

[Qaqortoq Majoriaq/Piareersarfik](#)

Leder af Majoriaq Qaqortoq, Poul Jørgensen, som snart skal på pension, har arbejdet siden Majoriaq eksisterede under navnet STI, Piareersarfik og nu Majoriaq.

Poul har arbejdet med vejledning for unge efter endt folkeskole eller som er gået ud af folkeskolen i utide, med at komme videre med deres uddannelse, eller hjælpe dem til at finde arbejde gennem jobcenteret i Qaqortoq.

Majoriaq er et job-, vejlednings- og opkvalificeringscenter. Ifølge lovgivning fra januar 2016 hører den under Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Energi. Majoriaq i Kommune Kujalleq er en sammenlægning af Arbejdsmarkedskontor og Piareersarfik. Deres personale er jobkonsulenter, vejledere, undervisere og kontorpersonale.

Qaqortoq socialområde

Jeg fik at vide, at man skal igennem Majoriaq for at vide noget om arbejdsløshedstallet Sydgrønland, Alle arbejdsløse bliver registreret i Majoriaq. Derfra kan man i samarbejde med Majoriaq, i lighed med Siu Tsiu i Tasiilaq, samle målgrupperne op lade dem starte i Siu Tsiu.

Akilliit Angerlarsimaffiat

Døgninstitution Akilliit Angerlarsimaffiat.⁹ Er en af det godt omtalte unges døgninstitution i Grønland, Institutionen er en selvejende institution med en bestyrelse. I øjeblikket huser den 18 unge og har 4-5 huse som unge bor på forskellige steder. Dem over 18 år, har deres eget sted. Akilliits forretningsmodel ligner meget det socialøkonomiske virksomheder, som jeg har besøgt i Grennesminde. Men de producerer ikke “varer”, men de unge arbejder ude i byen eller får undervisning i egne lokaler med egne skolelærere. Døgninstitutionen Akilliit følger lovgivning for døgninstitutioner. De har et værksted hvor de kan unge kan arbejde, f.eks. med en tømrersvend, hvor de laver tømrerarbejde. Og unge piger kan arbejde i butikkerne eller lignende, hvor de mindsteløn. De lærer at møde op på arbejde, får løn, lærer pligter på arbejde, i hjemmet, at tage ansvar for deres liv.¹⁰

Tasersuup Atuarfia (Folkeskolen Qaqortoq)

Laila Hammeken er vejleder for 8.-10. klassertrin i folkeskolen, Tasersuup Atuarfia Hun kaldes også “vejleder for elever”. Hun har været elevvejleder i mange år, og hun rådgiver eleverne om det vil videre på efterskole, Majoriaq, gymnasiet eller tage en uddannelse mm. Hun rådgiver også elevernes forældre og vejleder dem, hvilke muligheder der er efter endt folkeskole.

Hun er også den der registrerer hvem og hvor mange der kommer videre i gymnasiet, efterskole, eller undersøger elevernes evne til at kunne komme videre eller om eleverne er egnet til en videreuddannelse. Det kan være en højere uddannelse eller en håndværkeruddannelse.

⁹ Det mellemste som kan være det mellemste i søskendeflokken eller det mellemste i børn og voksne er Akulliit, Akilliit angerlarsimaffiat betyder det mellemstes hjem.

¹⁰ <http://akilliit.gl/>

Danmark, feltarbejde og indtryk

Kooperation Elsa.

Kooperation Danmark, møde med Elsa, den 7. marts kl. 09.00 til kl. 10.00. Vi mødtes på hendes kontor i København's centrum. Mødet med hende gav en større tankegang omkring socialøkonomiske virksomheder, da jeg for første gang fik introduktion til Kooperation, hvor deres model er mere demokratiske virksomhed end den socialøkonomiske virksomhed er (se bilag med interviewet med Elsa). Hun gav mig tankegang med at, Kooperation i Grønland også sagtens bruges til virksomheder, f.eks. en demokratisk virksomhed med kvinder, der syr grønlandske nationaldragter, eller at starte demokratisk virksomhed til unge mænd med at være fisker og købe båd sammen. Det har været en stor øjenåbner ved at mødes med hende, da man også kan se andre virksomhedsmodeller, som kan minde om socialøkonomisk virksomhed, men også som er anderledes, og måske kan være mere egnet til det Grønlandske forretningsmodeller end den socialøkonomiske virksomhed.

Positivt møde med Elsa, en frisk dame med mange erfaringer omkring iværksætteri, og som kunne være interesseret til at hjælpe det Grønlandske iværksættere med at starte op, hvis det ønskes.

Kooperation Danmark forretningsmodel er en meget indenfor iværksætter modellen, hvor det laver nogle større grupper iværksættere indenfor det mange forskellige forretningsmodeller. Men generelt bruger de kooperativt forretningsmodel til at lave en stor eller en mindre virksomhed.

Kooperation Peter

Mødet Peter, Kooperation Danmark. København center, den 7. marts den 7. kl. 10.00-11.00. Jeg skulle mødes med Peter i Horsens på hans kontor om torsdagen den 10. marts. Men den 7. marts i Kooperations Danmark, efter mødet med Elsa, sagde Elsa at Peter tilfældigvis er på kontoret. Det viser sig, at han plejer være i København en gang om ugen og lige efter interviews med Elsa var han der, og efter interviewet med Elsa fik jeg en snak med Peter.

At mødes med Peter var rigtig godt, da han har mange erfaringer indenfor Kooperation Danmark indenfor socialøkonomiske virksomheder og har masser erfaringer i at starte op og hjælpe det socialøkonomiske virksomheder, hvor han har gode forretningsmodeller, som han har fortalte mig.

Han gav eksempler på, hvordan en socialøkonomiske virksomheders forretningsmodeller kan være. Hvordan man kan starte op og hvordan man kan samarbejde med det socialeområder i Kommunerne ved at ansætte socialøkonomiske virksomheder.

Ifølge Peter, bruger de mest beskæftigelsesforretningsmodeller, når de laver socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Han har været med til at starte op med forskellige socialøkonomiske virksomheder, også i Afrika. Og han kan sagtens se det med at, man kan ikke rigtig konkurrere med hinanden, hvis man er et lille samfund, hvor alle kender hinanden. Derfor kan han sagtens forstå, det med at konkurrere i et lille samfund i Grønland kan være besværligt.

Kooperation Karen

Møde med Karen, Kooperation Danmark. Tirsdag den 8. marts, kl 14.30-15.00. I

København's centrum. Jeg er meget overrasket over med at møde med Karen. Hun tænker helt generelt meget på at socialøkonomisk virksomhed er en selvstændig forretning, derfor er det også meget modsat af min opfattelse om socialøkonomisk virksomhed i Grønland. Hun synes, at man skal konkurrere med andre virksomheder, man skal tjene penge. Hun vil ikke stoppe med at arbejde pga. konkurrence. Derfor blev jeg også overrasket over hendes anderledes tilgang på en socialøkonomisk virksomhed. Hun tænker lige modsat i forhold til mange andre. (Se bilag, og analysen om det møde).

Et spændende møde med et andet syn. At man skal konkurrere uanset hvad andre tænker og tjene penge på det man er god til. Karen koncentrerer sig meget mere om økonomi i socialøkonomisk virksomhed.

Det er lidt tankevækkende at høre hende. Det med at man skal gøre lige hvad man har lyst til. Starte en socialøkonomisk virksomhed, uden at tænke på konkurrenter. Man skal bare tænke på at tjene penge på det man producerer. Men hun sagde at man selvfølgelig skal lave en forretningsmodel, og hvis der eksempelvis er for mange tømrerfirmaer, skal man selvfølgelig starte på noget andet, som kan mere tjene penge på. Hun synes at man skal tænke som en selvstændige virksomhed, hvor man ikke skal tænke over konkurrenterne, og at man skal konkurrere mod sine konkurrenter som socialøkonomiske virksomheder, så må andre konkurrenter også hellere gøre noget bedre, hvis det kan have konkurrenter.

Råt&Godt

Onsdag eftermiddag kl 14-17, var jeg til konference i Råt&Godt i Aalborg, om netværk for bæredygtig erhvervsudvikling Norddanmark. Hvor konferencen handler om affaldsdating – matchmaking for din virksomheds restmaterialer. Her fik jeg en rundvisning af deres værksted, fik fortalt historie samt hvordan de sælger deres produkter og deres ydelser for de unge med deres selvproducerede produkter.

Mange forskellige firmaer, iværksættere, designere var mødt op til konferencen. Der var f.eks. oplæg fra et designerfirma, som fortæller, at de designer og bruger genbrugsmaterialer af plastik, træ og meget mere. Jeg synes det kunne være rigtig spændende at kigge på genbrugsmaterialer til produktion af forskellige produkter. Det er værd at undersøge mulighederne i Grønland. Jeg synes det kunne være mange ting man kunne opnå i hele kysten med affald til ting/møbler og design, som måske kunne blive rigtig stort i fremtiden.

Råd&Godt forretningsmodel er beskæftigelsesmodellen, som Grennesminde. Her har de unge deres egen kontaktperson som følger dem under forløbet. Kontaktpersonen er en stor hjælp til de unge og de blev holdt med kort snor i deres forløb. De unge arbejder på værkstedet sammen med en uddannede tømrer og snedker og producerer møbler til videre salg.

Råd&Godt har fået bæredygtighedsvirksomhedspris. Råd&Godt har desuden samarbejdsaftaler flere tømrerfirmaer om levering af restaffald. De har deres egen butik, som sælger genbrugsprodukter. Kunder kan også få lavet deres møbler efter ønske.

Settlementet Vesterbro

Møde med Maria fra Settlementet København Vesterbro. Maria inviterede mig til Settlementet egen Café indenfor deres socialøkonomiske virksomhed. Der præsenterede hun Settlementet, som også viser mig rundt i området, hvor Settlementet kører med deres forretning. En dejlig cafe ved navn Café Sonja med medarbejdere og frivillige arbejdere, samt unge med sociale problemer. Vi mødes fredag den 11. marts kl 10-11. Settlementet har sin egen gade, med forskellige forretninger hvorfra de sælger deres varer, udover det, udlejer det lokaler til andre små virksomheder og har på denne måde andet indkomst.

Settlementet Vesterbro har også beskæftigelses forretningsmodel, hvor de unge får løn af kommunen. Men de har også forskellige butikker som også sælger deres varer. Det er café Sonja, børnetøjbutik, plantebutik, legetøjsbutik og andre udlejningslokaler, som også tager sig af de unge et par timer om ugen.

Settlementet Vesterbro arbejder med unge såvel som voksne. De tager sig også af enemødre med udenlandske baggrund. Der bliver serveret mad en gang om ugen. De har også en afdeling et taxafirma, hvor man kan starte hos dem og arbejde som taxachauffører.

Settlementet tager sig af alle. Her er det lige meget om vedkommende har skader, socialeproblemer, eller noget helt tredje. Man starter alt efter klientens formåen. Nogle gange starter med at arbejde en time om ugen. Man tilrettelægger dagen efter klientens behov og formåen. Efter nogle uger kan kunden komme stille og rolig komme ind i rytmen og til sidst kan klienten arbejde 37 timer om ugen og dermed kan selv søge et arbejde andet sted som alle andre. Men for nogen kan det ende det med en førtidspension.

Grennesminde Taastrup

Mødet med Hanne fra Siu Tsiu, i Grennesminde Taastrup. Torsdag den 15. marts fra 9.30-11.30. Hanne viste mig hele område i Grennesminde, med alle de værksteder såsom: smedeværksted, bageri med salg af frisk brød og rugbrød samt kager og forskellige rundstykker, økologisk gartneri.

Hanne fortæller mig hvordan Grennesminde kører med deres gartneri, hvordan de sælger deres produkter og hvordan de unge arbejder samt hvad der er i Grennesminde. Vi snakkede om Siu Tsiu og deres plan, også hvordan min besøg i Qaqortoq vil foregå og hvem jeg skal besøge, mens jeg er i Qaqortoq.

Grennesminde bruger beskæftigelsesforretningsmodel i deres forretning. Hvor de sælger varerne af deres ydelser, som er fra bageri, gartneri, tømrer osv. Men Grennesminde får betalt pr. klient fra Kommunen, så på denne måde er deres største omsætning kommet derfra.

Mit møde med Hanne fra Siu Tsiu som har været forstander hos Grennesminde har givet mig mange idéer til at lave en forretningsmodel i Qaqortoq. Sydgrønland er et meget godt sted

med at starte et gartneri. Da vi gik igennem i Grennesminde fortalte Hanne mig om den beskæftigelsesmetode de brugte.

Hanne fortalte, at man skal vælge de unges behov for at lave noget. Stoppe op mens alt er spændende, så har de unge noget at glæde sig til næste dag.

Hanne sagde også, at der er mange unge som er meget interesseret i at være i bageriet. Bageri og dyrepasning er det mest populære hos Grennesminde for de unge.

Den vigtigste ved det er, at man skal lytte til de unge, men samtidig også lære dem at give dem pligt og faste rammer, også på deres bosteder.

Qaqortoq feltarbejde og indtryk

Sydgrønlands borgmester

Møde med borgmesteren Stina Egede, Sydgrønlandsk borgmester. Torsdag den 21. april kl. 10-11, interviewer jeg Stina Egede om Sydgrønlands situation i forhold til arbejdsløshed, unge, samt om manglende virksomheder, for eksempel mangles der et bageri i byen og andet som der står i interviewet.

Borgmesteren har tidligere været med i bestyrelsen i Siu Tsiu, derfor støtter hun meget på Siu Tsiu's projekt i Sydgrønland, og hun er med til at starte op på Siu Tsiu's projekt. Hun er meget villig til at hjælpe det unge og hun synes, at vi i hele Grønland fokuserer for meget på at gå i Gymnasiet, hvor mange af unge i dag er ikke så dygtige bogligt, derfor vil hun meget gerne støtte Siu Tsiu til at starte op og give det unge faste ramme og pligter. Unge som ikke er boglige, men som kan være dygtige til at bruge deres hænder.

Borgmesteren har været politibetjent, og har været politi i mange år, og hun kender meget til den 3. generation af unge, som bliver arbejdsløse eller bliver førtidspensionister i meget tidlige alder. Hun tror, at hvis man starter de unge med at lære dem arbejde og anerkendelse fra arbejdet, at de er dygtige i deres arbejde, så tror hun på, at i fremtiden kan de unge få arbejde og tjene deres egne penge, give familien bedre fremtid og blive en god mønsterbryder.

Borgmesteren er meget villig til at give arbejdspladser til Siu Tsiu, som nogle af dem hun nævnte er, hjemmehjælper, rengøring hos de gamle som er hjemmeboende eller

handicappede, indkøb til de gamle eller til dem der er handicappede. Støttepersoner mangles der rigtig meget i Kommune Kujalleq. Og Inuili¹¹ i Narsaq tager sig af rengøringskurser, og andre lignende som man skal have kunne med hjemmearbejde, køkken og indkøb osv.

Lufthavnsarbejdet i Qaqortoq er ved at starte op. Derfor vil der være brug for mange unge mennesker. Man kan f.eks. starte med at være arbejdsmand for firmaer.

Der ingen bageri i Qaqortoq, det kan man også tænke på at starte op i Qaqortoq. Der synes hun, at der er en stor mangel i byen. Hun tror også, at det kan lade sig gøre og tror også på, at den kan gøre godt for byen.

Og der er også et råstof i Sydgrønland som også er ved at starte op, dermed kommer der mere og mere ind til byen, som unge kan have flere muligheder til.

Stina siger, at der er rigtig mange unge som har brug for en som socialøkonomisk virksomheds initiativ. Der vil være rigelige med unge, og kommunen vil være villig til at betale for 15-20 unge om året.

Kommunen har allerede lagt et forretningssted til side, som derfor er næsten klar til at starte op i Qaqortoq. Og der er et stort køkken i den bygning, hvor der har været en gammel førskolebørns fritidshjem med køkken, som man kan være med til at starte et bageri op med. Stina sagde desuden, at der er mulighed til at bruge skolen om aftenen eller efter skoletid, hvor man kan benytte systuen, sløjtlokale eller køkkenet i skolen. Der kan man også lave noget til de unge om aftenen, så der kan være forskellige muligheder for at gøre noget for de unge.

Hun fortæller også, at der plejer at mangle forskellige arbejdsmænd. Hotellet mangler altid en medarbejder som opvasker, butikkerne mangler altid nogle medarbejdere, derfor tror hun, at der er mange virksomheder der kan være klar til at tage imod de unge.

I Qaqortoq er der 113 arbejdssøgende. Derfor synes hun selv, at Siu Tsiu skal starte op så hurtigt som muligt, og at der er kunder nok, og kommunen er villig til at betale.

¹¹ <https://inuili.gl/da/>

Borgmesteren Stine Egede vil med to samarbejdspartner starte en forebyggende indsats mod ungdomskriminalitet for at mindske ungdomskriminaliteten, som er steget i Sydgrønland.¹² Som hun i interviewet nævnte. Stina siger: ” Ja, det er selvfølgelig forældrene der er mest ansvarlige, men hvis vi skal alle sammen skal snakke og sige, at det er forældrene der er ansvarlige. Men der er også dem der ikke ved, hvordan man skal opdrage unge, give dem pligter og faste rammer. Og dem der ikke selv kan opdrage kan deres børn, er også dem der får det fleste børn. Og det bliver dem der har mest brug for hjælp.” (Se i bilag, interview med Stina Egede, borgmesteren). Her er der allerede en skarp politisk vilje om at gøre noget ved de unge, hvor kundegrundlaget og mulig lokalitet ser ud til at være til stede.

I hele Grønland er der planer med at gøre noget ved problematikken omkring det unge.

Døgninstitution Akilliit Angerlarsimaffiat

Møde med døgninstitution Akilliit Angerlarsimaffiat. Torsdag den 21. april kl. 13 til kl.

14.30, møde med forstanderen Carl Rødgaard samt deres kontordame og socialrådgiver som har arbejdet der i over 15 år.

Akilliit Angerlarsimaffiat er en selvejende døgninstitution med 18 unge for socialudsatte. De har en meget socialøkonomisk virksomhedslignende forretningsmodel, men de følger en anden lovgivning som hører under det døgninstitutions lovgivning i Grønland. Akilliit har nogle af de unger, som er ikke så gode til de boglige. Derfor laver Akilliit nogle arbejdsrelaterede opgaver som er mere egnet til unge, som ligner meget til en socialøkonomisk virksomheds gøremål.

De lærer unge til at udføre skolearbejde eller håndværk. De har ansat en lærer som underviser de unge et par timer ad gangen, og andre unge arbejder f.eks. med tømrerarbejde med en faglært tømrer. Derfra lærer de unge stille og rolig til at komme i skole, samt udføre arbejde fra bunden af. Her lærer de at tage ansvar og pligt for at komme videre i deres liv.

Deres forretningsmodel ligner meget som Settlementet og lidt Råt&Godt med at have unge sammen med en faguddannet at lave forskellige tømrerarbejde. Forskellen er bare at Akilliit følger døgninstitutioners lovgivning, men forretningsmodellen ligner meget som beskæftigelsesarbejde. Se interviewet i bilagene.

¹² <https://sermitsiaq.ag/forebyggende-indsats-ungdomskriminalitet>

Akilliit bruger også beskæftigelsesforretningsmodellen, men de følger bare mere hjemmestyrets lovgivning indenfor døgninstitution, hvor der betales døgntakst pr. klient.

Akilliit vil også gerne give en mulighed til at Siu Tsiu låner deres værksted, og forstanderen vil meget gerne mødes med Hanne. Han er meget villig til at være samarbejde med dem. Han kan se, at der skal gøre noget ved de unge meget snart. Han siger, at der er mange børn som er ikke god bogligt, og det skal man også gøre noget. Akilliit plejer også sende deres unge til praktik ude i virksomheder, og give dem løn på 40 kr. per time.

Bruua synes også, at det er meget ærgerligt at ”Qisuk”, det gamle værksted tømrerværksted, som unge kan komme til, er lukket. Qisuk blev nedlagt i Qaqortoq, men i Narsaq og Nanortalik blev den stadig brugt, han har ellers bragt det op mange gange til kommunalbestyrelsen omkring dette, da han ved at den har været rigtig godt for de unge, der ikke kan koncentrere sig i skolen.

Majoriaq Qaqortoq

Mødet med Majoriaqs formand Poul, fredag den 22. april, kl. 15.30-16.30. Efter mange mails til Majoriaq, mødte jeg tilfældigt Poul i Kommunen og fik endeligt lavet en aftale til et interview.

Mødet med Poul, føles et lidt som at Poul eller Majoriaq er lidt en svær samtale, jeg føler at jeg har lidt svært med at forstå det hvad han fortæller, eller den måde han plejer at tale på. Men han siger at socialøkonomiske virksomheder er der brug for og at der vil være målgrupper og unge nok, hvis der skulle være behov for det. Det som jeg følte var, at han vil hellere have fokus på at de unge som skal på videre uddannelser og ikke så meget med de unge, som har behov for at være i de socialøkonomiske virksomheder. Som Hanne sagde, har Majoriaq Nuuk være med til at arbejde for at hjælpe de unge som har behov for at være under det socialøkonomiske virksomheder, føler jeg ikke at Majoriaq Qaqortoq er interesseret.

Majoriaq kan være en vej til at hjælpe med at finde de målgrupper, da de også er et jobcenter. Alle arbejdsløse bliver sendt videre til Majoriaq, samt alle dokumenter om de unge som snart er færdige med folkeskolen, bliver registreret hos Majoriaq. Men Poul kan ikke rigtig placere de unge som har brug for socialøkonomiske virksomheds forløb, han er meget mere til for

videregående uddannelser samt praktik i virksomhederne. Han siger, at han ellers har prøvet, men der er bare ikke så meget som det kan gøre ifølge loven. Han synes, der er lidt udfordringer omkring de unge som ikke kommer videre til uddannelserne, og siger, at dem der ikke har haft arbejde, efter nogle år kommer tilbage til Majoriaq, når det føler, at de er klar til at fortsætte.

Skolen Tasersuup Atuarfia

Mødet med Laila, mandag den 25. april kl 8.15 til kl 9.30. Mødet med Laila føles som en positiv oplevelse indenfor det socialøkonomiske virksomheder, men indenfor de unge som bliver færdig med folkeskolen, som også skal på videreuddannelser, er meget negativ, da hun fortalte, hvor meget unge nu til dages bliver tabt under deres 3. trin (9-10. klasse trin).

Hun var meget positiv over, at hvis Siu Tsiu starter og støtter rigtig meget med, at hvis de starter, da hun kan se, at der er mange unge der har brug for denne initiativprojekt.

Hun fortalte deres om system, det hun plejer at opleve med elever og deres forældre. Elever og elevernes lærer, samt samarbejdet mellem Majoriaq som ikke er så effektiv for de unge som ikke kan komme op om morgenen eller kan koncentrere om at være i klasselokaler for at lære.

Laila blev meget glad for at vide, at der bliver planlagt at der vil åbne en socialøkonomisk virksomhed i Grønland, og hun gerne fra skolens side hjælpe til, hvis projektet bliver til en realitet. Og hun siger samtidig, at der er rigeligt med målgrupper bare her i Qaqortoq.

Laila synes, at det vil være en rigtig god ide at starte op, men hun synes at det sidste par måneder har været meget svært med at samarbejde med Majoriaq omkring deres supplerende uddannelser, fx hvis man skal forbedre ens karakterer, skal man vente et helt år. Der har man allerede mistet de unge, fordi man ikke kan ansøge til en supplerende uddannelse. Hun synes at der er rigtig mange som ellers er gode i skolen, men har ikke lært faste rammer samt at være pligtopfyldende. Der er rigtig mange og alt for mange unge, som ikke kan komme op om morgenen. Hun siger at hvis der er omkring 15 elever, så kommer kun 5 elever om morgenen.

Selvom mange børn ellers er gode til at lave noget, også bogligt, så er der rigtig mange som ikke har lært, især at komme op om morgenen eller gå i seng tidligt. Deres forældre lærer

dem ikke. Derfor kan det være en god start med at gå til Siu Tsiuprojekt. På den måde kan man tilegne sig færdigheder og dermed få gode muligheder for at få sig en uddannelse.

Tasersuup Atuarfia laver registreringer til hvert unge som er snart færdig med folkeskolen. Hvad de vil uddanne sig til, eller om vedkommende har færdiggjort skolen, om der er andre mangler.

Analyse

I min analyse har jeg analyseret ud fra min empiri i Danmark og i Qaqortoq. Her er formålet med at finde ud af, i tråd med min problemformulering, hvad det er for en forretningsmodel der passer bedst til Qaqortoq som socialøkonomisk virksomhed som nystartet.

Ud fra et teori- og interviews om socialøkonomiske virksomheder i Danmark har jeg fundet ud af, hvilken teori der er bedst til at gå ud fra. Ud fra min analyse kan jeg begrunde, hvordan en forretningsmodel kan bruges i Sydgrønland.

The triple layered business model canvas

Economic business model canvas

Customer segment

Det er det vigtigste for virksomheden de kunder man skal have, og her er der vigtigst for Siu Tsiu at have Kommune Kujalleq som kunde, da det er dem der må skal tjene de fleste indtægter for virksomheden. Og de socialøkonomiske virksomheder som Siu Tsiu har valgt at fokusere på, er de unge målgrupper med sociale udfordringer eller dem der er svag bogligt i folkeskolen. Kommunen m.fl. er kunde for Siu Tsiu i den økonomiske layer. Og kommunen søger for udlejning af lokalet for unge. Hvor Siu Tsiu sørger for at benytte sig af det lokale ressourcer i Qaqortoq, ved at bruge lokale ressourcer, støtte til de unge, og hjælpe dem med at finde arbejde og finde nye muligheder til uddannelser samt bæredygtige udvikling i forbindelse med deres arbejde.

Værdigforslag

Værdigforslag, et af canvasens centrale byggesten, beskriver de produkter og services en virksomhed tilbyder, for at opfylde kundernes behov. Her har jeg hjulpet virksomheden Siu Tsiu med at lave deres kundebehov, ved hjælp af interview af borgmesteren i Qaqortoq samt Angerlarsimaffik Akilliit, for at finde ud af, hvad deres kunder har behov for i Qaqortoq, og finde ud af hvilken kunderne har behov for.

Her er virksomhedens formål at give samfundet, især i Qaqortoq, som er meget anderledes end Tasiilaq, samfundsmæssigt eller socialmæssigt sammenhænge, hvor det vil bruge arbejdskraften på de lokale håndværkere, rengøringsassistenter, hjemmehjælpere, bagere, malere, og meget mere i Qaqortoq.

Virksomhedens arbejdsmetode distribueres ift. Business to business og business til kunder. Siu Tsiu tjener penge ved at få kunder fra Kommune Kujalleq, hvor de tjener pr. ung de forvalter og de solgte varer. De laver en aftale med Kommunen business to business og tager deres kunde med ind til deres projekt.

Economic business model canvas

Forretningsmodel

De 9 byggesten i Business Model Canvas

KEY PARTNERS	KEY ACTIVITIES	Value Propositions	Customer Relationships	Customer Segments
- Folkeskolen - Majoriag - Kommune Kujalleq - Selvsstyret ledelses - Forældrene - Unger - Forskellige konsulent - Fx. bager - Socialrådgivere - Pædagoger - Psyloger - Lærere - Politik - Jobcenter - Allokation af penge	- Administration - Salg - Produktion - Medarbejdere	- Landets unger som er arbejdsløse eller uden uddannelse - Unger som er ikke rigtig dygtige - Unger som ikke kan komme af om morgenen - Unger som er mere dygtige til at bruge hænder, og ikke rigtig - Unger med behov for social hjælp - Unger som har brug for at lære faste regler og pligt	- Støtter - Støtter de selvstyret og kommunerne - B2B - Uddannelses støtter til ungerne i deres forløb	- Alder: 16-27-årige - Unger - Unger som er færdig eller gået ud af skolen - Unger som er ikke klare til at starte i Majoriag/efter skoler/gymnasiet eller at give på arbejde - Alternative og naturlig faste ramme og pligt muligheder - 15-20 unger
Cost Structure		Revenue Streams		
- Produktions udstyr - Udvikling - Markedsføring - Starte af en bageri, værksteder, symaskiner, caféer/kantine,		- Salg af produkter → fx. fra bageri, arbejde fra som hjemme hjælper, rengøring hos de "gamle", indlebs til de gamle - Salg af genbrug → værksteder, fra genbrugs container til salg, Tømrer/håndarbejde salg		

(Billede som jeg selv lavede) Se bilag billede 3.

De 9 byggesten i Environment Life Business Model canvas

Her på blanketten har jeg kun fyldt nogle emnerne op, da i Triple layered business model canvas bruges kun nogle af emnefelterne. Jeg fylder felterne ifølge hvis Siu Tsiu starter også

med at lave Råt&Godt beskæftigelses model med genbrugsaffald produkter til deres varer, indenfor miljøets livscyklus i deres forretningsmodel et eksempel til Råt&Godt

Environment	Life Cycle Business Model Canvas	=> Genbrug (Råt&Godt)		
Suppliers And outsourcing	Productions	Functional value	End of life	Use Phase
- Tømrer firmaer, med deres affald - Genbrugs containerne - Genbrugs tøj.	Materials - Træer - Genbrugte Tømrer firmaer. - Genle tøj			- Ungerne her nødt at lave - Ungerne laver selv materialerne til nye og sælge den videre
Environmental Impacts		Distribution		
- Minke forøgning - Ikke smide de man kan bruge igen.		Environmental benefits. - Genbruge det man kan bruge igen. - Ungerne og virksomheden får gratis materialer som skulle ellers smide.		

(Billedet er, som jeg selv lavede) Se bilede 4 i bilag.

Customer relationship

Her skal Siu Tsiu arbejde tæt sammen med Majoriaq, tasersuup Atuarfia, Kommune Kujalleq og virksomheder. Angerlarsimaffik Akilliit vil meget gerne være med til at hjælpe med at starte op. Det vil sige, at uddannelsesafdelingen samt jobcenter i Majoriaq Qaqortoq vælger, hvem der er egnet til at være med i projektet. Men der er formelt en vanskelig relation mellem Majoriaq og Tasersuup Atuarfia til at samarbejde med hinanden.

Siu Tsiu samarbejder med erhvervsvirksomheder for at finde opgaver til de unge som kan lave på de projekter de har gang i.

Economic business model canvas

Channels

Kanaler angiver distributions- og kommunikationskanaler, der skal til for at nå kunderne. Det kan være egne kanaler eller via partnere eller et mix af begge. Siu Tsiu's kanaler er at distribuere og "sælge" i Grønland. Her distribueres i Tasiilaq i en isoleret by, og en af dem

med flest sociale problemer i Grønland eller med de fleste tilfælde af ikke boglige anlagte, men som er gode til håndværk, men mangler faste rammer og pligtfølelse.

Der tænkes yderligere at starte en op i kysten i Grønland, nu også i Sydgrønland i Qaqortoq. Hanne tager til Qaqortoq og snakker med borgmesteren i Kommune Kujalleq, om hvad der kan være muligheder af ydelser, samtidig med at hun prøver at "sælge deres produkter.

Economic business model canvas og social stakeholder business model canvas

Key partners and local communities

Partnere og leverandører er tilknyttet virksomheden, for hvilken nøgleressourcer bedrager leverandører med? Hvilken aktiviteter leverer Siu Tsiu? Deres key partner er deres decentrale interessenter, Siu Tsius hovedkontor ligger i Nuuk, men deres interessenter er ude i kysten, Tasiilaq og er nu i gang med at planlægge i Qaqortoq. Deres virksomhed udviklede sig baseret på Grennesminde, hvor Hanne var tidligere formad for og som er nu formand hos Siu Tsiu. Da Siu Tsiu er den første socioøkonomisk virksomhed i Grønland, og virksomhedens mest hensigtsmæssige handling, er at indgå i forpligtende samarbejde med donorer, politiske/kommuner for at tilføre nye midler til projektet. Det re essentielt at finde decentrale interessenter.

Deres key partners forhold til leverandører er byens erhverv, selvstændige forretninger, børnehaver, firmaer hjemmehjælpere, rengøringsassistenter, og mange andre. Disse partnere er vigtige for at kunne indsamle deres centrale interessenter. Key partners som ikke er fastansatte, men er hyrede konsulenter, malere, tømrer, pædagoger (børnehave/vuggestuer) og andre som Siu Tsiu skal indgå i, samarbejder dem til deres kunder.

Siu Tsius unge "kursister" får modtager uddannelsesløn fra hjemmestyret, altså fra uddannelsessystemet, dermed er enheder hos selvstyret også med i key partners.

Social stakeholder business model canvas

Key activities og Governance

De ressourcer, der er nødvendige for at skabe værdi for kunde, key activities.

Det kan være fysiske, akademiske, menneskelige eller økonomiske ressourcer. Siu Tsius nøgleressourcer findes lokalt, selvom virksomheden er decentral med deres hovedkontor, bruger de lokal arbejdskraft i Tasiilaq og planlægger i Qaqortoq. Dermed er det menneskelige og økonomiske ressourcer for det Grønlandske økonomiske samfund i fremtiden. Når flere

unge begynder at få en uddannelse eller arbejde, bliver arbejdskraften bedre og stærkere i værdi for kunderne.

Social stakeholder business model canvas

Social layer/value

Sociale værdier er som kvantificeringen af den relative betydning, som mennesker tillægger de ændringer, de oplever i deres liv. Nogle, men ikke alle. Denne værdi er fanget i markedspriser. Her er det vigtigt at overveje og måle denne sociale værdi ud fra perspektivet af dem, der er berørt af en organisations arbejde.

Siu Tsius målgruppe er unge med forskellige sociale baggrunde eller unge som er boglig svage eller mangler faste rammer samt at udføre de daglige pligter. Majoriaq udvælger hvem der passer bedst til denne målgruppe hos Siu Tsiu projektet.

Cost structure og local impacts

Hvilke omkostninger er der? Og hvilke er dyrest? Hos Siu Tsiu, har politikere (politisk) og andre interesserede interesse i at starte en socialøkonomisk virksomhed op, dermed bliver de økonomiske omkostninger ved forretningens udvikling dækket af de politiske.

Siu Tsiu får dækket omkostningerne fra deres kunder og salg. Deres faste omkostninger består af husleje og lignende, og hvis Siu Tsiu skal starte et bageri op i Qaqortoq eller andet er det deres omkostning og er en "virksomhed" i deres egen virksomhed. Virksomhedens varierende omkostninger er lønninger.

Social stakeholder business model canvas

Revenue streams

Hvilken typer indtægtskilder er mulige? Hvad er kunderne villige til at betale? Hvad betaler de i dag? Og hvordan de foretrækker at betale? I denne byggesten blev der beskrevet af virksomhedens mulige indtægter. I dette segment har man fastslået at revenue skabes ved at sælge deres "produkt", som er udført af de unge. Det kan være tømrerarbejde malerarbejde og andet. Siu Tsiu er stadig nyt, og dermed en meget tiltrækkende forretning fra politiske side, især fra Sydgrønlandsk borgmester, derfor kan man se i fremtiden at virksomheden kan gå rigtig godt som virksomhed. Og én af Siu Tsius produkter er også at få unge i arbejde.

Social stakeholder business canvas model

Stakeholder business canvas model er at man som en social værdi til en aspekt af en organisations mission som fokuserer mere bredt på at skabe gavn for sine interessenter og samfundet. For bæredygtighedsorienterede virksomheder, skabende sociale værdi er sandsynligvis en klar del af deres mission. Det fleste profitorienterede organisationer overvejer sandsynligvis deres værdiskabelsespotentialer ud over blot økonomisk gevinst.

Local communities

Et lokalsamfund defineres som en gruppe af interagerende mennesker, der bor på et fælles areal. Lokalsamfund henviser ofte til en gruppe, der er organiseret omkring fælles værdier og social sammenhæng indenfor en delt geografisk placering, generelt i socialt enheder større end en husstand.

Det kan refereres til det nationale samfund eller globale samfund. Siu Tsiu lokalsamfund har en fælles gruppe i lokalsamfund der interagerende mennesker som beror på en fælles værdi. Siu Tsiu har planer med at åbne en som man kan kalde et kollegie i Qaqortoq til de unge som er med i projektet hos Siu Tsiu.

Lokalsamfundet i Qaqortoq knyttes tættere. Man vil undgå hærværk, tyveri, og hjælpe unge som ikke er kommet videre. Det er vigtigt for lokale samfundet at tage sig af de problemer der opstår i lokalsamfundet.

Governance

Styringen i social organisations organisationsstruktur bliver besluttet ved styringen (governance) ved beslutningstagende politikere. Og ifølge teorien defineres styringen på mange måder, på hvilken interessenter en organisation sandsynligvis vil definere og engagere sig med samt hvordan organisationen sandsynligvis vil gøre det. Der kan være meget varierede organisationer på flere aspekter af ledelse, fx ejerskab som kan være kooperativ (Kooperation Danmark i min empiri), ikke-for-profit, private-for-profit (Angerlarsimaffik Akilliit, døgninstitution) offentligt handler for-profit.

Interne organisatoriske strukturer som fx kan være hierarki, funktionel ved enhedsspecialisering. Beslutningspolitikere kan f.eks. være gennemsigtighed, høring, ikke-finansielle kriterier, overskudsdeling og hvert af disse punkter kan have indflydelse på hvordan en organisation kan engagere interessenter i at skabe social værdi.

Siu Tsiu blev startet af politiske interesse. Da en politiker spurgte Hanne om hun kan være interesseret i at kunne starte op som socialøkonomisk virksomhed i Grønland var hun ikke i tvivl. Hanne havde allerede kontakter og var dengang tilknyttet i Tasiilaq.

Da hun nu undersøger mulighederne om at starte op i Qaqortoq og er ved at finde ud af hvilken forretningsmodel og værktøjer man kan bruge i Qaqortoq, afviser hun ikke muligheden. Kommune Kujalleq er fra politik side da også interesseret i at Siu Tsiu starter en socialøkonomisk virksomhed i Qaqortoq. Dermed har virksomheden også politisk opbakning.

Employees

Ved medarbejderkompetence gives der plads til at overveje medarbejdernes rolle som en organisatorisk kerneinteressent. Her er der en række elementer som kan inkluderes, såsom antal og typer af ansatte. Fremtrædende demografi såvel som variationer i løn, køn, etnicitet og uddannelse i organisationen. Her gives der også ligeledes plads til at diskutere, hvordan en organisations medarbejderorienterede programmer, som fx kan være uddannelse, faglig udvikling, yderligere støtteprogrammer, samt bidrag til organisationens langsigtede levedygtighed og succes. Så, pga. forskellige aspekter af medarbejderne risikerer denne kompetence at flyde over med mange datapunkter af varierede relevans for at udforske en organisations forretningsmodel. Derfor foreslås kun at fokusere på de aspekter, som er mest relevante for at understøtte organisationens forretningsmodel.

Siu Tsiu har i starten haft problemer med at finde de rette personer, som kan foretage sig projektet internt i Tasiilaq, da hovedkontoret ligger i Nuuk. Men de har fundet de rigtige kolleger, og har udviklet sig godt.

Desuden har Siu Tsiu et godt samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq, og får nye kunder i forbindelse med godt samarbejde med det offentlige. Og det bliver spændende med om Siu Tsiu i Qaqortoq kommer til at finde gode medarbejdere, samt om der vil være muligheder til at samarbejde med andre virksomheder. Men Kommune Kujalleq er meget villig til et godt samarbejde med Siu Tsiu, når det åbner op i Qaqortoq.

Societal culture

Samfundskulturkompetencer anerkender en organisations potentielle indvirkning på samfundets som helhed. Hvis en forretning ikke kan lykkedes, når samfundet svigter, udnytter denne kompetence begrebet bæredygtige værdi for at anerkende en organisations

potentielle indvirkning på samfundet, og hvordan, selvom de handlinger, kan påvirke samfundet positivt. Ikke-statslige organisationer (NGO'er) repræsenterer et andet element, som kan indgå i det samfundsmæssige kulturrum, da de bærer de sociale dagsordener gennem deres indflydelse på virksomheder.

Det har været godt at starte op i Tasiilaq, da byen er meget isoleret i forhold til andre byer i kysten. Og det vil være meget godt at starte op i Qaqortoq især pga. den alt for høje kriminalitet i byen og om historier fra borgmesterens side, samt udtalelser fra Angerlarsimaffik Akilliit.

Så, Siu Tsiu har en positiv påvirkning på samfundet, hvor de sociale dagsordener gennem deres indflydelse er anerkendt, også når de starter op i Qaqortoq.

Scale of outreach

I den scale og outreach omfanget af den opsøgende indsats beskriver dybden og bredden af de relationer, en organisation opbygger relationer med sine interessenter gennem dens handlinger over tid. Her kan man opfatte ideen om at udvikle langsigtede, integrerende relationer og udbredelser af den indflydelse geografisk, som fx kan være lokalt, regionalt eller globalt fokus, samt at en organisations indflydelse på, hvordan og hvorvidt den adresserer samfundsforskelle, såsom lokal fortolkning af etiske og eller kulturelle handlinger på tværs af forskellige kulturer og lande.

Her er der også en problemstilling mellem Majoriaq, som skal holde tættere kontakt mellem skolen, døgninstitutionen og borgmesteren. Problemstillingen er at skabe kontakt mellem de fire virksomheder til at have indflydelse i byen.

End-user

I denne afsnit i stakeholder business model er der en slutbruger (end-user), som er den person, der er ”forbruger” i værdiforslaget. Her handler det om, hvordan værdiforslaget imødekommer slutbrugerens behov og bidrager til dens livskvalitet. Her er brugere med lignende behov er typisk blevet segmenteret ud fra relevant demografi som er for eksempel alder, indkomst, etnicitet, uddannelsesniveaue osv. Det vigtige er det, at slutbrugeren ikke altid er kunden som defineret i det økonomiske lag af forretningsmodellens lærred.

Her er Siu Tsus formål med deres projekt, at man skal blive til noget efter det har været igennem med deres projekt. Siu Tsus formål i Qaqortoq er, at når de unge er færdige med Siu Tsus projekt, er de unge klar til at søge uddannelse, søge arbejde, har lært faste rammer samt pligtfølelse som en del af dagligdagen.

Og, mens det går til Siu Tsiu i det måneder det varer, kan de unge fra 16-27-årige, få økonomisk støtte fra uddannelsessystemet. Og kundesegmentet er unge mellem 16-27-årige, hvor formålet er at skabe nye muligheder for at uddanne sig eller beskæftigelse, der i sidste ende bidrager til øget trivsel, håb og drømme for fremtiden.

Socialøkonomiske virksomhed Siu Tsiu har et formål og målgruppen til at arbejde indenfor samfundet med socialt behov for hjælp. Om de har behov for et socialt behov, er boglig svagt, har ikke lært faste rammer og pligt, er for Siu Tsiu underordnet. Ønsket er at bruge de grønlandske unge bedst mulig, og give dem flere arbejdsredskaber, så de unge kan live et velfungerende liv.

Social impacts

I sociale påvirkninger tales der om komponenten af sociale påvirkninger adresserer en organisations sociale omkostninger. Her suppleres og udvider de økonomiske omkostninger ved det økonomiske lag og de biofysiske påvirkninger, er der endnu ikke enighed om, hvilke sociale påvirkninger der skal overvejes, eller hvordan de skal kvantificeres.

Der er nogle af dem som er leveret af en indikator af Benolt-Norris omfatter arbejdstider, kulturarv, sundhed og sikkerhed, samfundsengagement, omfattende konkurrence, respekt for intellektuelle ejendomsrettigheder, men hvilken der skal fokuseres på, afhænger sandsynligvis af organisationens art, som er en organisation som kan finde behovet for at oprette sine egne indikatorer. Så, hos Siu Tsiu arbejder mere på samfundet, med respekt for andre virksomheder, derfor er Hanne stadig i gang med at finde ud af hvilken forretningsmodel samt hvordan der skal adressere omkostningerne i deres virksomhed, især nu i Qaqortoq hvor de skal starte op. Starte forfra med at samarbejde med Kommune Kujalleq samt andre virksomheder. Men igen, påvirkningerne her er at samfundet i forhold til tyveri, hærverk, unge som ikke kan op om morgenen, unge som skal videre med deres uddannelse eller arbejdsrelaterede aspekter og lignende skal blive påvirket positivt.

Social benefits

Sociale ydelser er de positive sociale værdiskabende aspekter af organisationens handling. Her i denne sidste 9. byggesten er komponenten til et eksplicit at tage hensyn til de sociale fordele, der kommer fra en organisations handlinger. Siu Tsius arbejde er fordele for hele samfundet, især det unge og deres fremtid, og deres kommende børn. Der er meget positive fordele for sociale samfund.¹³ Siu Tsiu har i forvejen mange omkostninger, men nu får de muligheden for også at få indtægter og fordele, ved at lave andre ydelser ved salg af deres varer eller ved at starte op ved andre firmaer som jeg har tidligere skrevet med at starte op som fx. rengøringsfirma.

Undersøgelsens resultater

Markedsbeskrivelse

Interessen for socialøkonomiske virksomheder har været stigende interesse fra politikere side de seneste år. Alligevel er socialøkonomisk virksomhed en uudnyttet mulighed, med mange gode egenskaber til unge, for at få en uddannelse og arbejde indenfor Grønland og for Grønlands fremtid. Derfor synes jeg at det er et spændende at undersøge markedsføring indenfor socialøkonomiske virksomheder i Grønland. I det hele taget er det Grønlandske socialbehov et stort problem, generelt hos det unge, især unge fra folkeskole og efter folkeskole er der mange der har brug for at blive ”skubbet” ud i samfundet.

Siu Tsiu skal bruge lokale ressourcer i deres marked. Hvad har man i byen, hvad mangles der og hvad er der brug for. Og i min undersøgelse har jeg fundet ud af, at der er rigtig mange unge i Qaqortoq som ikke kommer videre i uddannelsessystemet. Arbejde ikke og laver ikke noget efter folkeskolen. Jeg fandt ud af at forældrenes drømme til deres unge er for højt i forhold til unges behov.

Jeg fandt ud af at 10 ud af 15 unge i 9. 10. klasse kan ikke komme op om morgenen for at gå på skolen. Jeg fandt ud af at Majoriaq Qaqortoq er meget svært med at samarbejde med i forhold til Tasiilaq og i Nuuk.

¹³ Formaterede: Engelsk (USA) A triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models. By Alexander Joyce, Raymond L. Paquin. Article info: Received 5. August 2015, revised in revised form 30 May 2016, Accepted 11 June 2016, available online 15 June 2016. (Triple layer business model canvas billede 3, 4, og 5 ligger i bilag)

Jeg fandt ud af Kommune Kujalleq har brug for at starte en socialøkonomisk virksomhed, dermed er villig til at være med til at starte op og være kunde for Siu Tsiu. Og jeg fandt ud af hvilken ydelser Siu Tsiu kunne bruge til deres økonomiske indkomst ved siden af kommune, som de kan tjene penge på deres egen virksomhed.

Kundesegmenter og End-user

Kundesegmentet her hos Siu Tsiu er Kommune Kujalleq, og Stina vil gerne have at de unge tager forløbet hos Siu Tsiu. Kommunen betaler forløbet for de unge, så Kommunens kunder er de unge elever. Det vil sige at end-user her er eleverne og hvor kommunen er kunde for Siu Tsiu.

Eleverne vil få ”løn” fra Selvstyret gennem uddannelsessystemet eller som beskæftigelsesydelse fra kommunen. Bekostningen per elev er 8000 kr. om måneden, og Siu Tsiu er villig til at tage så mange som muligt. Kommunen betaler for at få flere elever til at følge forløbet i det 10 måneder som er aftalt, men hvor man kan forlænge forløbet hvis eleven ikke er klar til at fuldføre.

Eleven kommer fra folkeskolen, men som ikke blev færdig med folkeskolen. Eleven kan også være en ung person som har fuldført folkeskolen, men som havde lave karakterer og som ikke kan komme ind på en videregående uddannelse for eksempel Majoriaq, efterskole eller gymnasiet.

Det gælder også unge som er ikke boglige, men som er gode til at bruge deres hænder, fx til at lave tømrerarbejde, malerarbejde, bagning, syning, og meget andet end at udføre en højere uddannelse for at komme i arbejdsmarkedet. Unge som kan noget, men som har svært ved at stå op om morgenen, og dem der har brug for at lære faste rammer og have pligter til dagligdagen. Unge som har brug for at blive ”skubbet” ud til den ”virkelige” verden og lære dagligdags arbejde både på arbejdet og i hjemmet.

Ifølge min undersøgelse og interview er det svært at mærke at der er samarbejde mellem Majoriaq og Kommunen, og man kan sige at det er der de røde lamper blinker. Som Siu Tsiu i Tasiilaq, er Hanne og Majoriaq Tasiilaq i samarbejde med hinanden for at finde deres end-user, altså de unge. Hvis der skal være et godt samarbejde mellem Kommune Kujalleq og Majoriaq, for at finde deres end-user, er det vigtigt at samarbejdet er godt.

Men i Majoriaq Qaqortoq er der en tynd tråd mellem samarbejde indenfor Majoriaqs side, hvor Poul sagde at de ikke rigtig har noget med sagen at gøre. Hvis det gode samarbejde kan finde sted i Tasiilaq, hvor Majoriaq udgør en god samarbejdspartner til at finde end-user, så kan jeg ikke se hvorfor Majoriaq Qaqortoq skulle gøre samarbejdet mere besværligt. Døgninstitutionen Akilliit og Tasersuup Atuarfia har også sagt det samme, hvor de også synes at det er svært at samarbejde med Majoriaq Qaqortoq.

Her bliver borgmesteren nød til at tænke rigtig godt om over hvordan samarbejdet inden for de fire områder skal udformes for at samarbejdet mellem dem kan fungere.

Muligheder

Siu Tsiu vil gerne udvikle flere muligheder for at videreudvikle deres produkter, hvor de for eksempel vil starte en bager i Qaqortoq. Hanne har opstartet en bager i Grennesminde, og hun har allerede erfaringer fra det område, og hun vil have at der kommer en bager fra Grennesminde som kan komme og lære nogen op, samt at lære de unge op til at bage forskellige populære Grennesminde brød. Her får Qaqortoq en bager med sunde brød, forskellige rugbrød, som er meget sundere end at købe færdig lavede eller frosne brød/rugbrød. Befolkningen vil få mere groft brød end hvidt brød, som er meget sundere for kroppen.

Genbrugscontainer, muligheden kan også være at starte op som Råt&Godt forretningsmodel, hvor det at etablere og sætte gamle møbler i stand igen og sælge dem videre som ny eller som retro, eller få affald fra tømrer virksomheder og lave dem til nogle flotte retro borde, flotte gulve og meget mere. Her er der en rigtig god mulighed for de unge for at lave noget flot som de kan være stolt af, og som man selv har lavet og kan fortælle at han/hun selv har lavet det bord.

Siu Tsiu vil også starte op i andre steder end Tasiilaq og Qaqortoq, og deres næste projekt er i Sisimiut. Borgmesteren i Sisimiut har snakket med Nivikka, og de har fået at vide at der er nok i deres målgruppe til at starte op i Sisimiut, samt at borgmesteren fra Sisimiut også meget gerne vil være med til at hjælpe med at starte op i Qeqqata Kommunia.

Dermed er mulighederne for Siu Tsiu meget bredt i hele kysten, og de kan sagtens være med til at hjælpe indenfor socialsamfundet og hele samfundet i fremtiden. I det hele taget har

Grønland brug for socialøkonomiske virksomheder som Siu Tsiu, med arbejdsrelaterede muligheder for jobansøgere, og særligt unge som skal aktiveres indenfor systemet i forbindelse med uddannelse eller arbejde. Derved mindsker man også hærværk og tyveri, samt hash misbrug eller at blive anset som ”en der ikke kan noget” og ikke mindst blive set.

Siu Tsiu er en beskæftigelsesmodel som jeg i første omgang lægger op til, men det kan også være en iværksættermodel senere, ligesom Settlementet Vesterbro, men bare i omvendt rækkefølge, hvor Settlementet er iværksættermodellen, bliver til en beskæftigelsesmodel.

Salg og markedsføring

Socialøkonomisk virksomhed i Qaqortoq er en ny virksomhed, der kan blive til et meget unikt, anderledes og tiltrækkende for de unge, og deres produkter kan blive til meget attraktive produkter, samt at det er en god mulighed med hensyn til de unges fremtid, og ikke kun de unge men også hele landets samfund.

Hvis man for eksempel starter Qisuk værkstedet op igen i Qaqortoq, hvor man kan bruge Rådt&Godt forretningsmodellen, ved at benytte alle genbrugsmaterialer indenfor tømmer. Man kunne få rester fra tømrerfirmaer, ligesom Rådt&Godt også får genbrugsmaterialer. De unge kan fx lave gulve, vægge, møbler, og nogle specielle møbler som bliver lavet ud fra genbrug. I Danmark er det meget populært at lave møbler om fra genbrug til nyt, og man sælger dem meget dyrt og mærket som bæredygtigt.

Kanaler og Partnere

De kanaler som Siu Tsiu har brug for, er nogle virksomheder at samarbejde med, fx tømrer firmaer, malerfirmaer, eller maskinmestre. Hvis de skal starte op som rengøringsassistenter og hjemmehjælpere for at de unge bliver faglærte, kan det være gennem Inuili i Narsaq. Bageri, hoteller, butikker og Akilliit Angerlarsimaffiat (døgninstitutionen) kan lave et samarbejde for at arbejde med de samme unge målgrupper i Qaqortoq.

Via rækkevidde og kanaler kan man nå at komme helt tæt på kanaler, hvor som Hanne sagde i interviewet, har det været svært at gennemføre en dialog mellem virksomheder for at finde ud af hvordan man kan gennemføre et samarbejde mellem andre virksomheder i Qaqortoq.

Man kan nå at lave en konference eller invitere alle firmaer og fremlægge hvad en socialøkonomisk virksomhed helt præcist er, hvad formålet er, hvad eftervirkningen i

samfundet vil være, og meget mere. Som jeg har oplevet det, er der mange der ikke vid hvad en socialøkonomisk virksomhed er.

For Siu Tsiu vil det være vigtigt at være i samarbejde med folkeskolen, Majoriaq, Kommunen, selvstyret, uddannelsessektoren (til at sikre at de unge får løn under uddannelsesforløbet), forældrene, unge og forskellige konsulenter som fx bagere, socialrådgivere, pædagoger, psykologer, lærere, politi, jobcentre og døgninstitutioner (Akilliit Angerlarsimaffiat). Med deres samarbejde, skal de kunne finde målgrupper som egner sig til projektet.

Selvstyret skal også være med til at støtte projektet, og give mulig for at en socialøkonomisk virksomhed kan køre, og hvor man sikrer at de unge som følger forløbet, får løn under uddannelsen, og at kommunerne kan betale for hele forløbet for hver elev der følger projektet.

Lærere, pædagoger og psykologer skal kunne være til rådighed hvis der bliver nødt til at yde hjælp. Via jobcentret kan man finde ud af hvem der er ledig og som ikke har et arbejde eller er under uddannelse, som kan følge forløbet. Samarbejdspartnere mellem dem og lokale fællesskaber er ligesom i Tasiilaq, hvor man i samarbejde med vuggestuen/børnehaven ringer til Siu Tsiu hvis der mangles en vikar, og på denne måde starte fællesskabet og samarbejdet mellem dem.

I Qaqortoq er det også vigtigt at finde de rigtige samarbejdspartnere hvor de unge kan få en ”praktik”-plads, og måske kan få et arbejdsplads efter forløbet.

Kunderelationer og social value

Kunderelationen er B2B, business to business, hvor Siu Tsiu ”sælger sine produkter” til selvstyre i Grønland. Kommunerne betaler Siu Tsiu for deres ”produkt/unge”, som en forretning til forretning. Siu Tsiu laver også aftaler med virksomheder, B2B, for at deres unge kan være ”praktikanter” med forskellige arbejde i virksomhederne.

Ifølge Hanne og Peter fra Kooperation Danmark, skal man passe på med at skabe konkurrenceforhold til andre virksomheder. Men som Karen fra Kooperation sagde, skal man konkurrere.

Men Hannes erfaring er fra Tasiilaq, hvor man skal prøve at være samarbejde med andre virksomheder, så de unge kan komme på ”praktik” og prøve at arbejde i det muligheder man har i mindre byer.

Hvis de unge skal afprøve nogle arbejdspladser, og for at finde ud af hvad de gerne vil være i deres fremtid, så skal Siu Tsiu også finde ud af og rådgive dem. De unge skal også prøve forskellige arbejde, og derfor skal Siu Tsiu passe på med at have et konkurrenceforhold til andre virksomheder, og i stedet for, starte andre arbejdsrelationer som byen har brug for.

Denne model er godt for miljøet, man genbruger møbler på mange forskellige måder, og genbrugsmaterialer fra tømrerfirmaer bliver brugt og laver dem til noget godt. Men det kan også være begrænset, da alle ikke kan lave møbler, men den sociale værdi her er at man producerer møblerne og får en økonomisk ydelse fra socialøkonomisk virksomhedens side.

Ressourcer og employees

Ressourcer som de unge har brug for under deres udvikling, er værksted, bageri, café eller en kantine (som Settlementet har, eller som Peter fra Kooperation nævnte som kan være en forretningsmodel), symaskiner og genbrugs materialer som de unge skal bruge for at udvikle sig til at lave det der bliver lavet i virksomhederne og på arbejdet, som har værdi for kunderne.

Ressourcerne for Siu Tsiu kan være svært at anskaffe, men i samarbejde med andre virksomheder, faglært personale eller forskellige kurser kan man sagtens nå derhen. Her kommer der også arbejde for nogle der er under jobsøgning, og der kommer flere jobs til byen og det er der fordelene ligger. Fx, hvis der kommer nogen fra Danmark for at give et kursus i at bage brød, så kommer der også en medarbejder udefra til Siu Tsiu som kommer til at have ansvaret for bagning for de unge, og derfor bliver det en fordelt for byen, for de jobsøgende. Her udvikler unge sociale værdier og de jobsøgende vil blive påvirket positivt, til gavn for byen.

Indtægter og benefits

Siu Tsiu har i forvejen mange omkostninger, men nu får de også mulighed for også at få indtægter og fordele. I Tasiilaq havde Siu Tsiu svært ved at starte mulige indtægter ved siden af Kommune, men så fandt de ud af at man kan være en vikarbureau for nogle virksomheder eller organisationer.

Ifølge min interview med borgmesteren har jeg også fundet ud af hvad kommunen mangler som Siu Tsiu kan bruge som mulige indtægter ved siden af. Fordelen for Siu Tsiu er derfor at de kan erstatte omkostningerne ved at arbejde for kommunen ved siden af deres projekter. De kan sælge deres ydelser som brød, gartneri, genbrugsmøbler, rengøring mm. som jeg skrev tidligere i opgaven.

Diskussion

Da jeg startede denne bachelorprojekt, har jeg allerede vidst at Siu Tsiu havde planer om at starte op i Qaqortoq. Jeg blev nysgerrig om hvordan de kan lave en forretningsmodel i Qaqortoq, da der er meget forskel i byerne Tasiilaq og Qaqortoq. Samtidig med at Qaqortoq er også en lille samfund, vil der være en udfordring med at undgå konkurrence. Men jo længere jeg når med mine undersøgelser og empiri, jo mere fandt jeg ud af, at der er brug for socialøkonomiske virksomheder i det hele taget i hele Grønland, men hvad for en forretningsmodel Qaqortoq har brug for. Og i Qaqortoq kan man sagtens lave en god forretningsmodel med Siu Tsiu.

Siu Tsiu er i gang med at undersøge mulighederne i Qaqortoq, og ud fra min interview med Hanne har jeg fundet ud af, at det er vigtigt at man ikke konkurrerer med andre virksomheder i Grønland, da samfundet er for lille i det hele taget i hele kysten i Grønland.

Peter fra Kooperation sagde også på interviewet, at han også har været med til at starte en socialøkonomisk virksomhed op på et lille samfund i Afrika. Der skal man også passe med ikke af begynde at konkurrere med det små virksomheder.

Men på den anden side, Karen fra Kooperation erhvervsøkonomi indenfor socialøkonomiske virksomheder sagde, at man skal som andre selvstændige virksomheder have samme muligheder for at konkurrere mod andre virksomheder.

Det er min opfattelse, at man skal vide hvor i landet man er, om det er i Danmark, Afrika eller i Grønland. Jeg kan forstå det med Karen sagde, at man skal kunne konkurrere, fordi man skal tænke på indtægter så meget som muligt, man skal tjene så meget som muligt. Men efter min mening skal man vide eller kende kulturen eller det lille samfund, før man kan sige om man skal konkurrere eller ej. Og ifølge Hanne fra Siu Tsiu erfaringer i Tasiilaq, er det

ikke en god ide med at lave konkurrence i et lille samfund, hvor alle kender og hjælper hinanden. Hvis der opstår uenigheder eller stridigheder i et lille samfund, kan det gå ud over det fleste i byen. Derfor synes jeg det er spændende at undersøge, hvilke en form for en forretningsmodel er brugbart i Qaqortoq kunne bruge, netop for at undgå konkurrenceforvridning.

Ifølge mine undersøgelser i Qaqortoq fandt jeg ud af, at man kan lave en forretningsmodel ud fra mine interviews og undersøgelse om hvad der mangles generelt i byen med at foretage arbejde. Interviews med borgmesteren fandt jeg ud af, at jeg kan lave forretningsmodel med at have små stillinger som kommunen kan være med til at betale. Som borgmesteren sagde, at der er rigtig mange unge som laver ingenting, og som har brug for at have beskæftigelse.

Jeg synes, at man skal lige tage de unge i hånden som Siu Tsius formål og tage sig af dem hurtigst muligt. Jeg synes Siu Tsiu skal tage sig af de unge som også er beskrevet i artiklen om at de unge udenfor systemet skal aktiveres, så der er brug for socialøkonomiske virksomheder. Da der er stigende grad af unge som er arbejdsløse eller uden uddannelse som statistikken siger, så er det bekymrende, hvor høj den vil være på længere sigt, hvis man ikke gør noget ved problematikken.

Jeg brugte triple layer business model canvas for at finde ud af forretningsmodellen i Qaqortoq. Og efter interviewet med Akilliit, Tasersuup atuarfia og Majoriaq samt fra borgmesterens perspektiv i Qaqortoq, prøver jeg med at forstå emnet, hvor jeg hele tiden prøver med situationer i Qaqortoq, om hvem der kan være samarbejdspartner, hvem kan være kunder, og at kommunen er villig til at være kunde for Siu Tsiu.

I min opfattelse med hele undersøgelse af empiri i Qaqortoq, føler jeg selv, at der er ikke så meget samarbejde imellem Kommune Kujalleq, Tasersuup Atuarfia, Akilliit og Majoriaq. Jeg vil som rådgiver samle dem alle på en gang, og prøve med at finde ud af, hvordan man bedst muligt kan aktivere de unge. Holde de unge væk fra den kriminelle løbebane. Hjælpe de unge med at komme op om morgen, så de kan møde til tiden i skolen eller på arbejde. Derefter vil jeg åbne op om muligheder som unge kan starte med at lære indenfor arbejdsplads. Såsom fx at starte et bageri, hjemmehjælpere, støttepersoner, rengøring og indkøb til det gamle og handicappede, lave mad til det handicappede. Starte "Qisuk" igen, som var blevet nedlagt af kommunalbestyrelsen for lang tids siden. Vi har brug for alle,

malere, tømrere, mekanikere med mere som borgmesteren og Akilliit har nævnt som kan være muligheden i Qaqortoq.

Man kan tydelig se som udefrakommende, at der er brug for at starte et eller andet sted, og vi må hellere indrømme at i dag, at der er rigtig mange unge som ikke er parate til at få sig en uddannelse. Håndværkeruddannelse eller en højere uddannelse, eksempelvis GU/GUX.

Jeg vil invitere alle firmaer og virksomheder i byen til foredrag, hvad en socialøkonomisk virksomhed er, og dermed prøve at finde nogen som kan være samarbejdspartner. Jeg synes at det er så vigtigt at samarbejde med hinanden, i stedet for at sige: ”Det er ikke vores område, det kan vi ikke gøre noget ved”.

Som borgmesteren sagde på interview: ”Vi bliver nødt til at tage ansvaret til unge, vi kan ikke altid sige at, det er forældrenes ansvar. Nu bliver vi nødt til at sige at, det er vores ansvar, og det bliver vi nødt til at gøre det sammen”. Nu hvor hun kan se at, det forekommer gennem generation til generation. Derfor kan man ikke længere sige, at det er forældrenes ansvar.

Ved at lave denne bachelorprojekt, så har jeg tillært mig en brugbar viden omkring de unges situation her i Grønland. Og jeg vid mere omkring det socialøkonomiske virksomheders forskellige forretningsmodeller, beskæftigelsesarbejde, Kooperation Danmark. At alle dem er der rigtig gode muligheder til at starte op som selvstændige, med mange gode muligheder som man kan vælge imellem, og hvilken målgruppe man vil arbejde med, indenfor socialøkonomiske virksomheder.

Efter det forskellige undersøgelser i virksomhedsprojekt og empiri i Danmark og i Qaqortoq samt forretningsmodel i Tasiilaq, fandt jeg ud af, der er masser af muligheder for selv at starte en virksomhed. Fx Kooperation Danmark som jeg aldrig hørt om, at de kan være behjælpelige med til at hjælpe, gennem en socialøkonomisk virksomhed som Elsa fra Kooperation Danmark nævnte at starte med at blive fisker sammen som en gruppe, købe en fiskerbåd sammen, som der blev gjort i Norddanmark. Hvis jeg ikke havde været til interviews i Danmark, havde jeg ikke lært hvilken forretningsmodel man kan lave som kan være en inspiration fra Danmark til Grønland. Og jeg havde aldrig troet, at man kan have egen butik/café/gartneri eller bageri i en socialøkonomiske virksomhed. Derfor vil det være

rigtig godt at alle de forskellige forretningsmodeller og virksomheder som socialøkonomiske virksomheder holde foredrag til innovations messer i Grønland.

Interviewet med Maria fra Settlementet Vesterbro, jeg synes deres beskæftigelsesprogram er rigtig godt, fordi det har et godt samarbejde med Kommunen og jobcentret. Der skal man alle muligheder åbne, før man fx bliver godkendt som førtidspensionist. Som borgmesteren sagde, er der alt for mange førtidspensionister i Sydgrønland og måske generelt i hele kysten.

Det ville også være godt at man igangsætter de unge, selvfølge også de voksne til at have dem i forløb som Settlementet Vesterbro praktiserer. I dag er det kun lægerne der kan give førtidspension, men den praksis som Settlementet Vesterbro bruger, kan man sagtens indarbejde i systemet, i samarbejde med Majoriaq jobcenter. Når nu, selvstyret er i gang med at give 17 millioner kr. til at aktivere de unge, der er udenfor systemet.

Konklusion

Når man ikke kan konkurrere som socialøkonomiske virksomheder i Grønland, skal man kunne tilpasse sig til byens muligheder. I alt for lille samfund med alt for få virksomheder der er, især for de selvstændige virksomheder som er oprindelig fra Grønland og ikke store firmaer som bliver styret fra Danmark, skal man så meget som muligt undgå at konkurrere med dem. Derfor er det vigtigt for Hanne at finde ud af hvilken, forretningsmodel man skal bruge i Qaqortoq for at undgå konkurrence og uenigheder eller konflikter mellem virksomheder eller indenfor samfundet.

Før det bliver alt for sent, skal der laves så meget som muligt med at forbedre vores samfund omkring de unge, som ingen uddannelse eller arbejde har. Efter min mening sidder vi bare sammen og siger at man er træt af at, der er alt for meget hærværk, tyveri eller at der er alt for mange unge som er gået i stå.

Derfor er det også på tide at gøre noget ved det. Som Borgmester Stina Egede sagde, er det alle sammen vores ansvar, hvis vi skal komme videre.

Ved at bruge beskæftigelsesmodellen i Qaqortoq, som man også bruger i det fleste steder i Danmark, kan man sagtens nå at komme tættere til de unge mennesker og hjælpe dem i at komme videre, i samarbejde med hinanden og med andre institutioner.

Forretningsmodellen i Qaqortoq, vil være beskæftigelsesmodel. Dermed er der mange muligheder for at hjælpe de unge, ved at lære dem de vigtige arbejdsopgaver, man normalt plejer at lave på arbejdsmarkeder.

Efter et forløb hos Siu Tsiu vil mange unge kunne finde ud af at live i faste rammer og pligter, især det med at kunne komme op om morgenen. På denne måde kan unge komme videre med at starte en uddannelse, forbedre karakterer eller starte på en praktikplads og måske få forskellige kurser fra deres arbejdspladser og derved få kursusbeviser derfra.

Forretningsmodel som kan bruges i Qaqortoq er, en beskæftigelsesmodel, med inspiration fra det danske beskæftigelsesmodeller. Men det kan også sagtens blive til en iværksættermodel senere hen. Hvor indtægterne optjent af det sociale virksomhed bruges til at dække driftsomkostninger, herunder de høje omkostninger ved markedsføring i kommunen, investering i nye produkter og uddannelsesmæssige marketingkampagne.

Som Pro Mijers brugte entreprenør support model med internationale kvindeudviklingsorganisation, blev der en mulighed for at forbedre deres sociale og økonomisk status, hvor organisationen udfører sin mission ved at etablere deres mikrofinansieringsinstitution, der yder små driftskapitallån. Hvor man får dem til at investere kapitalen i produktive aktiviteter som er detailhandel eller småskalaproduktion og derefter sælger deres produkter på det åbne marked.

Med denne model kan man også sagtens drive virksomheden senere hen, hvor man kan overdrage til en lille detailhandel i det bestemte produkter som kører godt.

Kommunen er kunde, hvor ydelserne er de unge med deres forløb med beskæftigelsesprojekter. Der og ifølge borgmester samt Akilliit er der masser af muligheder til at starte op som kan være ydelser med salg af varer, som fx bageri, gartneri, rengøringsfirmaer osv. som tidligere er blevet nævnt. Som et eksempel i beskæftigelsesmodellen blev der nævnt, at en landsby på Mexicos Stillehavskyst med 1000 indbyggere, hvoraf det fleste var beskæftiget med havskildpaddehandel, lukkede byens eneste arbejdsgiver, Mexicos største havskildpaddeslagteri, blev befolkningens indtægtskilde ødelagt.

I stedet den blev erstattet af en kosmetikfabrik og erstattede mistede jobs i forbindelse med lukningen af slagteriet. Det her et eksempel på, hvor man også kan sammenligne med denne situation i Qaqortoq, da byens bageri blev lukket ned. I dag er der mange der savner bageriet. Ved hjælp af beskæftigelsesmodellen kan man starte den gode initiativ med unge i Qaqortoq til at åbne et bageri, som i øvrigt kan blive bedre end den gamle. I dag er det jo meget populær med sunde rugbrød, mørke brød og mange andre ting som man kan bage.

Alle disse positive initiativer vil blive et rigtig godt resultat om 10 år, derfor er det et rigtig godt initiativ til at starte op i andre byer i Grønland. Så man kan få en god uddannelse eller få et arbejde efterfølgende, så den næste generation bliver også forbedret. Det vigtigste her er bare, at man skal tænke i nye baner. Hvilken forretningsmodel og muligheder man skal bruge i byerne for at undgå konkurrenceforhold i det små samfund.

Man skal undersøge hvad der mangles i byerne, fordi der kan være meget stor sandsynlighed for, at hver by ikke har behov for det samme type virksomheder. For eksempel i Qaqortoq er der ikke en "Qisuk" værksted, men i nabobyerne er der "Qisuk" i Narsaq, det samme i Nanortalik, så hvis man så skal starte op i Narsaq eller i Nanortalik, skal man undersøge, hvad den bedste forretningsmodel der skal bruges, der kan man jo ikke starte en anden "Qisuk" da de allerede har den.

Litteraturliste

Hjemmesider:

Socialøkonomisk virksomhed i Grønland:

<https://siutsiu.gl/da/>

Registrering som registreret socialøkonomisk virksomhed

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-registrering-som-registreret-socialoekonomisk-virksomhed>

Model business canvas, på dansk med eksempler. Fra Business buddy, hjemmeside:

(<https://businessbuddy.dk/blog/business-model-canvas-dansk-med-eksempler/#fordele-ved-business-model-canvas>)

Råd&Godt, socialøkonomisk virksomhed Aalborg

<https://raatoggodt.dk/>

Socialcraft Horsens, socialøkonomisk virksomheds hjemmeside:

<https://socialcraft.dk/>

De 9 Socialøkonomisk virksomheds modeller, socialentreprenører i Danmark:

<https://socialeentreprenorer.dk/forretningsmodeller/de-9-socialoekonomiske-forretningsmodeller/>

The entreprenør support model, fra hjemmesiden af det socialentreprenører i Danmark.

<https://socialeentreprenorer.dk/forretningsmodeller/de-9-socialoekonomiske-forretningsmodeller/>

Inuili:

<https://inuili.gl/da/>

Artikler

Erhvervsforum: Grennesminde, et sted for unge med særlige behov:

<https://hteforum.dk/nyheder/et-sted-for-unge-med-saerlige-behov.html>

Siu Tsiu, socialøkonomisk virksomhed i Grønland, Nuuk/Tasiilaq:

<https://siutsiu.gl/da/>

Sermitsiaq, unge uden job eller uddannelse:

<https://sermitsiaq.ag/talfortsat-unge-uden-job-uddannelse>

Sermitsiaq, uddannelser børn og unge har et behov for et løft:

<https://menneskeret.dk/nyheder/uddannelser-boern-unge-groenland-behov-loeft>

Socialøkonomiske virksomheder i Danmark 2019:

<https://star.dk/om-styrelsen/nyt/nyheder/2019/4/socialoekonomiske-virksomheder-fungerer-ofte-som-2-aktoerer/>

Forebyggende indsats mod ungdomskriminalitet i Sydgrønland:

<https://sermitsiaq.ag/forebyggende-indsats-ungdomskriminalitet>

Unge udenfor systemet skal aktiveres:

<https://sermitsiaq.ag/node/237320>

Teori fra nettet: Triple layer business model canvas:

Formaterede: Engelsk (USA) A triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models. By Alexander Joyce, Raymond L. Paquin. Article info:

Received 5. August 2015, received in revised form 30 May 2016, Accepted 11 June 2016, available online 15 June 2016.

Forfatter: Benjaminsen. P: Virksomheds projekt, januar 2022.

Kan fremsendes via e-mail, skriv til min e-mail: kiss_ada@hotmail.com, og den er lagt til vedhæft på afleveringen.

Bog

Forfatter: Henning Grelle, 2012 Det kooperative alternativ. Arbejderkooperationen i Danmark 1852-2012 af.

Bestyrelsesformand: Nikolaj Nielsen og Vibeke Vinther, forstander. Settlementet Vesterbro, årsskrift 2020 (Hæfte).

Bilag

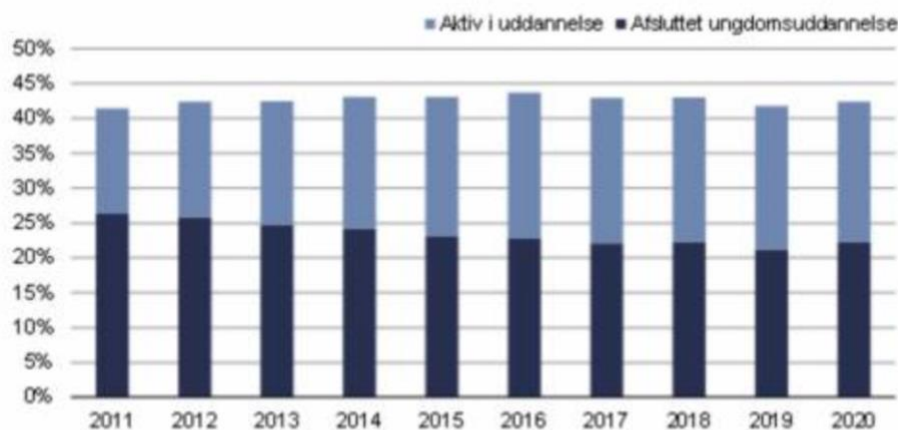
Den oprindelige tanke

Den oprindelige tanke med mit bachelorprojekt var, at den skulle udformes som en aktionsforskning fra start til slut, i en periode på knap 4 måneder.

Mit mål var at, interviewe Majoriaq i Qaqortoq, folkeskolen samt borgmesteren i Qaqortoq for at finde ud af hvad er det for en udfordring Sydgrønland har. Jeg kan prøve med at interviewe unge som måske fra Majoriaq som er under 25 år. Først vil jeg interviewe det danske socialøkonomiske virksomheder i Danmark, derefter vil jeg til Qaqortoq for at kunne finde ud af hvordan en forretningsmodel jeg kan lave som er egnet til Sydgrønlandsk samfund. De 4 socialøkonomiske virksomheder i Danmark vil jeg finde ud af deres arbejdsmetode, forretningsmodel og ydelser, hvor i Qaqortoq vil jeg undersøge hvordan en forretningsmodel skal se ud for at starte op som socialøkonomisk virksomhed.

Statistik

Figur 4. Andelen af unge mellem 16-25 år, som har afsluttet eller er aktiv på en ungdomsuddannelse, 2011-2020

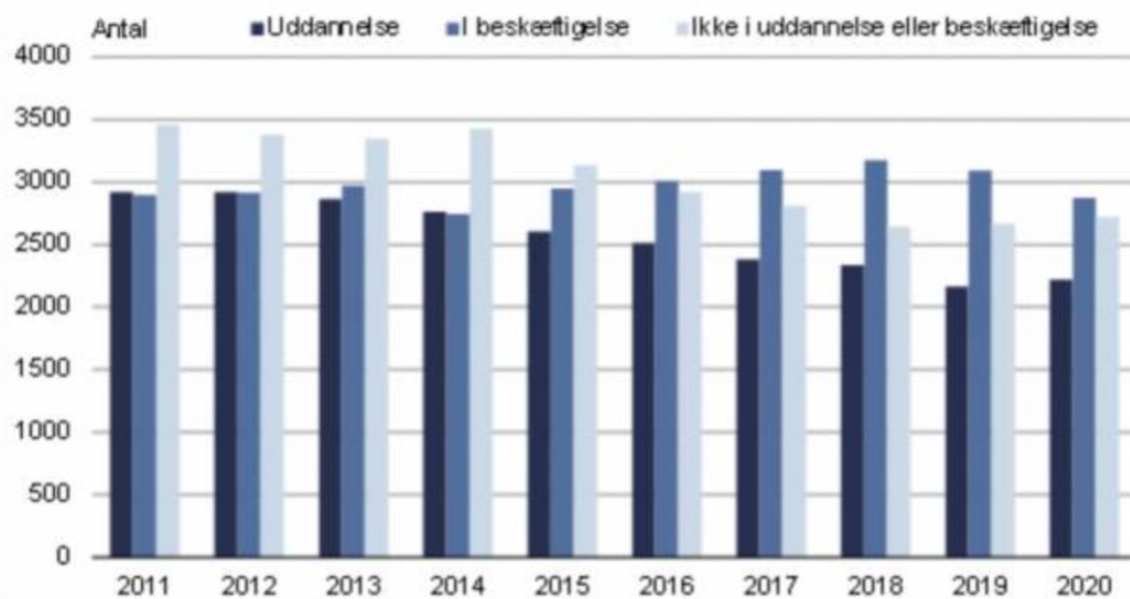
Kilde: Grønlands Statistik - se tal i Statistikbanken (<https://bank.stat.gl/UDDUMG3>).

Note: Aktiv på uddannelse inkluderer kun studerende der ikke tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse.

Foto: Grafik: Grønlands Statistik

(Billed 1, Grønlands Statistik, (<https://bank.stat.gl/UDDUMG3>))

Figur 1. Unge mellem 16 og 25 år efter registrering, 2011-2020

Kilde: Grønlands Statistik - se tal i Statistikbanken (<https://bank.stat.gl/UDDUMG3>).

Note: Tabellen inkluderer personer på efterskole- og uddannelsesforløb udenfor Grønland.

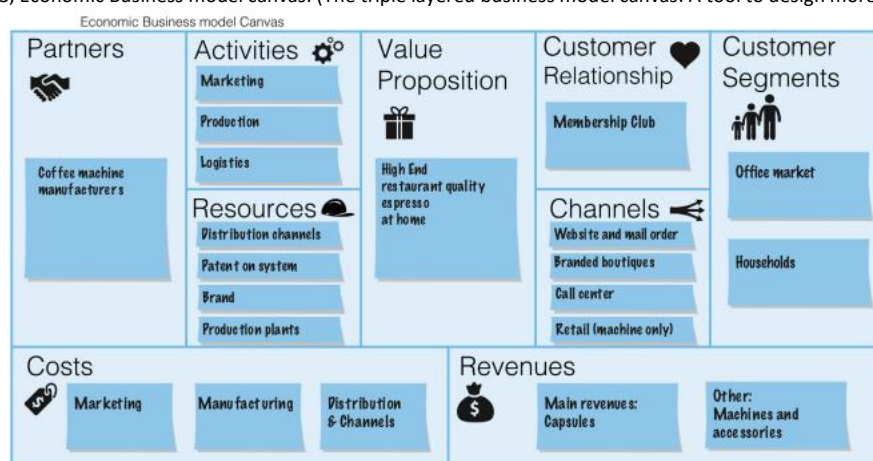
Foto: Grafik: Grønlands Statistik

(Billede 2, Grønlands statistik, (<https://bank.stat.gl/UDDUMG3>)

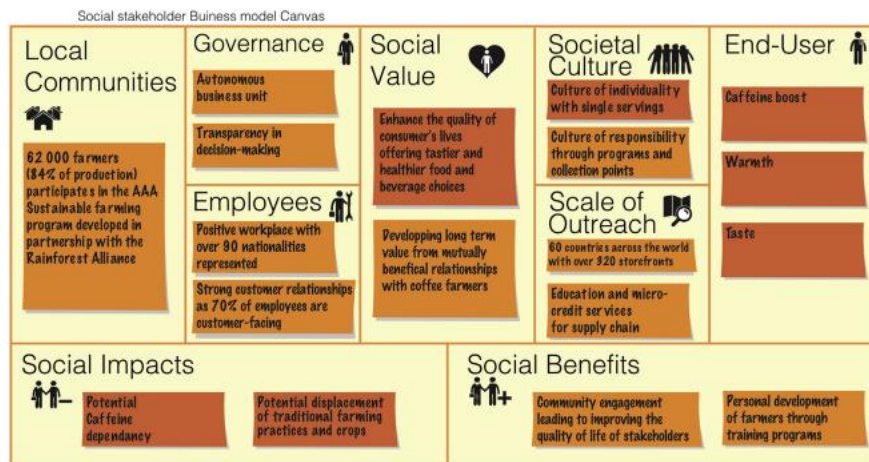
Triple layer business model canvas

(Se vedhæftet den jeg selv har udfyldt)

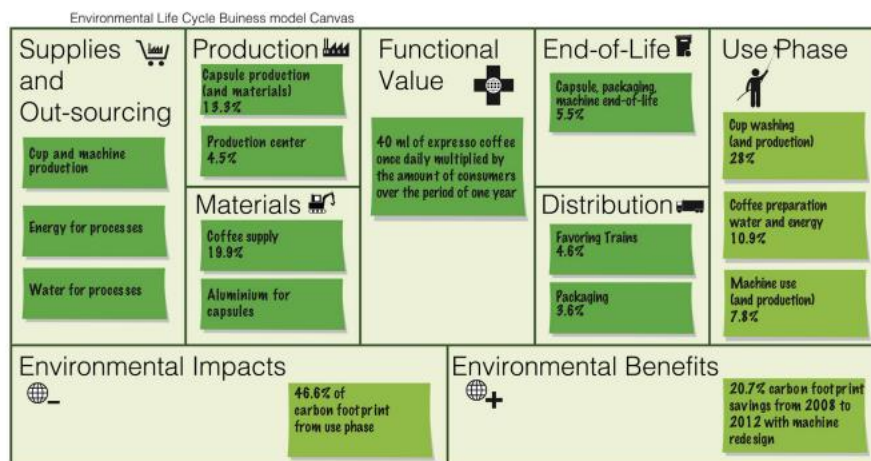
Billed 3, Economic Business model canvas. (The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models)

Billed 4, Social stakeholder business model canvas: (The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models)

Billed 4, Environmental Life cycle business model canvas: (The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models)

Typologier

Eksempel på iværksættermodellen

Teoretisk eksempel som blev brugt til et eksempel, er en producent og distributør af lavprisvandingpumper sælger sine pumper og udvidelsestjenester til landbruget til landmænd med lav indkomst. Her har landmændene sætter kapitalaktiveringen i stand til at dramatisk at øge produktiviteten og rentabiliteten af deres jord. Hvor indtægterne optjent af den sociale virksomhed bruges til at dække driftsomkostninger, herunder de høje omkostninger ved markedsføring til landdistrikter, små landmænd, investering i nye produkter og uddannelsesmæssige marketingkampagne.

Et andet eksempel som blev fortalt, er fra Pro Mujer, som brugte entreprenør support model er Pro Mujeren som er internationale kvindeudviklingsorganisation, som blev grundlagt i 1990 for at give kvinder mulighed for at forbedre deres social og økonomiske status. Hvor organisationen udfører sin mission ved at etablere mikrofinansieringsinstitution, der yder små driftskapitallån. Til kvinder med lav indkomst, der investerer kapitalen i produktive

aktiviteter såsom detailhandel eller småskalaproduktion, og derefter sælger deres produkter på det åbne marked. Og, på grund af den opfattede risiko og høje transaktionsomkostninger for at betjene Pro Mujers målgruppe, som disse fattige kvinder ingen adgang til kredit- og opsparingstjenester fra formelle finansielle institutioner og er derfor lette mål for pengeudlåners lån. Her har Pro Mujers uddannelse i forretningsudvikling og ledelse styrker finansielle tjenesteydelser ved at hjælpe kvinder med at forbedre deres små virksomheder og øge deres indkomster, og dermed økonomisk sikkerhed for deres familier. Samt hvor Pro Mujers tilbyder sundhedsuddannelser og forbinder kvinder og deres familier til sundhedstjenester. Hvor organisationens finansielle model ligner en banks, renter opkræves på hvert lån, og opsparingsindskud er gearret til videreudlån. Rentespredningen over et betydeligt volumen skaber en økonomisk bæredygtig social virksomhedsmodel, hvor indtægter dækker drift, og finansielle omkostninger og tab på udlån. Renterne fastsættes ved at tage højde for drift- og kapitalomkostninger, reguleringer og konkurrenternes priser. Da kunder er så fattige, er Pro Mujers mål at levere finansielle tjenester så billigt som muligt uden at gå på kompromis med virksomhedens levedygtighed. Efter to år kan resultaterne af en effektevaluering vise at Pro Mujers kunder er i stand til at fordoble deres indkomst i deres program. Så kan kvinderne også mere tilbøjelige til at søge sundhedspleje for sig selv og til deres børn, er mere tilbøjelige til at gå i skole. Desuden har klienter en tendens til at øge deres samfundsledelse og deltagelse og udvide deres beslutningstagningsevne.¹⁴

Jeg vil bruge teorien til at sammenligne mine empiri i det danske socialøkonomiske virksomheds modeller samt til at lave en forretningsmodel fra empiri i Sydgrønland for at finde ud af hvordan en socialøkonomisk virksomhed forretningsmodel kan bruges/laves i Grønland. Siu Tsiu skal finde ud af hvordan de kan få arbejde som ydelse, her skal fx Siu Tsiu åbne et bageri hvor unge kan arbejde, samt virksomheden kan tjene pengene på det ved siden af deres program fra uddannelsessektor samt ydelse fra en pr. unge som går til Siu Tsiu projekt.

Eksempel på beskæftigelsesmodellen

Eksempel hvordan beskæftigelsesmodellen bliver brugt skriver siden et eksempel på om Cambodjas lange historie med krig og ødelæggelser efterlod et stort antal handicappede, fravalgte og fordrevne mennesker, som står over for hindringer for beskæftigelse. Mange cambodjanske kvinder har få økonomiske valg ud over at gå ind i sexhandel. De fattige bliver fanget i lavindkomstjob, fordi deres familier ikke havde råd til at sende dem i skole.

¹⁴ <https://socialeentreprenorer.dk/forretningsmodeller/de-9-socialoekonomiske-forretningsmodeller/>

Indvandrere fra landdistrikterne, som kom til byområder i håb om at finde et bedre liv, ender i stedet for i squatter-bebyggelser, hvor de kradser et eksistensgrundlag og plukker gennem affalddynger. Et stort antal cambodjanere, der er fysisk lemlæstede eller handicappede i krigen, er fuldstændig marginaliseret fra arbejdsstyrken som følge af åbenlys diskrimination. Situationen har skabt en enormt overskud af arbejdskraft i Cambodja, men alligevel tilbyder få institutioner erhvervsuddannelse til denne målgruppe for at sikre relevante job.

Så benytter teknologien en mulighed for fattige og marginaliserede mennesker til at starte på nybegynderniveauet og få høj værdi arbejdspladserfaring og salgbare færdigheder, mens de tjener en levedygtig løn. Virksomheden Digital Divide data er en teknologibaseret beskæftigelse social virksomhed, der tilbyder erhvervsuddannelse til dårligt stillede mennesker i Cambodja. Deres klienter er landmineofre, voldsramte kvinder, indvandrere fra landdistrikterne og forældreløse børn. Hvor gennem Digitale Divide data modtager de computerkundskaber og teknologitræning for at kvalificere sig til grundlæggende og lavt uddannede job i teknologisektoren. Kunder placeres derefter i dataindtastningsjob inden for Digital Divide data, hvorved de modtager betalt on-the-job træning i et støttende miljø. De sikrer kontrakter for dataindtastningsarbejde outsourcet af universiteter og virksomheder, hvilket giver beskæftigelse til sine kunder og genererer indtægter til sine driftsomkostninger, herunder rimelige lønninger og sociale omkostninger relateret til uddannelse og træning. Kombinationen af betalt erhvervserfaring og computerfærdighed kombineret med uddannelse forbereder kunderne til højere betalte kvalificerede arbejdsmuligheder.

Denne beskæftigelsesmodel bruges af mange socialøkonomiske virksomheder, samt er Siu Tsiu bruger denne model i Tasiilaq. De fleste socialøkonomiske virksomheder som jeg har interviewet, bruger denne model i Danmark.

Det anden eksempel er Mazunte Natural Cosmetics Factory ligger i dens navnebrors landsby på Mexicos Stillehavskyst. Indtil for få år siden var Mazunte en obskur landsby med 1000 indbyggere, hvoraf de fleste var beskæftiget med havskildpaddehandel. Da de mexicanske regeringer først forbød slagtning af havskildpadder, lukkede dette byens eneste arbejdsgiver – Mexicos største havskildpaddeslagteri – Mazuntes befolkning var ødelagt. Men i dag er kosmetikfabrikken kendt som ”Miracle of Mazunte”, erstattede jobs, der blev mistet arbejde af slagteriet. Den lille, kooperativt ejede sociale virksomhed producerer og distribuerer miljøvenlige produkter og giver derved snes vis af produktionsjobs, salgs – og ledelsesjobs i samfundet. Virkningen, eller miraklet, viste sig større end først forventet, hvor kosmetikfabrikken er blevet hjørnestenen i regionens økonomi. Hvor den søde palmeformede

adobe-fabrik er en turistmagnet og har sat gag i udviklingen af en række turistrelaterede øko-virksomhed i området.¹⁵

Denne model kan man lave en empiri i Sydgrønlands marked, for at søge hvilken arbejdskraft de har brug for, som kan blive til en miljøvenlig socialøkonomisk virksomhedsmodel i Grønland.

Interviews, transskription

Kooperation Danmark, interview med Elsa som arbejder for kooperative virksomheder i Danmark og andre lande. Kooperativ virksomhed er det samme som traditionelle virksomheder, men er mere for demokratiske ejede. Kooperative virksomheder kan ledes sammen at være demokrati med alle, men der kan også være en direktør som leder virksomheden. Kooperativer er i demokratiske niveau i ejerskabet, kan være anpart selskaber, kan ejes med to eller flere. Kooperativ virksomhed fejrer snart 100 år, det har eksisteret i snart 100 år i Danmark. Kooperative selskab interesseret i at starte op som selvstændige, det har været med til at starte op med theese mejeri, købmand, slagt hus, boghandel, konsulent kooperativer og meget mere. Elsa arbejder både nationale og europæiske projekter. Hun har været med til at lave flere europæiske projekter indenfor både udviklingen af kooperativer.

Elsa, Kooperation Danmark

Kooperation Danmark, interview med Elsa som arbejder for kooperative virksomheder i Danmark og andre lande. Kooperativ virksomhed er det samme som traditionelle virksomheder, men er mere for demokratiske ejede. Kooperative virksomheder kan ledes sammen at være demokrati med alle, men der kan også være en direktør som leder virksomheden. Kooperativer er i demokratiske niveau i ejerskabet, kan være anpart selskaber, kan ejes med to eller flere. Kooperativ virksomhed fejrer snart 100 år, det har eksisteret i snart 100 år i Danmark. Kooperative selskab interesseret i at starte op som selvstændige, det har været med til at starte op med theese mejeri, købmand, slagt hus, boghandel, konsulent kooperativer og meget mere. Elsa arbejder både nationale og europæiske projekter. Hun har været med til at lave flere europæiske projekter indenfor både udviklingen af kooperativer, ikke bare i Europa, men også rundt om i verden. Hun har været med til at starte et projekt i udviklingen af kooperativt i Sydøstasien, Afrika, Sydamerika, hun har også været med til at lave et stort projekt om videns arbejde, som blev afsluttet i år. nu har det også begyndt med at starte et projekt om krigsprojekt med Danmark, Sverige og i Malmø regionen, og underviser dem i iværksætteri og også om styre og lede om kooperative virksomhed. Hun har mange

¹⁵ <https://socialeentreprenorer.dk/forretningsmodeller/de-9-socialoekonomiske-forretningsmodeller/>

forskellige projekter, også om landskabs projekter, landdistrikterne. Hun plejer at hjælpe virksomheder til at starte op, for eksempel det med fra Sverige, det har i 4 forløb, undervisningsforløb og udover det er der undervisning hver torsdag, samt studietur. Og det de gør med det projekt, er sådan set at især kvinder med minoriteter, og hjælpe mere kvinder til at starte op som iværksætter. Det er virkelig vigtigt for dem, sagde Elsa. Det har også et samarbejde med det fra Sverige, hvor det plejer at samarbejde med dem, som de gør nu i forhold til det Europæiske projekter. Målet er at i løbet af det 4 undervisningsforløb har 120 iværksætter igennem med det store projekt. Det forgår på online og ikke fysisk. Men efter Corona har det igen begyndt langsomt at gøre undervisningerne fysisk. Og uanset hvad har de haft ok med forløbet. Nogen af dem starter sideløbende, nogen er startet, nogen af dem er startet og fortsætter selvom projektet er startet, selvom undervisningen slutter i juni, fortsætter projektet til september. Så de følger selvom projektet er færdigt, følger de dem stadig med at starte op, så man kan stadig, møde op til møder og følge med til at får hjælp. Som rådgivere følger de dem sideløbende til dem der starter op, i løbet af år til år. De kan også være rådgivere til at komme eller til dem der vil starte op i Grønland, der er ingen forhindring for det. De vil rigtig gerne vær med til at hjælpe med at starte op i Grønland, til at hjælpe og rådgive i Grønland. De vil gerne være med til at hjælpe til det rigtige målgruppe og til det rigtige projekter. Men generelt til alle. Hun synes at kooperativer for unge kan være oplagt til at starte op i Grønland. Til at starte en virksomhed sammen, at være sammen samt at ikke kunne starte op med et kapital som er oplagt til at starte op. I Danmark er der mange færdig uddannede unge, men kan ikke starte eller som kan ikke får job, især efter nu hvor der var krise. Hun fortæller at der var mange færdig uddannede filosofer, som ikke kunne få job efter krisetid. Så der har været en filosof dem startede en demokratisk virksomhed, som startede og eksistere stadig i dag, nu med 18 filosofer fra 8. De er alle højtuddannede, men Kooperative har været med til at hjælpe dem til at starte op. De var også være med til at starte op nogle unge fiskere i Nordjylland, 18-30-årige unge. De vil gerne eje en båd sammen, de startede med at starte og eje sammen om det. Hun synes at de kan være oplagt at starte sådan en op i Grønland som demokrati og kooperative måde. Kooperativ er fra helt almindelige uddannede til høj uddannede som kan starte op. Hun vil meget gerne være med til at starte op i Grønland fra deres kooperative rådgivning. Hun ville meget gerne have mig med til at møde det med unge fiskere, de unge kooperative i Aalborg. Det de gør med den kooperative virksomhed, er at, de starter for eksempel med at skulle købe en båd som koster ca. 1 million, og der er 10 fiskere, så skal de låne hver især eks antal penge, for eksempel 100.000 kr. Og de blev til en andel, så alle de ti personer ville styre den

virksomhed. Men man kan også ansatte en direktør, som de betaler for og styrer det hele. Men hvis det skal ud igen fra den virksomhed, kan de få pengene tilbage, men hvis man har været i den branche, har man mange gange tjene på det man har været med til efter for eksempel 10 år. Så, de mange unge som starter som kooperative, de unge hæfter ikke til at skulle miste det hele, men kun deres andel som det selv har betalt for. Så det er en stor sikkerhed man er for sig selv, og for hele familien. Det er en skønsom til at starte op som kooperativ virksomhed. Der er journalister, by Expressen, et bryggeri. Man ejer ikke alene, man ejer et selskab sammen. En producent ejet, medarbejder ejet, forbruger ejet, kooperativ virksomhed er også for eksempel Arla, mælkeproducerende stor virksomhed, er en forbruger ejet kooperativ virksomhed. Der er forskellige eksempler på principper som man kan gøre i hele Danmark, men i landet, er der 7 kooperative vejledende. Der er for eksempel ansvarsfordeling, hvornår er vi enige nok. Også en dragelse og information, dokumentation som er for eksempel, hvad gør vi hvis vi bliver uenige. Der findes forskellige redskaber, til at starte kooperativ virksomhed og det de gøre ved at rådgive.

Kooperative konceptet er startet i 1844, i Manchester i Roosted, som Roosted paraneers. Det startede med at dværge beboerne i byen, de sultede, og deres produkter blev solgt for ingenting. Også tænkt de, måske hvis de gik sammen og bestemte prisen samt kvaliteten, at forbrugerne skal, får de gode produkter til gode priser. Sådan startede paraneers til kooperative siden 1800-tallet. Så blev modeller derfra, hvor man ejede deres arbejde sammen og arbejde deres arbejde sammen. De kontrollerede deres arbejde, det er fundamentalt at de kan kontrollerede deres arbejdsliv. De kan man ikke hvis man arbejder for nogen andre, det kan man hvis de arbejder for dem selv sammen. Work Life balance er virkeligt vigtigt, og som for det fleste også de unge er det meget vigtigt at man arbejder sig ihjel ved at arbejde for andre, men som kooperativ kan man selv styre de hele sammen. For eksempel er der også by Express som de startede, de vil være med til at selv bestemme i deres virksomhed, nogle unge fik lov til at selv bestemme hvornår de kan levere ved at cykle, som blev en ok succes virksomhed i dag. Der er en artikel som blev publiceret i august 2021, som er den fortæller lidt hvordan man leder uden leder, en case som blev skriv om, den er tilgængeligt på hjemmesiden, en future work, også som projekter som Elsa arbejdede med.

Man kan også tænke at starte op som en kooperativ med at lave det Grønlandske nationaldragter, og Elsa vil meget gerne være med til at starte op, især hvis det handler om kulturelle bevarende til virksomhed. Som er anderledes, især når det handler om kvinder, vil de meget gerne være med til at starte op.

Peter, Kooperation socialøkonomiske virksomheder, Kooperation

Interview med Peter fra Kooperation Danmark, som arbejder indenfor Kooperation for socialøkonomiske virksomheder. Han synes også at der er mange konkurrenceelementer omkring det socialøkonomiske virksomheder, også for det offentlige aktører, også indenfor de kommunale aktører som kan også være konkurrenter, som kan være påvirkende i Danmark. Peter arbejder med at lave socialøkonomiske virksomheder, mere med at indgå projekt hvor de hjælper socialøkonomiske virksomheder med at indgå partnerskaber med andre virksomheder. Hvor man skal kunne skabe en arbejdsplads hos de socialøkonomiske virksomheder. Til mennesker der har haft svært med at finde en arbejdsplads af en eller anden grund. Tit handler de så om det flexjobs eller primært indenfor det område som handler noget med socialområde. Han har kontakter med mange socialøkonomiske virksomheder, hvor han diskuterer, være med til at lave forskellige arrangementer, om netop om at lave forretningsudviklinger og kender mange virksomhedernes forretningsmodeller indenfor det socialøkonomiske virksomheder. Det er noget med at Peter er med til at beskæftige sig med virksomheder, hvor man skal prøve med at yde produktet 100 % til at sælge, men har ansatte i flexjobs. Klassisk model kan være noget med ligesom Grennesminde har, med at skaffe en uddannelse, samt bosted, også hvor der er gartneri, bageri mm. Der er også noget med kantine, som der er og Aarhus- Silkeborg, hun har alle pengene på kanten, også har hun en ansat 60 flexjobber og 2 eller 3 ordinær ansatte. Så det hele ligesom skaffet til et flexjobs, men indtægten er rent virksomhed fra kanten. Der er ikke noget uddannelse, eller parafer. Der er på ingen måde konkurrence forvridende på den branche, det er bare en almindelig virksomhed, man vælger bare at ens ansatte skal være der, men nogen som ikke kan være der som fuldtids job, og det er stadig en høj grad socialøkonomisk virksomhed. Så er der også en del som lave pakker, samler pakke, til butikkerne, simple opgaver, som laver ikke så meget oplæring, som også kræver ikke så meget kompetence krævende. Det er også det fleste rent flexjobber, og ikke nogen beskæftigelses forløb. Der hvor det kommer, når man får gratis arbejdskraft, også får fakturere en meget billigere timeløn på grund af det. Der kan være mistanke at nogle af kommunerne kan også selv være ind i det med at lave deres eget flexjobber med meget lav timeløb i deres eget værksteder. Han tror at kommunerne selv kan have selv pakke, samle små trævirker osv., da kommunen ikke selv rigtig har forstået markedet, hvordan marked foregå. Så de ikke er afhængig af på indtægterne på denne måde. Der kan man se at der er konkurrence forværende på det område. Der er mange modeller, indenfor forretningsområde. Det er også selv beskæftige sig så meget som muligt i deres arbejde, også ved at se ved at promovere den del som virksomheds produkt, der hvor man

tjener penge på, og som ansætter medlemmer. De prøver selv med at skelne lidt mellem det aktører og socialøkonomiske virksomheder er mere man kan sige er mere hardcore, hvor deres marked er mere et beskæftigelsesmarked. Og så er der alle de andre markeder på produkter, såsom at de laver ting i træ. Hvis man snakker om brancher, er der en del service fane, det vil sige er der køkken, udenoms arealer, der er noget græs som skal slås, og planter der skal passes, og det kan også være pedel opgaver i bygninger. Det kan være Facility service, men kan også være noget med café, noget med turisme i branchen i Grønland. Her har man ikke brug for en uddannelse, men hvis man har en god oplæring, kan man rigtig meget som tjener, køkken assistance med lette opgaver med at sælge ydelser også. Det kan også være som en lidt af et vikarbureau. Hvis man kan leje en bogholder, to timer om ugen, eller det kan også bare være græsslår ansatte 4 timer om ugen til at arbejde med. Det eger sig godt til flexjobber, nogle arbejder kun 10 timer om ugen, og nogle tilpasser sig bare med at komme der de kan arbejde til om ugen. Der kan man bare passe 2 eller 4 kunder, men hvis man tilpasser sig godt, kan man nå at komme helt op til 12 kunder. De har også et medlem af café karma, de har en cafe med et stort kontor forening, hvor de har en cafe ned i stuen, også har det opgave med at fulde kaffe, kaffemaskine, osv. Det har et arbejde på 20 timer om ugen, og det det tjener i cafeen er deres indtægter på. Deres medarbejder sociale i brug, det kan være misbrugere, alkoholikere. Som har de sociale frikort, så kan det får trykket det selv har tjent på det antal timer fra deres arbejdstimer i kontanthjælp. Og dem kan de så have deres i cafeen, sammen med de andre frivillige. Nogen socialøkonomiske virksomheder kan være noget med uddannelser altså med måske med noget meget lav betalte timer. Uformel uddannelse ligesom STU, med ansættelse i forbindelse med uddannelse, her er pointen med at der er mange forretningsmodeller. Nogen af dem er bare at skræller gulerødder to timer om ugen, nogen af dem har noget med autisme at gøre, og hende fra kantine i Silkeborg har en ansatte en autist med hvor man kun har brug for hænderne, som ikke kan skrive eller er ikke god til at gå i skole, men hvor man er god til noget andet. Man kan bare lave noget at feje gulv. Som hende i kantine har en medarbejder, som kun arbejder to timer om ugen med at lave marens kage, som er med lige højde, lige store og perfekte, og det er det kun han kan lave. Det almindelig har ikke råd til at ansætte sådan en, men sådan som virksomhed kan have plads til sådanne autisme, men en hel andet dygtighed. Det er der man skal kigge på, hvad der er opgaver at lave. I Danmark er der mange arbejdskraft, og de er ved at lave en samarbejdspartner med større virksomheder som kan være med til at lave det arbejde sammen med dem i Midtjylland. Det er dem der kan være med til at frigive til det specielle opgaver, som er specialiserede arbejde, som kan bare forgå to timer om ugen, og som er kun 20 timers

ekstra arbejde som er godt for dem og for de andre. Han har været med til at starte op i socialøkonomiske virksomheder i Afrika, så han ved godt at der kan være lokale konkurrence, lokale præference og for at undgå så meget som muligt, i Grønland, især i Sydgrønland. Så han kan se at det kan være meget forskellige end Danmark og Grønland med konkurrence mæssige. Der kan være to forskellige, på den anden er der kooperative eller den socialøkonomiske virksomhed. Men der er ikke rigtig som er to på det forskelligt, der er meget får der er sådan. Allesammen har det tilfælles, hvor alle sammen ikke aktionærer det penge, kooperative og socialøkonomiske virksomheder med to forskellige virksomheder, med sammen godt formål. Bæredygtighed af madspild er der også, som kan indgå som socialøkonomisk virksomhed, som madspild supermarkeder. Men der er mange som ikke ved hvad socialøkonomiske virksomheder, så det er spændende at fortælle hvad det er for en virksomhed. Han plejer at fortælle at det er en virksomhed, den drives som virksomhed, med virksomheden er et middel til socialformål og socialøkonomi. Så i stedet for at sige at drive virksomhed, fra ejeren, får virksomheden gøre en forskel for et menneske for en god måde. Overskuddet går til korshære, eller noget andet at der kommer mere til flexjobbet. Der er nogen år siden 3 4 år siden, der var der 11 socialøkonomiske virksomheder betalt til at lave forretningsmodeller, der var der opsamling for det, og der blev til underside at hvad går det af deres forretning til, dem vil han gerne sende mig til. Der er samlet en del forretningsmodel, hvad er det der blive sælge, og deres ydelser osv.

Karen, erhvervsøkonomi, socialøkonomisk virksomhed, Kooperation

Interviewe med Karen, Kooperation, som arbejder indenfor erhvervsøkonomi indenfor socialøkonomiske virksomheder. Hun arbejder hos Kooperation siden 2015, med det socioøkonomiske områder, og hun har arbejdet med den socialøkonomi i faktisk 20 år indenfor Kooperation, nogen af dem er selv drivende socialøkonomi, så har hun arbejde i erhvervsministeriet hvor hun lavede nationalt strategier hvordan man kunne en socialøkonomisk virksomhed, men også meget med SCR og virksomheds samfundsansvar. Statskommunen, arbejdede med at have strategi i virksomheder indenfor socialøkonomiske virksomheder. Og så er hun i Kooperationen, med at hjælpe deres medlemmer der er i socialøkonomiske virksomheder. Hvordan det kan blive bedre i deres virke, også en del politiske arbejde i forhold til den socialøkonomi i den dagsorden til at påvirke politiske arbejde, så det kan lave bedre lovgivning, bedre arbejdsbetingelser er den stor del af hendes arbejde nu hos Kooperation. Lige nu er hun med til at hjælpe med EU projektet med at Græns holdt gård, som minder om det Grennesminde, med at lave partnerskab med KAB-boligselskaber – boligforeninger, også regionens rådet med at lave det socialøkonomiske

partner. Lave nogle leverandør partner, med at skulle levere noget med socialøkonomiske intensiver. Også med det indkøb, hvordan det offentlige indkøb skal ske, med kommuner og staten. Hvordan de kan købe ind, sådan som det understøtter det socialøkonomiske virksomheder har. Man skan sige på sådan måde at det kommunale kan fremme, hvor det er rigtig mange penge som offentlig køber ind. Så i stedet for det ligger i den traditionelle virksomhed ligger det ind under den socialøkonomiske virksomhed. Så får det også fremme ansættelsen for det udsatte borger, som en anden forvaltning som man arbejder en anden kommunen, så understøtte det til en beskæftigelse dagsorden i kommunen. Hun laver også masser af undervisning i socialøkonomi eller aflægning af foredrag og fremvisning under det socialøkonomiske virksomheder eller i kommunen og andre aktører i virksomheden. Hun er også bestyrelsesmedlem i socialentreprenør i Danmark.

Hun plejer at hjælpe med kommuner eller give rådgivning, nu som for eksempel i Hillerød kommunen, vil det gerne have en strategi indenfor socialøkonomi i kommunen, nu hjælper hun med at hvad kan man kunne gøre for at understøtte at der kommer flere socialøkonomiske virksomheder. Karen synes i forhold til med at være konkurrence med andre virksomheder som socialøkonomisk virksomhed, som staten støtter, skal de konkurrere andre virksomheder. Alle virksomheder kan selv også vælge at gøre med at starte eller gøre som en socialøkonomisk virksomhed, hendes pointen er bare at alle virksomheder om man er tømrer eller bager, som traditionel virksomhed, kan socialøkonomisk virksomhed kan jo vælge eller starte med at samarbejde med kommunen, i hvert fald for en ydelse for at tage en forløb eller et eller andet, det kan alle gøre. Også ikke socialøkonomiske virksomheder. Hun synes at man skal passe på at lade det være en variere. Hun fortæller, lad os nu se at der er en bygd med en tømrer som har været det i 100 år, også starter man en ny. En socialøkonomisk virksomhed, som laver forløb for unge for at lave noget tømrerarbejde, som den mand der har lavet i 100 år. Det hun sagde er at, den mand der har lavet tømrer i 100 år, kunne også selv havde valgt at lave en socialøkonomisk virksomhed selv, men det valgte han selv og ikke at gøre det. Så man kan sagtens lave ens selv, og ikke tænke på konkurrencemæssigt. Da de selv kunne sagtens lave et forløb for det unge ved hjælp fra kommunen, og får betaling fra kommunen. Hun synes det står man frit for og gør det eller ikke gøre det. Hun synes at der er det samme diskussion i Danmark med samme emne, hvor tit fagforening der plejer at bringe det op, det med konkurrence med andre virksomheder, men kan man have selv lov til at vælge om man vil starte som socialøkonomisk virksomhed eller ej. Det hun siger er det med at være en socialøkonomisk virksomhed, er konkurrence forvirrende, da man får midler fra det offentlige, og det almindelige får ikke de midler som man får i socialøkonomiske

virksomheder får. Det er ikke rigtigt, siger hun. Fordi de midler er lige så tilgængeligt for alle virksomheder, også for dem der ikke er det socialøkonomiske virksomheder, men det er for alle. Alle kan selv får midler fra kommunen. Man kan, der er ikke noget som man kan socialøkonomiske virksomheder kan end at gøre det til en almindelig virksomhed. Det kan bare være end ulempe, eller en fordele ved som en socialøkonomisk virksomhed, hvor man vælger at man ikke kan have overskud til sig selv, men kan gøre det overskud til mere til socialområde end man får dem til sig selv. Det der er forskel her er, at det almindelig ikke har tage det ansvar at ansætte socialområde ydelser til deres virksomhed, som det kunne det gøre, da de selv havde adgang til det midler, men de har det selv valgt nej tak til. Det irriterer hun lidt, den med diskussionen, det er det samme i Danmark, den samme diskussion. Der er ikke noget konkurrence, hun synes det er et frit marked, det er et forløb der blev udbyt af kommunen til dem som vil påtage sig det. Og hvis ikke nogen der vil påtage sig det, så er der ikke nogen der kan. Det er frit til alle der vil, til at foretage sig en ydelse fra kommunen med et forløb. Den diskussion møder man meget tit, fordi folk tror at det er blevet støttet fra det offentlig så er man en konkurrenceforvridning. Men det kan virksomheder ikke blive, det er ikke ulovligt med at gøre det. Det kan det offentlige gøre, det er ulovligt at støtte virksomheder, men det med socialøkonomiske virksomheder gøre er en handel vare, som det handler med det socialøkonomiske virksomheder med deres varer, det er en "vare" det handler med, som det har brug at det bliver et forløb, så betaler det til et eller andet virksomhed at have de unge til en ydelse. Så den socialøkonomisk virksomhed er en leverandør til kommunen, som skal kunne løse en opgave, og det kan alle jo gøre hvis man vil eller hvis man kan. Da det kan være at socialøkonomiske virksomheder, er ikke dygtig til at kunne lave et bord, men det er dygtige til at gøre noget andet som det er dygtig til, dersom kan det lave en forløb som andre virksomheder er ikke dygtige til. Der blev satsede på det, med andre strategier som de er dygtige til. Det er frit hvordan man kan drive sin virksomhed, det er også frit hvordan man skal vælge tage det forløb som socialøkonomisk virksomhed. Selvfølgelig vil man være i den konkurrenceforvridning til at skulle starte et tømrer virksomhed op i en bygd, giver det mening, og det kan man diskutere. Giver det mening hvis behovet er dækket, at der er masser af tømrer, så er det måske ikke det man skal satse på fordi tømrer marked er mættet. Så den vej rundt kan man snakke om det, at det er en konkurrenceforvridende. Ved at kunne være en iværksætter, så skal man jo overveje at der er et kundegrundlag her, eller de kunder her der får det her brug for ved at lave en markedsanalyse. Det skal socialøkonomiske virksomheder også gøre, med at lave markedsanalyse. Så giver det mere mening og skulle starte en virksomhed som har været i

100 år eller noget helt andet som der man får brug for. Så, hvorfor skal man så starte et allerede forløb som der allerede er der, så kan man jo få et konkurs, så kan virksomheden lukket efter 3 måneder. Så, hvis man skal starte en virksomhed, skal man tage hensyn til om der er et marked som man kan tage hensyn til. Spørgsmålet er kundegrundlag, kan man køre et tømrerfirma i en bygd, eller en frisør firma eller bageri, man skal tage hensyn til kundegrundlag til at kunne starte op. Registreringsordningen mellem Danmark og Grønland er det samme. Man skal have et produkt, noget man kan sælge, det er den vigtigste, og at der er nogen som gerne vil købe det. Og hvis man så har, et produkt der kan sælges, så kan man jo være nogen der kan producere det. Og det kan godt være der er symaskiner og eller noget andet. Men det vigtigste er at man vil starte med, det er at hvad man vil sælge, forretningsmodellen. Hvad er det der skal produceres, og sælges, og hvem vil købe dem. Så vil resten kommer rundt om, hvordan vil man etablere produktionen, hvordan man, hvor skal man gøre det, markedsføringer, som alle mulig andre virksomheder. Så, som andre almindelige virksomheder, skal socialøkonomisk virksomhed også skal starte som den almindelige virksomhed. Man kan ikke få tilskud eller låne til at kunne starte op, ikke som udgangspunkt. Der kan nogle gange være nogen som får rådgivningsforløb gratis, men der er ikke noget tilskud eller lignende til at skulle starte op som socialøkonomisk virksomhed. Det kan være der er noget der godt kunne hjælpe, hvis det er noget et godt formål, ved at give lokaler til rådighed eller et eller andet. Hvis man har noget god ide ved social rundt omkring, men staten sider ikke som konkurrenceforvridende som støtte enkelte virksomheder, for eksempel gratis lokaler osv. det kan man ikke, det er konkurrenceforvridende, så det er ulovligt. Men der kan være rådgivningsforløb man kan have, der kan være vejledning, hvordan skal man starte op. Som en iværksætter rådgivning, mere minded socialøkonomiske virksomheder. Det gør det meget her i Kooperation, hvor de giver iværksætter kooperativ socialøkonomiske virksomheder, forskellige arrangementer, forskellige ledelsesting, som man kan rådgive, og støtte med.

Man kan sige, hvis man sådan skal lave en linje, kan man sige at der er en helt almindelig virksomhed som har hovedfokus på at tjene penge, og det er godt og fint. Og så kan man sige, så er der herover som er det socialøkonomiske virksomheder som har lige så meget fokus på at tjene penge, men det har mere fokus på et samfundsmæssigt formål, det kan være at støtte udsatte unge for eksempel. Også end i mellem, så er der virksomheder som, tager socialt ansvar, altså det er ligesom mere hvordan tjepe balancen i forhold til økonomi og socialansvar og får stadig penge. Man arbejder mere socialområde, og i virksomheder, så er det kun at tjene penge og får pengene. Der er ikke en stor forskel på almindelig virksomhed

og socialøkonomisk virksomhed, det er bare eget valgt hvad for en strategi man vil vælge, og indenfor det socialøkonomiske virksomheder er det bare indenfor det sociale område at man har en høj prioritering af at have en samfunds mæssige formål. Man kan altid ansatte fra jobcentrene boomer jo masser af socialeudsatte som har brug for at beskæftigelser, det er bare og ræk ud også er der jo helt balletter af ydelser. Så tit er det i kommunen ansatte en socialøkonomisk konsulent, altså hvis man som en kommune vælger at satse på socialøkonomi, der må gerne være mere socialøkonomiske virksomheder, så er det typisk at man vælger at ansatte en der måske arbejder til at starte med måske bare som et deltidsjob som kan informere, oplyse, og fortælle ens regler til at starte op som socialøkonomisk virksomhed. Og snakke med iværksætter som en mere som en ud erfarne person, som kan gøre opmærksom på det vil gerne gøre noget og hjælpe til. Der har der været nogle kursus forløber fra Kooperation til kommunerne, de har haft forskellig hvor de har uddannet kommunale rådgiver til at rådgive indenfor sociale økonomi. Særligt i Midtjylland har de gjort de meget. Det har fået et helt konkrete penge til at kunne lave det kurser fra EU. Lige nu har det ikke økonomi til det, men hvis der er noget som har penge til det kan de gerne gøre det igen. For eksempel kommunerne i Grønland ansøger kurser indenfor social rådgivning til kommunale kan Kooperation give uddannelser og rådgivningsuddannelser indenfor sociale område i kommunerne give det uddannelser. Der er meget brug for det indenfor kommunerne, fordi der er meget forvirrende tit, fordi kommuner i starten forstår ikke hvad det er, og det bliver meget forvirrende og masser barriere osv. Der mangles der rent for at kunne se forskellene, hvad man kan gøre. Det har virket og glæde og forstået det begreberne omkring det, hvad kan det gøre, hvad kan det ikke gøre. Ellers så bliver det til et hurtigt ryddet.

[Maria, Settlementet Vesterbro](#)

Besøg og interviewe med Maria fra Settlementet Vesterbro. Settlementet på Vesterbro startede i 1911, over 100 gamle. Og de var egentlige Kristne studenter der hed det det Kristne studenter Settlementet. Som så at det Vesterbro var en meget fattig bydel, og de tog sig hertil flyttede faktisk og danne sig hertil, som det var sådan et missionær tilgang, de vil danne og hjælpe. Det var sådan at de organiserer den til klubber, lære dem til ting og sager og det er sådan nogle gamle billeder hvor danne sig til nogle klubber og dengang der startede sig nogle hvor de købte en feriekoloni i Nordsjælland, Lyngby. Hvor det fattig Vesterbroere har ikke adgang til at holde ferie gård og strand osv. Som den ligger ud til strandet, tæt til gården, og sådan tog man sig til dem der har brug for børn herfra og kørt dem derop på ferie. Som har ikke selv råd til at tage af sted på ferie. Så spoler hun lige op til 1980'erne, der gik man

ligesom væk fra det her Kristne, det fjernede den del af navnet. Men man var stadig interesseret i community organising. Sådan som man ligesom kigger på det mennesker som man har, hvad er der man har behov for på det her tidspunkt. På det tidspunkt der var der fattig firserne, der var rigtig meget ungdoms amatørhed, og butikkerne her i gaden stod tomme. Så, den daværende leder, gik ligesom ud i gaden, fandt det her unge og var sådan, ”hej hvad har I lyst til at lave?” Og der var nogen der var sådan, ”Jamen, vi vil godt tænke os at drikke en billig kop kaffe.” Skal vi ikke åbne en cafe? Så åbner de et Cafe Sonja her, i 1986. Så vi sad på en cafe, som er socialøkonomisk virksomhed, og det hele gaden eger Settlementet, med hele 9 lejemål. Det fleste butikkerne er deres, og cafe Sonja er den 3, cafe i København. Så var der nogen som det gerne vil have et sted hvor de kunne at lave cykler, så starter man et cykel mekaniker. Dengang var det ikke så meget forretning, det var mere sådan en aktivitet, og det var billigt at være her. Der var ikke nogen rigtige butikker der var åbne, det var alle sammen lukkede pga. økonomiske problemer. Så var der en byfornyelse i hele på Vesterbro og hele København, dengang der var mange der havde toiletter på opgangene, der var nogle dårlige toiletter og fælles bad. Så den daværende borgmester har besluttet sig til at renovere og fornyelse i hele København og sat lejlighederne i stand og bygge lejlighederne til andelslejligheder og det ændrede total del på indbygger sammensætning der på Vesterbro, og mange som boede på Vesterbro som ikke havde økonomiske midler flyttede ud, og der var bygge rigtig mange middelklasse ind på Vesterbro. Tanke er ok, og at man skal have eget toilet osv. Men der var også rigtig mange der flyttede, da lejlighederne var blevet meget dyrere. Og lejlighederne der blev lavet til andelslejlighederne og steg lige pludseligt helt vildt meget i værdi. Så i dag er Vesterbro en super sammensat bosat. Der er rigtig mange børnefamilier, rigtig mange middelklasse ovre middelklasse også er der stadig en del mange sociale udsatte og også arbejder klasse, folk der ligesom der bor her. Det er ligesom deres kernebro opgaver her der blev fjernet. Men vil gerne stadig bygge bro, fællesskaber og borger og alle Vesterbroere på en eller anden måde kan blive bedraget. Vi skal ikke hjælpe det udsatte, de skal skabe ro og som kan bedrage konstruktiv på at være en del af et fællesskab. Det er deres overordnede som det laver. Så kan man sige at Settlementet i dag består af at der er flere forskellige afdelinger, de har et værksted, gang i gaden som er et sted hvor man kan komme og får gratis morgenmad, gratis frokost også laver man ting sammen. Der er events dernede, de tager på ture sammen, laver alt muligt forskellige aktiviteter. Og så har de sociale handelskæde. Der er ni lejemål, 4 af dem driver de selv, 4 af dem har de lavet som Go kreation som det er med partner som er med til at drive en forretning, men forpligtelse til at samarbejde med deres beskæftigelses afdeling og at deltage i events osv. Og den sidste

lejemål det er et vaskeri. Og så har de en beskæftigelses afdeling som udfører som Københavns kommune og andre kommune, hvor det tager folk der har være arbejdsledig, som folk der har brug for et sige hvad er det der skal ske for dig, om du skal have et ordinært job, skal du have et flexjob eller skal du på en førtidspension. Så laver Københavns kommune, som udbyder det gruppe mennesker her have, kan byde ind på at lave det beskæftigelsesarbejde her, og lige har de to eller tre aftale mellem dem grupper af borgere som den beskæftigelse med. Og det der typisk sker, det er at man kommunen henviser en person til Settlementet, så får man en mentor hos dem, så den mentor som starter med det første par uger med at lave relations arbejde hvor man prøver at lave hvad der spiller ind her, som regel er det ikke kun ledighed, som regel er der også som ledig alt for længe, nogen gange kan der være noget psykisk udfordringer, det har også en afdeling som laver nogle gældsafdeling, som laver rådgivningen der både andet retshjælp, jurister, socialrådgiver, bankfolk, der efter arbejder som kommer som frivillige og hjælper folk med at lette deres kreditorer. Så ligger der lige hvad der er for et spil der har med det at gøre med dem, hvis man har noget med gæld efter en kontant hjælp i lang tid, så siger de med at lad os gøre det her samtidig, hvordan kan man arbejde samtidig med at starte med gæld i samarbejde med en bankmand. Så når man har haft det med intro med en mentor, så kommer man på en rundvisning på deres gade, besøger butikkerne, også finder man ud af hvor ligger deres interesser hen, også kommer man hen ind i en praktik, som det kunne være som denne Cafe Sonja. Og der får man en plan, at man får det her mål, og den første mål kan være at komme til tiden. Da man har været ledig i længere tid, kan man havde svært med at komme til tide, og man skal lige komme ind i en rytme, hvor man skal til at bygge igen med at lave noget. Så træder man op og op men intensiteten til i forhold til arbejde, og nogle gange så får man flere timer end nogen man kan klare, også når man grænsen og sige at man kan arbejde det antal timer som man selv synes er god nok i forhold til at arbejde. For eksempel, noget kan ikke arbejde 7b timer om dagen, men 5 timer, så finder man ud af det. Og så, når det har været hos dem i en periode, så er jo mere rummelig arbejdsplads som der bliver taget hensyn til hvis man har en dårlige dage, prøver man med at snakke med dem. Men så kan man tilknyttet til en af deres virksomheds konsulenter, som der har et netværk med almindelige eller traditionelle virksomheder, som kan overtage kunderne. Så kommer man dernede i praktik hos dem. Så er det ligesom at man stadig konsulent, og virksomhedskonsulent, som er stadig ligesom overgang, med at introducere, men så er det ligesom at man bliver mere til en normale vildgård. Og hvis det er rigtig gode, så overbevise det virksomhederne til at ansatte det personer som har været i det forløb hos Settlementet. Men af dem skal også bare til

førtidspension, nogen som de oplever som der har været i det her koncept, som har en kronisk sygdom, eller et eller andet som gøre det ikke er i stand til at være tage et job, ikke engang en times job, fordi alt gør helt ondt eller et eller andet. Så er det bare hurtigt ligesom at får dem til en førtidspension. Så de kan slappe af og ikke have den der stress over at skulle på arbejde. Hvor de hele tiden skulle mødes med nye mennesker og skulle fortælle hvad det er det er galt med, hvor det er et rigtig hæfte kraftige smertestillende for overhoved for at kunne klare jobbet. Og så er der nogle klubber som de har, 4 eller 5 klubber som de har i et stort hus dernede. Hvor det har administration, kontor og rådgivning siddende. Og så har det en del forskellige klubber hvor der er blå, som er pensionister der mødes et par gange om ugen og laver alt muligt fedt sammen. Altså det har lige været på cirkus skole, arrangere foredrag, kommer alt mulige sjove og fortælle ting og sager, synger sammen osv. Og så har det fagreres kvinder, som er kvinder med primært Pakistans baggrund, som mødes en til to gange om uge og lave mad sammen, og hjælper hinanden med forskellig ting, hvis for eksempel, hvis nogen ikke taler så godt sammen, som brev fra kommunen. Og de kommer også hernede og laver nogle lækker madder. Og så er der nogen madklubben, med latinamerikansk baggrund som kommer hver fredag og lave mad sammen, og danser, og hygger. Og så er der taxachauffør klub, og så har de domino klubben som er nye, og Maria ved stadig ikke helt hvad de laver endnu. Men igen, det er det her medlemskaber som de laver, også prøver de hele tiden med at blande dem sammen. Men i forhold til den her del i gaden som er en socialøkonomiske virksomhed, der har de ligesom tre bundlinjer som der arbejder med. Det skal løb rundt økonomisk, socialbundlinjen, som både handler om med at have rummelige til at lave sammen med hinanden med beskæftigelses forløb. De har nogen frivillige, som kommer nogen er resurser stærke, nogen er ikke, og laver noget fælles skaber omkring det. Og så er det en grund at alle sammen skal være bæredygtige, for eksempel her på cafe er der økologiske produkter, og de andre butikker der kan det være noget med genbrug osv. Og deres der arbejder det er en blanding af ordinært ansatte, Flex ansatte og frivillige. Og så prøver de ligesom i det butiks koncepter, der skulle der have nogle forskellige koncepter, som har at man har at man kommer ind til det med nul selvtillid, hvordan skal man så have en selvtillid til det fra dag et med noget man kan finde ud af. I butikkerne får de ikke tilskud, værestedet de får tilskud fra offentlige da de har ikke noget mulighed til at tjene indskud. Det sammen med rådgivning, det får tilskud fra stat, kommunen eller fra fondene. Som socialøkonomisk virksomhed, sælger det jo beskæftigelse forløb samt produkterne. Det får en betaling for en ydelse, ikke en støtte men en opgave. Nogle gange kan butikkerne kører ikke så godt med deres ydelser, så nogle gange kan de søge til private fonde om forskellige

projekter. Det kan være at det gerne vil have nogle Metode udvikling, det kan være andre, så søger til det det. Til events som skal have penge på, søger man til det. Man skal netop ikke lave nogen ind som andre allerede laver, man skal lave og hjælpe virksomhederne for at forfat i det unge som i Tasiilaq, man skal have en hjælp fra andre med at lave det skal laves til at starte op. Man skal lave en til at holde en bro, som Siu Tsiu, at de hjælper og sørge for at der er nogen der kommer op med unge og lave noget. Det skal ligesom være til at starte op med Siu Tsiu, også give det videre til Grønland, med at starte op som Siu Tsiu gøre, og lave for eksempel frisør manicure pedicure klinik eller lignende, som man kan tjene penge på.

Hanne, Grennesminde Taastrup

Interview og besøg til Grennesminde med Hanne. Jeg interviewer Hanne mens hun rundt viser mig henne i Grennesminde og fortælle hvad deres produkter er, og hvordan deres forretningsmodel foregår på Grennesminde til at sælge deres ydelser.

Hun siger at 60-70 % af indtægterne er fra eleverne og resten er fra salg af grønsager og bageri salg og lignende. Bageri uddannelser, hun siger at de ikke uddanner folk bageri osv., men de uddanner dem for at skabe arbejdsidentitet, at går på arbejde. Og hvis det kunne være så heldige, at nogen vil gerne blive en bager, så skaffer de unge videre til et sted. De har simpelthen ikke kræfter til at dissidere at lære nogen eller uddanne dem, men der er nogen der er med til en gartnerlæring. Og så kommer vi ind til bageren. Det forgår under et praktiske ting og ikke undervisning eller uddannelse, det lære bare med til at lave ting, og ind under bageriet. Så fortæller hun mig at i Tasiilaq, vi de også gerne lære unge til at tale på engelsk, som så viser det sig at man skal være i klasselokalet og får undervisning. Men så siger Hanne, nej det går ikke. Hvis det skal være, skal det være anderledes at man gør det. At man så skal ansætte en der taler engelsk, så ansætter de en Amerikaner også snakker de bare engelsk mens de arbejder. Så skovler de sneen imens de snakker på engelsk, og går og siger "Hey, give me this and di that". Fordi de fleste har haft nederlag på at side på klasselokalet og ikke lære noget. Så de skal ikke til skolebænken og lære på sådan måde. De skal kun have opture på denne måde og lære dem via praktisk mens de arbejder. Så undervisning sker via praktisk. Så kan det være nogen af dem kan komme videre til at går på skole, men ikke så mange, de fleste af dem opleve noget og lære mens de er på. arbejde. Så hilste vi dem der var på arbejde praktisk og bager brød men en elev. De fortalte at den elev hun startede på en time om dagen, men hun har selv vælge at komme mere op på sine timer, så er hun hos bageren i længere tid som hun selv har valgt. Så det er godt for hende og dem at man får også mere selvtillid sådan. Hanne synes at de vigtigste for eleverne er at man skal være søde mod folk,

nogen gang kan Hanne godt være lidt strid, men for de miste er hun søde, fordi miste fordi alle skal være søde og rar mod alle, samt alle skal opleve en succes ved at være der og lære. Vi gik videre til lade, hvor dyrene er. Mødte vi en unge og deres mentorer der var på praktik, hvor det laver med lade og dyrene. Som vidste os på deres dyre, ting dyrenes fodre osv. Hun inviterede ellers os til at vise os rundt, men pga. interviewe samt Hanne fortælle tingene på samtidig, gik vi videre selv. Alle er uniformerede, så alle er på et hold og er ens. Når det bliver lidt varmere, så plejer alle dyrene går en tur med alle de dyre med eleverne. Der er mulighed til gæsterne og deres børn til at hilse på dyrene. Og det er meget vigtigt for nogen af eleverne at komme hen til dyrene og sidder og i på dyrene, som kan være rigtig godt og afslappende for eleverne og for børn. At hvis man starter ved at sige, at der er nogen som starter med at skulle have omsorg, så er dyrene meget godt til at starte med, med at klappe og ai dem. Og når der var små børn til stede, hvor i dyrene, så kan man også have mere tro på sig selv ved at have omsorg på sådan måde. Dyrene har normalt normering med 6 dyre med en voksen. Nogen har dyre holdene være over påbyrde, dyrene er meget populært hos eleverne. Indtil de finder ud af at det er et hårdt arbejde at passe dyrene, hvor der er meget at lave. Det er den travleste tidspunkt om sommeren, og meget flot i virkeligheden når alle planter bliver plantet. Der plantes med alle tomater, kål, og mange specialiteter noget mærkeligt ting der bliver plantet. Og så kommer vi ind til gartneri. De putter planter hver sin potte inden i, der er tomater der var ca. 500 potter som blev plantet. Johanne startede med at plante alle de tomater siden i går, der er ca. 1200 af dem der skal plantes, også nu hvor vi kan se der er der ca. halvdelen af dem der er plantet. Så blev vi fremvist inde i gartneri. Gartneriet har altid være hos Grennesminde, Hanne har været med til at starte bageriet op fra Gartneriet penge, som de ellers ikke var glade for, da de skulle starte den op fra gartneriet indtjening. Hvor alle folk sagde at hun får det ikke til at løbe rundt med bageriet. Og hun synes heller ikke at det har være let at starte den op, og det gik flere år til det komme op. Hvor gartneriet synes ikke at det har været fedt med den tanke, hvor de hellere ville have penge til maskiner og lignende. Men til sidste gik det rigtigt godt, nu går det godt. Det samme gik det med DOME (en stor glaskugle) med at handle, da den skulle sælge nede fra Københavns havn, også hørte Hanne at den skulle ned, og alle mulige var meget interesseret i den, DTU, Højskoler og alle mulige, og Hanne kaste sig over for at vinde den, og hun vandt. I DOME-en holder folk bryllupper, der holdes en konferencesal, de har også et køkken lidt længere hen, så de kan lave mad til arrangementer. Hvor de kan levere mad, hvor de unge kan får muligheden til at servere. Man kan altså leje DOMEen, den hedder også en center for socialøkonomi, en viden Center, så andre kan også spørge om hjælp. Grennesminde laver

også skraldespand, som det også sælger ind til Christiansborg, til festivaler, de blev lavet også fra smeden fra Grennesminde. Der er smedeværksted også som det unge kan være i, også var vi på vej ind til smedeværksted. Der var ellers et tømrerværksted lidt længere væk fra Grennesminde, men det har solgte værkstedet, så alle værksteder kan være i Grennesminde og være tæt til hinanden. Det har lavet at der skal være håndværkerværkstedet der i Grennesminde, café, bageri og gartneri. På længere sigt er der også en drøm at få køkken der i Grennesminde. De har også en Food truck som kan køre med og sælge mad, til for eksempel til markeder og sælge brød eller mad til Roskildefestival osv. Der er ikke så mange unge lige nu, det kan være fordi de er ude at lave noget andre ting lige nu. Nogle gange kommer man herover også er der ungeoveralt, og nogle gange så er det fordi det er måske i gang med andre ting. Grennesminde har også bosteder, som huse der ligger ude i byen hvor folk der skal bo træning og lærer at bo selv. Lære nemt id, lære at gøre rent, lære at står op, lære at ikke og være ryge for meget hash, osv.

Vi kommer ind til café med deres eget bageri bagte brød, rundstykker, kager rugbrød, kaffe og meget mere. Hvor vi snakker mere om socialøkonomisk virksomhed, samt hvor Hanne prøver med at starte op i Sydgrønland sammen med Siu Tsiu. Når Siu Tsiu skal starte op i Qaqortoq og i Sydgrønland, skal Kommunen have brug for et hus, hvor Kommunen skal betale 8000 kr. pr. ung. I 10 unge, men det er ligegyldigt om der er ti unge, det kan også godt være mere. Og det er dem selv der visiterer, det er ikke selve Siu Tsiu der er bestemt overfor, det er Majoriaq eller hvem det kan være fra Kommunen. Det visiterer, så kommunens udgifter bliver hus, og 80.000kr i elev betaling. Og selvstyret der betaler SU. Det er udgiften, og det lyder jo sensygt dyrt, og det forståeligt. Og som Hanne synes kunne være interessant og vide hvor meget det koster en ung hos Majoriaq? Så, hvis man tager ud til Majoriaq og sige at dem der går hos dem, og sammenligne til at være hos socialøkonomisk virksomhed. Så han man tingene som man kan sammenlignede. Og hos socialøkonomisk virksomhed, gøre man også noget godt for ungerne fremtid, også til dem der ikke er dygtig til at kunne være i skolen hele dagen, og det er dem der bliver tabt i systemet. Fordi, hvis de kunne gøre det, hvis man kan lykkes så meget med en elev, et enkelt unge menneske, så hans små søskende, får bedre inspiration, så hans kammerater ser at der er en vej, der er noget sjovt, og som man ender med at man kan forsørger sig selv. Det som samfundet svarer på det er, jo så voldsomt stort, men det som regning to, regning et er jo egentlig hvad koster at sende en unge til Majoriaq, hvad koster en unge at sende til Siu Tsiu. Så kan man bagefter se hvad sparrer samfundet her, og hvad sparrer samfundet der. Og der spurgt hun for eksempel der var lavet, om der var i Nuuk, er der noget der har regnet på hvad succesraten er at går i Majoriaq, men

hun tror ikke at der er nogen som har tænkt på det før. Hun er meget nysgerrigt efter om hvordan de ser med unge i Sydgrønland. Hun kunne ikke rigtig snakke nogen i Qaqortoq med Majoriaq og unge situation er. Og hun siger at i Tasiilaq er det bygget op på sådan måde at man har en boglig linje Majoriaq, også er der Piorsaavik. Men i Qaqortoq sagde de til Hanne at der ikke er noget Piorsaavik i Qaqortoq. De sagde at Piorsaavik er der kun i Nuuk, Tasiilaq og et par steder til. Så alle dem der ikke er stærke nok til boglig i Sydgrønland, hvad laver de i Qaqortoq? Det vil Hanne meget gerne vide, til at kunne starte op fra Siu Tsiu. Fordi nogen af dem, som bare skal forbedre deres karakterer, de sidder jo i skolen. Det er tydeligt, og det er godt. Men det er alt det andre hun snakker om, hvad laver de så? Nu ville vi gerne høre skolen, Majoriaq, Piorsaavik eller Piareersarfik i Qaqortoq, hvad man gør det med unge der ikke er god til bogligt. Hanne har været meget selv i skole i Tasiilaq, og spørger det store børn, og spørge hvad skal de så lave bagefter? Der er mange der siger, vi skal i Majoriaq. Men det skal jo helst ikke være målet at gå til Majoriaq efter folkeskole, aldrig skal det være målet.

Sydgrønland er jo så fortabt lige nu, med unge. Bortsat fra dem der har kræfter og økonomi til det til at tage andre steder hen. Her skal vi finde ud af hvad er målgruppen er i Sydgrønland, hvad manglers der, hvad er der af problemer. Der skal jo også lave nogle krydstjek med virksomhederne, ved at kunne få det medarbejder de gerne vil have. Kan I få det unge, selvom det ikke er færdiguddannet, men skidt nu med det, men i kan få dem som arbejdsmænd. Som håndværker assistent, som alt muligt. Nogle gange sagde de at de unge ikke kommer, og de gjorde i Tasiilaq også. De sagde at de unge ikke kommer til Siu Tsiu til deres ”praktikplads”, men de kommer. De står ude i Siu Tsiu om morgenen og er klar til at starte op med deres praktiskarbejde. Lige nu er Hanne meget optaget af at kunne dokumentere dem der er hos de, er gået godt. I Tasiilaq ud af de 10 der er hos dem i Tasiilaq, har 6 af dem fået kørekort hos dem. Og det er så stort til de unge og føler meget succesfuldt til dem, han der arbejder hos Siu Tsiu nu, han var en gammel politimand, så han ved noget med teori indenfor kørsel. Så på den måde kunne de unge også lære at køre mens de er hos Siu Tsiu. Og så har unge deres ”eget bil – firmabil” så de ikke smadre medarbejderne bil. Det betyder jo bare at man bliver stærkere ved at starte på jobbet i fremtiden. Og man får bare en stor selvtillid til at kunne køre bil. Hun ville dokumentere Kommunen at unge kunne komme videre, selvom det kunne være dyrt. Og hvis hun kunne bare have en succesrate på 60-70 % i det første år, og nu er det kun nået det første år i Tasiilaq. Hun vil gerne få en succesrate på 50 % i den første år, og ikke under, så vil hun godt nok være tilfreds. Der er tre grønlændere som arbejder hos Siu Tsiu hvor Hanne er den eneste der er dansker, så står hun der og sagt til

dem hele tiden at, det er måske ikke det helt rigtig måde at gøre det på. Men de må finde hvad modellen skal være, men så længe at det ikke har andre byd, så følger de Hannes model. Hvis de så får andre byd, så kan folk også går væk fra Hannes model. Man skal kunne bare tilfredse modellen til det grønlandske kultur og Hanne synes hele tiden hvor lidt hun ved om Grønland. Hun er først lige begyndt at lære grønlandsk, og selvom hun lige er begyndt med at lære det, kunne hun allerede se hvor lidt hun forstår, viser allerede nu hvor lidt hun forstår at der er en stor forskel på mentalitet. Hun er fuldstændige klar over at selvom on hun alt i alt har været i Grønland omkring 1 års tid, hun ved slet ikke nok til kulturen. Hun mener at det vil være bedst for deres kunder fra Grønland som forstår kulturen og finde den model som egner til Grønland. Men er så stort forskel mellem det danske og den grønlandske kultur, så man kan bare ikke lave en model ud fra det danske. Jeg fortalte Hanne at min far er redaktør hos Kujataamiu Nutaaq, siger hun at hun kunne bruge min far til at kunne lave en praktik og hun vil forhøre min far om det kunne lade sig gøre til unge. Og hun kunne tænke om at kunne åbne i Tasiilaq en frisør, negletekniker, et kvindeunivers i Tasiilaq.

[Stina, Borgmester Kommune Kujalleq](#)

Interviewe med Stina Egede i Kommune Kujalleq, Qaqortoq på hendes kontor i kommunen. I starten fortalte jeg om mit bachelor skrivning og hvorfor jeg er i Qaqortoq samt fortalte jeg de virksomheder jeg har besøgt og interviewe i Danmark. Interviewe forgår på grønlandsk. Så begynder hun med at snakke. Hun siger at Kommune Kujalleq allerede har sat nogle genbrugscontainere i Narsaq, og det er også i gang med at finde en container til Qaqortoq som det også skal bruge med til genbrugscontainer, har de snakket om i går. Derfor synes hun at de containere har man brug for i alle byer, hun siger at vi smider alt for mange ting, derfor er det det jeg fortalte hende om Råt&godt virksomhed til genbrug projekt. Samt at bruge hænderne hos det unge, synes hun det er en rigtig god ide. Der er rigtig mange unge som er ikke god i bogligt, som ikke kan rigtig følge med i skolen. Derfor er det meget vigtigt at starte noget med at bruge hænderne i stedet for at går i skole og ikke rigtig lære noget. Man kan også tænke på at her i Kommune Kujalleq er det noget at det de arbejder med er at man mangler hjemmehjælp, rengøring hos nogen som ikke selv kan tage sig af. Tage sig af indkøb, som kan uddelegere til det private, til private virksomheder. Det kan man have som egen firma eller starte sådan noget op, da alle hvem som helst kan rengøre, hvor man ikke behøver at lave 2 + 2 for at kunne klare det. Man kan tage en kursus i Inuili i Narsaq, hvert år tror hun. Man kan starte to, tre eller flere med at starte op til at have en rengørings virksomhed, som en hjemmehjælper. Hun tror at man kan starte med t have indkomst på denne måde. Man behøver ikke at have gået i skole, bare man har noget med pædagogik og

noget med at gøre rengøre, kan man sagtens lave det. Det som du også siger med bageri, det er en meget spændende, da den er meget brug for her i byen. Men her kan man ikke rigtig gået om at have bogligt. Der er også meget som vi i Kommunen mangler rigtig meget er, som kommunen mangler en af det fleste er støttepersoner. Støttepersoner, til mange forskellige støtter, der er mange der har brug for det pga. deres handicap på deres krop, nogen har ondt i deres forskellige fysisk, nogen har psykisk sygdom. Som har brug for at have støttepersoner. Der er også nogle børn som har brug for at have støttepersoner. Det er nogen ting som man ikke behøver at have en uddannelse til at starte op, men hvor man kan nå ved at erfaringer i længere hen ad vejen. Der kan man sagtens have en lille selvstændig virksomhed, som Kommune Kujalleq mangler, som det mangler rigtig meget. Hun kunne selv se selv som borgmester, hvis nogen starter med at gøre det, så kommunen kan sagtens kan udlicitere det. For eksempel gør de det med renovation, hvor det var ellers Kommunen som er ansvarlig, men det har udliciteret til firmaer, så firmaerne er nu ansvarlige for renovationen. Det er det samme med at fjerne sne, rydde sne på vejene, men Kommunen er selv ansvarlig for at rydde sne udenfor det ældre boliger, men dem kan man også sagtens udliciter til andre firmaer. Selvfølgelig rydder man ikke sne om sommeren, men man kan sagtens lave noget andet end det. Hvor man kan For eksempel om sommeren kan støttepersoner udvide til at rydde sne om vinteren også. Der er mange ting man kan ellers starte op med, men vi i Grønland er vi desværre dem der venter med at Kommunerne eller noget helt andet skal laves, så vi bare sidder og venter på at det hele selv bliver lavet og vi andre ikke selv lave noget. Hvor man kan ellers selv starte som et lille selvstændigt firma, men selvfølgelig er det ens egen, ens persons egen ansvar hvis man skal blive selvstændige. Vi kan bare ikke sige til en person, her du skal lave dit og dat. For eksempel har Kommune Kujalleq har sin egen bus i Qaqortoq, hvor de ellers prøve med at får bussen til et egen firma ved at udlicitere den, men det kan ikke rigtig betale sig, hvis personen skal tage sig af støtter til den bus, men så kan den ikke betale sig at udlicitere bussen til en privat virksomhed. Det er selvfølgelig også nogle det ting som kan være et problem hvis man skal blive til en selvstændig, men man kan stille og rolig dem som kan tage sig af i fremtiden til at blive til et firma. Hvis man kan have en kørekort som 18-årige, og efter 2 to kan man have en erhvervskørekort så vidt som hun husker, så kan man sagtens have en buskørekort. Kørekort kan man sagtens have hvis man ikke har et stort problem i øjnene og hørelsen eller i kroppen, alle kan sagtens have en kørekort. Der er også mange der kører taxa, og Qaqortoq bliver større og større by med masser af stige veje, og man har altid brug for bussen lige meget hvad. Der er kun en bus nu i byen, og hvis bussen stopper, med et problem, så kan man nogle gange vente med at have reserver del en måneds

tid eller mere. Så om vinteren kan det gå ud over til dem der har børn og studerende som bor på den anden side af byen, og især om vinteren når der er dårligt vejr, bliver der meget langt væk ned til byen. Derfor i fremtiden kan den som kan have en bus firma sagtens kan betale sig i fremtiden. I dag kører bussen ikke i weekenderne, kommunen har vidst vurderer at det ikke kan betale sig i weekenden, men hvis busserne kører med tidspunkter og ruter og kører i weekenden tror hun på at det kan sagtens betale sig at gøre det som et privat firma med at have bus, og på den måde kan man passe mere på bussen for vedligeholdelsen. Nu hvor kommunens buschauffører er ikke deres bus, og chaufførerne er ikke så meget faste, nogle gange er der sygdom eller lignende, derfor holder man ikke rigtig bussen som man burde, da der er alt for mange skiftende buschauffører.

Her i byen, tænker vi meget på at starte op som socialøkonomisk virksomhed, at have den gamle "Sisi" til at starte den op som socialøkonomisk virksomhed. Den er meget egnet til at starte op, og vi prøver ikke med at give den bygning til nogen andre. Hvor det venter lidt med Hanne, og hun støtter rigtig meget på til at de starter op. Og hvis hun ikke var bleven til borgmester, havde hun stadig være med i bestyrelsen. Men da hun blev borgmester, stoppede hun også fra Rødekros bestyrelsen. Hun har også ellers været i døgninstitutions bestyrelse i Akilliit. Derfor er det meget spændende og starte Siu Tsiu op i Qaqortoq. Og hvem skal målgrupperne være. Majoriaq og måske Akilliit kan man sagtens finde det målgrupper det unge. Akilliit unge plejer der være nogle gode unger som kan egne til at være med i Siu Tsiu, selvfølgelig er nogle unger kan man ikke rigtig komme "tæt" på, men jeg tror på at det passer rigtig meget på at være i samarbejde med Akilliit til at finde målgrupper og unge med. Akilliit har også et værksted, der kan man også sagtens lave en aftale med at være i samarbejde med.

Det sidste par dage er Kommune Kujalleq arbejder rigtig meget med i samarbejde med politiet, hvor i næste måned når hun tager til Nuuk skal hun underskrive en kontrakt med politimester med at i Kommune Kujalleq som det første i hele landet, med at være i samarbejde politiet. Det er for eksempel starter unge om foråret med at sniffe ved bådene, og ifølge den kontrakt, skal politiet, socialrådgivere, forældrene, bådansvarlig, skolen, skal man gøre noget ved det med det samme med den unge og det andre i grupperne der har gjort det. For at udgår at det gør det samme igen, følger de sammen med dem, så dem der har brug for at blive kontaktet og dem der er ansvarlig starter sagerne med det sammen. Hvis det så finde ud af, at det ungerne familie eller unge har brug for hjælp eller har søskende, skal man mans op dæk, så deres søskende ikke skal også blive sådan. Hvis der er nogen af det unge der gør det, så plejer der være i en gruppe, hvor anførelse gøre det, men det er anførelse der siger hvad det

skal gøre. Det hun gerne vil komme ind til, er at skolen plejer være lukket om aftenen, der er rigtig mange lokaler i skolen som bliver aldrig brugt om aftenen. Skolen er allerede klar til at blive brugt, der er systue, værksted til at lave nogen med tømmer, der er køkkenet, formning lokaler. Der sker nogen med aftenskole, men det er til voksne. Man kan lave en lektiehjælp til unge fra gymnasieeleverne, hvis der er nogen som gerne vil være det. Der er rigtig mange børn og unge som vil ellers gerne lære matematik, men hvor forældrene ikke være med til at hjælpe, eller at skrive, læse. Man kan bruge skolen på rigtig mange måde, den er betalt, den er betalt fra selvstyret men bliver ikke brugt rigtigt efter skoletiderne. Vi voksne mennesker vi bliver nødt til at ændre vores tankegang, vi er nødt til at tage ansvaret som voksne, og vi i dag snakker alt for meget med at sige ”det er ikke mit ansvar”. Mange af forældrene er så travlt, med at have tid til deres børn, selvfølgelig ikke dem alle, hvor forældrene har ikke tid til at opdrage ordentlige til deres børn. Der er rigtig mange børn som har ikke tid til at passe deres børn, da det selv har været dem der heller ikke har været selv med at blive passet eller har tid fra deres forældre selv, hvor det selv nu ikke kan opdrage deres børn. Der er mange der ikke ved hvordan man skal give deres børn pligt, eller faste rammer, da selv forældrene ikke selv ved det. Og nu er lærerne også der, hvor de siger det er ikke vores børn, så det er ikke vores ansvar til at opdrage dem. Nu er vi kommet her at vi alle sammen bliver nødt til at tage ansvar, med at børn under 18 år, er det alle sammen ansvar. Ja, det er selvfølgelig forældrene der er mest ansvarlige, men hvis vi skal alle sammen skal snakke og sige at det er forældrene der er ansvarlige, men det er også dem der ikke ved hvordan man skal opdrage unge, give dem pligter og faste rammer. Og dem der ikke selv kan opdrage deres børn, er det også dem der får det fleste børn. Og det bliver dem der er mest som har brug for hjælp. Lige nu i dag vi ser på de unge, det er i anstalt, noget tage deres eget liv, mange af dem har været udsat for at blive sexual misbrugt som blev ikke opdaget først da de blev voksne har man fandt ud af at de blev misbrugt som barn, som man finder ud af når vedkommende bliver gravid. Det er dem der ikke givet en omsorg i deres liv, og har ingen kræfter til at tænke ordentligt på det. Der er mange børn og unge som har ingen empati, der kan også være en del børn og unge som bliver lille psykopater, alle sammen har en grunde. Hun har været politi siden i 1983 og til i dag, så er den tredje generation startet siden hun startede som politi, det er siden dengang som hun kan se ”når, den voksne har været sådan et barn dengang, og nu har hun fået børn og nu er hun en bedstemor. Og alle deres generation er stadig som den første generation.” Det er også derfor hun kom ind til politik, da hun vil gerne være med til at ændre og gøre noget ved det. Derfor skal vi alle de muligheder skal vi åbne, der er alt for mange som vi har tabt til i dag. I dag er vores opdragelses formål kører rigtig dårligt, og

desværre er der alt for mange trauma massivt omsorgssvigt er der alt for mange børn, og dem der oplevede at blive bange i deres barndom, samt dem der opvoksede i nogle hård alkoholmisbrug i deres hjemme med vold, samt dem der bliver sexual misbrugt som barn, nogle er der også som oplevede som barn med hård skilsmisse, med at være skilsmissebarn som også kan ramme børnene meget. Også det kan være pga. børnenes egen forhold og oveni når forældrene får skilt, kan man også blive hårdt ramt i deres liv. Der er alt for mange ubearbejdet traume, og det er dem som hopper sig op i deres små hjerner, og når det bliver unge/voksne "sprænger" deres hjerne med de ubearbejdet trauma. Selvfølgelig er der rigtig mange børn som har det ok, også med deres uddannelser. Men det grupper med børn og unge som har fået indlæringsproblem, er der stadig alt for mange, med dem der har massiv omsorgssvigt, trauma, alkoholmisbrug som også derfor har det ikke ret meget plads til at lære i skolen, til at følge med i skolen. Det er dem der har ikke så meget indlæringssevne på skolen, og er blevet alt for mange og hvor det er dem der fylder rigtigt meget i hverdagene på skolen. Nogle lærerne kan ikke være det rigtig lærer og lærer børnene stille og roligt. De bliver nødt til at "være" politi, psykologer, socialrådgivere, præst og lignende. Det er derfor vi bliver nødt til at tænke anderledes i dag. Som hun også siger, skolerne bliver nødt til at åbne længere, børnene bliver nødt til at lave noget om aftenen med nogle kreative ting, ved at bruge mere deres hænder. Som du siger, kan man lave håndarbejde med at sy, sy perler, og meget mere skal der startes før børnene komme til det andet sted hen før det er for sent. Der er også mange som begynder med at ryge hash i meget tidligere alder end normalt. Det er fordi de ser det på deres hjem, hvor forældrene ryger hash til dagligt, så tror unge også at det er almindeligt at ryge hash samt at drikke er også blevet meget mere i tidligere alder end for et par år siden. Det er derfor hun synes at dem der arbejder i vuggestue, børnehaver skal have kursus omkring det, så kan man se og vide i meget tidlige alder at børn som har brug for i meget tidligere i deres liv, før det bliver for sent eller før børnene bliver sent til børnehjemmet. Eller bliver fjerne fra forældrene, og før forældrene bliver mere misbruger i deres liv, og før børnene bliver nemt at følge med i deres forældres dårlige vaner. Så kan man mere hjælpe børn og unge til at komme videre til at starte på skolen, og kan mere følge med i skolen, hvis man er mere opmærksom på i deres tidligere alder. Der er alt for mange børn som bliver opdaget, at nogen børn ikke kan læse, eller er farveblind, kan ikke rigtig se tal, eller at barnet er døvt, eller ikke rigtig kan se, det er nogle af dem der bliver først opdaget når man starter i skolen, det er derfor meget vigtigt at tage kurser i børnehaver personale. Der er ellers tale om rigtigt meget i mange år med tidlige indsats, hvad for en tidlige indsats skal man bruge, hvordan skal det se ud, ved man bare ikke rigtigt hvordan den skal være. Der er

ellers startet med at lave mange organisationer fra hjemmestyret, for eksempel Nakuusa projekt, Nanu børn og meget mere, men man ved ikke hvorfra man skal starte med tidlige indsat, skal det være fra deres graviditet, eller når barnet er født eller hvor er det man skal starte fra til at komme videre med tidlige indsat.

Så derfor det projekt som du snakker om og målgrupperne skal man nok finde, og det er der. Man skal bare lige finde ud af om det skal være 15-20 unger, men det kan man sagtens finde ud af det med målgrupper og hvem der skal være med i projektet. Det er bare et spørgsmål hvornår projektet kan starte. Man kan sagtens også skolens køkken til det børn, og man kan starte med at lære at være rent i hjemmet ved at bare bruge skolens køkken. Man, kan lære dem at lave mad i skolens køkken med unge lære unge hvordan man skal gøre rent efter at man har lavet mad, gøre rent i køkkengulvet, og lære at være ordentligt i hjemme på skolens køkken. Der er mange virksomheder som mangler al mulige arbejdsmand, hotellet mangler altid en medarbejder, opvasker, butikkerne mangler altid noget medarbejder, alle hvem som helt kan være butik medarbejder, hun var selv har været i butikkerne og hjælpe og kassedame selv siden hun var et barn, derfor alle kan også selv en ung kan arbejde i alle butikkerne. Derfor tror hun at mange virksomheder kan være klar til at tage sig af dem unge i hvis Siu Tsiu starte, at virksomhederne vil gerne være med til at hjælpe unger som vil gerne starte med at prøve med at arbejde. Nogen af virksomheder kan måske tage to og to sammen, derfor skal man lige finde ud af om det unge der skal starte i Siu Tsiu, om det skal være 10 eller 20 unge, men det projekt i Tasiilaq er gået rigtig godt indtil nu, så det er et godt projekt. Nu i Tasiilaq er der jo 10 der blev færdig også så vidt hun husker er der 10 der har fået kørekort. Så hvis man kan starte måske 15-20 unger, men selvfølgelig vil man også se først hvordan medarbejdere der kommer til at starte på det projekt. I Tasiilaq er der to, måske kan der være 3 personale her i Qaqortoq. Jeg kiggede lige i dag med vores jobsøgende her i Kommune Kujalleq, der er ledig arbejdssøgende 113 i Qaqortoq, i alt i hele Kommune Kujalleq er der 253, i Nanortalik er der 44, Narsaq 60, i Nanortalik er der en fabrik som kører godt, er der ikke så mange ledig jobsøgende. Der er i Nanortalik bygder 22, Qaqortoq bygder 12, og Narsaq bygder er der ingen. Narsaq er en fåreholder sted, deres bygder er fåreholder, og fåreholder er kulturen at alle skal arbejde, at man ikke skal være uden arbejde. Der er også nogle fiskere som også kunne brug for at have en hjælper især i sæsontiderne, hvor hun tror at Majoriaq plejer at give arbejdspladser hos fiskerne hvor unge kan være med til at hjælpe og fiske med. Derfor tror hun rigtig meget på dette projekt til at starte op i Sydgrønland, da hun også selv har været med til at starte op som bestyrelsesmedlem, da Hanne og dem startede, og nu hun kender Hanne og har haft et godt samarbejde.

Det er også spændende at råstof virksomheder er ved at langsomt begyndt med at åbne op i Sydgrønland. Derfor vil der være mange som kan være med til at arbejde på det steder, og hvor man ikke rigtig behøver med at tage uddannelser til det, men kun små kurser i mellem og kunne være med til at arbejde indenfor det råstof virksomheder i fremtiden. Derfor er det meget en god ide at have det unger indenfor det projekt, hvor man lærer dem faste rammer og pligter, lære dem at vågne op om morgenen. Bare hvis det kan have kørekort og hvor nu er lufthavnen derover er også ved at starte op, især dem der er ældre, kan lære og have kørekort til at bruge dem til større stort kørekort til at kunne køre det dumpers store lastbiler. Det vil hurtigt komme har brug for når lufthavnen er ved at til at starte op samt råstofvirksomhederne. Det er derfor man skal til at tænke på det unge som ikke vil i fremtiden til at færdiggøre højere uddannelser, til at lære dem at lave det med fra råstofvirksomheder, og lufthavn arbejdere, det kommer man til at kunne mangle, og det dem fra unge hos Siu Tsiu som kan være med til at løfte dem op og lære dem pligter, faste rammer samt at have arbejdsplads i fremtiden. Man behøver ikke at have gymnasie, man kan sagtens også starte med uddanne eller komme videre med at bruge hænder. I dag mangler vi mange håndværkere, malere, snedkere, og meget mere. Vi har også lavet en fejl ved at sige til børn og unge at alle skal går på gymnasiet, og nu mangles der mange af håndværkere og lignende. Man mangler rigtig meget håndværksfag i stedet for.

Her er det meget vigtigt at unge oplever at man har brug for en, at man laver noget og at man kan blive færdig med noget. Nu er der dem der starter i gymnasiet, der er ca. halvdelen der stopper med deres uddannelse, fordi det kan ikke følge med, det kan ikke klare faste rammer og pligter, og det er det fleste der stopper i første år. De har ikke lært fra folkeskolen hvad for en disciplin er, og det er ikke så gode i dansk sprog, måske er det fleste unger mere god til engelsk i det senere år, så hvis man ikke kan dansk, så kan man ikke rigtig følge med i gymnasierne. Det er også et godt emne til at prægt det op, at alle ikke kan færdiggøre gymnasierne, og at der skal starte flere op med håndværker uddannelser til dem der hellere laver håndværker ting samt til dem der ikke kan færdiggøre uddannelser.

Hun synes at mit projekt er meget spændende, derfor vil hun gerne have opgaven når jeg bliver færdig med den, og hun vil gerne navngive projektet ifølge mig ”Pilunnguaq projekt”. Hun er så glad for det jeg laver, og vil gerne bruge forretningsmodel til Siu Tsiu så det kan lave og Sam ligne til der hvor den passer bedst i forretningsmodel. Hun er meget glad for at jeg kom, og at jeg er villig til at hjælpe Siu Tsiu med at starte op, samt alle de børn og unge som har bruge for at blive taget op, som var bleven tabt fra systemet.

Akilliit angerlarsimaffiat, Døgninstitution

Interviews med Carl forstander (som kaldes Bruua til dagligt) og hans kontor arbejdere, socialrådgiver Tungu kontordame og Viktoria kontordame som er afdelingskoordinator for alle afdelingerne.

Bruua: Lige nu er børn som vi begynder med at tage, er det bleven mere og mere dem som har meget lav karakter, alt for lave karakterer. Den sidste pige vi fik har ikke været i skolen i meget lang tid. Og dem der begyndte at sættes til døgninstitutioner, kan vi genkende at mange ikke har lært at lave skolepligter, som er meget dårlig i skolen. Mange af dem måske 90 % af dem er i specielle klasser i folkeskolen. Men det er også meget begrænse der sker i skolen, omkring undervisninger i folkeskolen. Så nå man her at et barn som er på 14-15-16 år som kommer til døgninstitution, der har man ikke rigtig tid til de fylder 18 år og vide hvad vil hun blive, hvad vil hun gerne blive når hun bliver færdig med skolen eller får Akilliit slipper barnet fra døgninstitutionen. Hvordan kan hun lære, hun har ikke engang karakterer i folkeskole. Så ligger ansvaret for Akilliit, hvordan kan vi så hjælpe hende, hvad kan hun så lave. Man kan ikke engang komme videre til Majoriaq, hun har ingen kræfter til at følge det alle det års tab med, eller kan ikke følge med til at opnår skolelæring på det tidspunkt de får unge. Døgninstitutioner i hele Grønland er der det eneste som "private" Akilliit er, selvegnede døgninstitution kan de tager sig af 20-25 børn, så kan du forestille dig at hvis vi har 25 børn, så forestille dig med at hvis de børn ikke har lært det man skal lære på skolen, så kan du forestille dig hvor mange i hele Grønland ville have børn som ikke har færdiggjort skole, eller ikke engang kan komme ind til Majoriaq, så er der rigtig mange børn i hele Grønland som ikke kan tage sig af en uddannelse, eller ikke ved hvad skal man så gøre med dem. Så os fra Akilliit ligger vi her at vi lærer et barn med at kunne klare selv med pligter, men Akilliit bruger rigtig meget kræfter på at bruge til at får barnet til at være hjemme, så barnet kan føle sig tryk "i deres hjem" så barnet kan føle sig tryk og stole på en voksen igen, bruger de rigtig mange kræfter. Her ligger vi så, hvis vi skal gøre dem klar til barnet gøre sig klar til at blive "Voksen" med faste rammer, pligter, hvordan skal vi så gøre med barnet. Det plejer været hårdt at nå barnet kommer ind til os, der er rigtig mange ting man skal prøve med at lære dem. Men hvis vi skal eksempelvis har vi to børn nu, som vi har haft som da de var unge, nu arbejder de her hos os, vi har opdrage dem på deres behov og niveau, give dem uddannelser, som nu er det bleven så dygtige er de begyndte med at arbejde hos os og arbejde som nattevagter, arbejde selv til det børn som de selv har bo i. Vores formål er meget at hvis barnet arbejder, så skal de også får løn, som de får dusørløn, fra Akilliit egen penge.

Dusørløn pr unge på 40 kr. Nå de sender deres ung til praktik eller nå unge prøver med at arbejde i arbejdsmarkedet.

Det unge som bliver pragt til døgninstitution, har deres egen takst fra kommuner, hvor døgninstitutioner får ydelse pr. unge. Så vi sender regninger til kommunerne ifølge døgnntakst der er her i Grønland. Og det er de penge som skal bruges til drift, men ved siden af skal unge skal også have lommepenge, tøjpenge som også man får fra kommunerne, det er lovkrav. Men ved siden af fra Akilliit, så får de også løn når de har arbejdet, så kan de også lære hvordan man skal bruge pengene når de har fået løn. Det er også der børnene har brug for dem pligter når det får løn. De køber med det samme hash eller et eller andet køb lige med det samme når det har fået løn, men lære dem til at kende hvordan man skal bruge pengene, sparepenge, som de kan ligge i deres bankopsparing, det er også dem der kan være hårdt at lære dem helt fra starten af.

Det er ellers normalt at hvis ung bliver færdig med folkeskolen, så kan de også tage gymnasiet, eller tage et eller andet uddannelse, men dem vi har fra døgninstitutioner, de kan bare ikke gøre det som andre unge som ikke bor i døgninstitutioner. Det er hvis det skal tage en uddannelse, så er det meget svært og hårdt for at komme dertil fra ungernes side.

Viktoria: Men der er selvfølgelig er der børn som har gode karakter, men som har svært ved at komme op om morgenen, samt som dem som ikke har lært at tage faste rammer og pligter. Der plejer ellers også være nogen som også vil til efterskole når det bliver færdig med folkeskolen, men i følge lovgivning siger at man ikke må komme ud af landet dem der bor i døgninstitutioner, alle dem der kommer fra døgninstitutioner, har mange regler som ikke må, som for eksempel har det været et problem når unge starter på Majoriaq, skal de også have løn som det andre får, men dem fra døgninstitutioner skal ikke får løn som andre unger. Og når det starter på gymnasiet, så skal det heller ikke får uddannelses løn ifølge loven. Det er også derfor det er altid svært at komme ind til det andre steder når man er fra en døgninstitution, de føler sig altid anderledes. Når de tager til gymnasiet, ”hvor er mine uddannelsesløn som andre fik fra min klasse?” Det er fordi de får penge fra hjemmestyret, så på den måde skal de ikke have løn, derfor føler det også at de er anderledes, eller de føler ikke til at udenfor. Derfor føler de altid anderledes der hvor de prøver med at komme videre til voksne verden, men de bliver også stadig behandlet anderledes end de andre unger også fra uddannelsesstederne.

Bruua: Når unge føler sig sådan, så prøver vi med at møde den unge og sige, du får løn fra os, og du kan begynde med at gå som lommepenge som fra din klassekammerater får fra Akilliit, hvis du føler at du kan følge med i skolen og prøve med at færdiggøre uddannelsen.

Så Akilliit kan komme op til det beløb som uddannelsesstøtte er, men er sådan det ser ud i døgninstitutioners lovgivning. Og det med efterskole, nogle af unge ville også tage til efterskole som andre også gør. Men det er et meget stort emne og hårdt fra en døgninstitution, hvor man skal prøve med at samarbejde med unge forældre, det er ellers sagsbehandlerne ansvar med at udføre ansøgningerne til unge. Men i dag er sagsbehandlerne så travlt med andre har de ikke tid til at lave ansøgningerne til unge, så bliver det vores ansvar. Vi vil meget gerne hjælpe det unge så meget, at det skal komme videre til at gå på efterskole. Og som os som deres "hjem" betaler vi selv deres efterskole ophold uden tilskud. Det er også meget dyrt.

Viktoria: Men det kan også været anderledes fra kommune til kommune, hvor nogle kan blive accepteret fra kommunen at nogle af unge skal til efterskole, så bliver man også bedt om at man skal "slippe" den unge fra døgninstitution, men hvem skal så blive den voksne som skal støtte den unge som skal til efterskole, når kommunen bedt om at "slippe" ungen fra døgninstitutionen, det bliver så dem der også giver problemer til at få unge til efterskole. Men her i kommunen i dag, er kommunen ment ved at forstå og ville være med til at give udgifter til unges efterskole, og give dem lommepenge. Så Os fra Akilliit hjælper vi dem med at støtte dem, aftale at de kommer tilbage i juleferien, men i det fleste tider ville kommunen have at man skal slippe dem fra døgninstitutionen hvis unge skal til efterskole. Men nu er heldigvis kommunen ved at være forstående til at unge har ingen støtte fra deres voksne omgivelser, hvis det kommer ud fra Akilliit, dermed kan det mere og mere forstående til at starte unge til efterskole uddannelser. Der er mange som ting som kan være der stopper hvis man kommer fra døgninstitutioner, når man er færdig med folkeskolen.

Bruua: Vi plejer at være meget her når unge op til de fylder 18 år, hvor vi prøver så meget som muligt at ungeprøver med at arbejde i forskelligt virksomheder, sådan som vi lærer dem at står op om morgenen, lære dem pligt og faste rammer, så det kan komme op og går på arbejdet, og efter arbejdet kan det lige holde pause, afslapning, måske sove lidt, så man får kræfter igen til næste dage til at går på arbejdet igen. Vi vil gerne have at de lærer nogle rutiner, det er meget hårdt. Og når de får lommepenge, ville de også bruge deres lommepenge som andre unge, og køber de gerne vil fra deres egen penge. Og det er vi ok med, det skal også bruge deres penge, og det har aldrig rigtig opleve i deres liv og ikke have penge, så når det får løn, så vil det selvfølgelig også gerne bruge pengene, for eksempel til mobil, som alle andre unge gør. Og det er vi meget hjælpsomme til det, og støtte dem så det også selv kan mærke at hvis man arbejder så kan man også købe det man har brug for.

Viktoria: Det du fortalte om at unger som ikke kan koncentrerede sig i 6 timer om dagen på skolen, så det gør vi også med det unger med at lave hvor vi prøver med at få unge går til skolen fra ti til tolv for eksempel, for dem stoppede mens det føles sjovt med at går i skole, hvor man får unge til at føle at det bliver godt med at komme til bage igen til skolen. Det unge kan man ikke give alt for mange timer om dagen, hvor den unge føler sig og ikke kan følge med i så for mange timer.

Bruua: Det er også vores problem her i byen, fordi vi er en meget små by, og i det firmaer, som vil give arbejde til unge med løn, er det svært for firmaer at have unger hvor man følger dem med og lære dem samtidig og passer dem på arbejdet, fordi der er mange små firmaer som også har travlt i deres egen firma, og har ikke råd til at give unge løn hvis det skal arbejde for det firma, fordi det har nogle professionelle medarbejdere. Det er derfor vi plejer at komme hertil, hvis vi har en praktikant unge fra vores afdeling, så giver vi dem selv dusør løn, for at støtte unge for at prøve en arbejdsplads som det kan få. Og vi er nu meget brugt med at hente genbrug fra affald selv, ligesom du fortalte det med Råt&god forretningsmodel, i det seneste 3 år har vi nogle unger som arbejder hos det genbrugs eller det affald som er råvarer af gamle vaskemaskiner eller lignende som skal sorteres og fjernes skruer og lignende, og lige nu har vi 3 unger som er ved affalds sortering afdeling for at arbejde derover. Det bliver også meget god til det de lave, med at bruge deres hænder, selv for ikke så lang tid siden før jul fik det diplomer fordi de har været så gode.

Det er lidt svært at lave noget til pigerne, men vi plejer at prøve pigerne til at arbejde i butikkerne. Vi har ellers nogle piger, som har arbejdet i Pisiffik, de er så gode at selv Pisiffik har ansatte dem selv som medarbejdere og med løn fra Pisiffik, selv nogle af dem bliver sendt videre til lederudviklingen under Pisiffik afdelinger.

Viktoria: Der har også været nogle piger som bliver maler fra Permagreen, og arbejde hos dem, så det går til praktik hos malerne i Permagreen, også bliver det også deres medarbejdere hvor de også selv får løn fra Permagreen. Giver dem ansvar, pligt og faste rammer. Og Akilliit har altid den pligt at når unge fyldt 18 år, så vil de også give ungen en kørekort eller dueligheds bevis. Så det kan bruge dem i fremtiden til deres arbejde.

Bruua: For eksempel. RS ville slet ikke går i skole da vi fik ham, det har været meget hårdt, og vi tager ham helt fra bunden af at afprøve nogle forskellige arbejdspladser, hvor han også følge med til at sejle, så fik han dueligheds bevis fra os, selvom den er dyrt, men han er så god til at arbejde og bruge selv hans finger, selvom han aldrig ville går i skole. Nu kan han være styrmand hos Targa og lignende med hans dueligheds bevis, med gode papirer nu, også med kørekort. Nu er han vores medarbejder, hvor han plejer at være vores styre mand når

nogen skal sejle, også ved siden af er han vores nattevagt. Men før han startede med at arbejde hos os arbejde han hos 60 grader nord, hvor de sejler til Østgrønland og samle affald, hvor han var styrmand fra et lille skib, hvor det også var med til at lave søkabler i havet også som styrmand. Han har oplevet rigtig meget til nu, som vi har støttet ham, selvom han aldrig ville gå i skole da vi tog ham.

Det er meget svært at få de unge til at gå i skole, det er også meget vigtigt med at samarbejde med skolen inden for det, men nu har vi de børn som kan klare at gå i skolen, og det går i skolen nu, der er bare et par unger som har det lidt svært ved at få dem til at følge med. Men vi har ansat en skolelærer som arbejder hos os, så han tager sig af de unge som har svært ved at gå i skole, han underviser dem et par timer om dagen, så kan de unge som ikke kan koncentrere sig i skole starte fra ham. Og langsomt komme videre til skolen til det bliver klar til at starte op i folkeskolen.

Viktoria: Jeg synes også at det er vigtigt at få tillid til voksne fra de unge som starter med at på arbejdet, og vise unge at alle mennesker er forskellig, hvor unge skal også kunne stole på andre voksne mennesker, især dem der er kommet fra en dårlig socialsamvær og socialforhold, de plejer at have det svært at kunne stole på voksne igen.

Bruua: Lige nu i hele Grønland er den sværeste hvor unge ryger alt for meget hash i forhold til det mange år tilbage. Nu kan man se også fra politi siden at alt for mange unge som stadig er i meget tidlige på deres alder og ryge hash. Vi har ellers prøvet med at sige det højt at det er et stort problem. Jeg var også hos politistation i går mødes med dem, jeg har sagt til politiet at der er rigtig mange unge i meget tidlige alder som er begyndt med at ryge hash, Majoriaq var også med til mødet og var meget støttende omkring det, at det er sandt det med hash.

Majoriaq kan også rigtig mærke at det er sandt. Så nu har politiet fået at vide rigtig meget med at der er noget galt med unge, og at der skal til at ske noget omkring det. Hvis der sker ikke så meget omkring det i det næste par år, er dette emne et meget problem og man er bekymrende hvordan unge vil være, hvis der ikke sker noget meget snart omkring det.

Det er også derfor man hører meget at der er mange unge der er ude for at stjæle i husene, og sælge så de kan købe hash og ryge dem. Vi har nogle unger som vi kan følge med, hvad andre unger som det plejer at være sammen med, hvad det plejer at lave, derfor ved vi at unge stjæler, sælger så de kan ryge hash.

Og så er der en ung, som har ikke et sted at bo i Qaqortoq, da forældrene ikke kan passe ham. Så Akilliit har taget sig af ham, give ham seng, da kommunen ikke kan hjælpe ham lige nu, ved at sige at der var ingen pladser til døgninstitutioner i kysten, og ville ikke tage sig af ham, så han er på vente liste og er stadig i gang med at lave papirer på ham, men socialområdet er

så travlt med også mange ting at det ikke gøre noget ved det med sammen, så fik Akilliit at vide at han skal blive sendt til Danmark. Han kan ikke engang snakke dansk. Og det er ikke egnet til ham og det bliver bare værre for ham hvis han bliver sendt til Danmark. Og jeg snakket med dem at han bliver her i Grønland, for eksempel til Kangerlussuaq, fordi han kan lide at tage på fangst, så det kan hjælpe ham på denne måde. Nu er sagen her, at det prøver med at sende ham til Kangerlussuaq.

Der engang også været en "Qisuk", et værksted til unge som er ikke god til bogligt, bliver startet med at går i, i stedet for at går i skole, men bruge deres hænder til at lave noget tømrerarbejde. Da der var Piareersarfik dengang. Da Piareersarfik blev til Majoriaq, blev der ændret nogle lov, så blev Qisuk fjernet. Og jeg var i kommunal bestyrelse, der blev der ellers sagt at hvis Qisuk blev fjernet så skal der laves en ny igen. Men den blev ikke lavet igen, og Qisuk har ellers været meget godt for sådan nogle unger, hvor pigerne var i gang med at lavet noget syninger. Dengang der startede vi med det i Narsaq og i Nanortalik, og det kører rigtig godt til i dag med sådan et værksted, men der bliver ikke startet op igen her i Qaqortoq. Og indtil i dag har jeg ellers spurgt politikere hvorfor der ikke lavet en Qisuk igen her i Qaqortoq, men indtil i dag har de ikke starte det op igen.

Vi har selv fået et værksted her i Akilliit, og nu er vi ved at prøve med at komme ind til at starte ligesom en Qisuk i vores værksted. Hvor vi holder i gang med vores egen unge på værkstedet, ved at lave noget motor arbejde, og vi har en færdiguddannet tømrer medarbejder som arbejder sammen med det drenge. Også for eksempel har vi haft en dreng som har fyldt en tømrer og arbejde med forskellige ting i huset, til at udvide husene, til at bygge omkring vores afdelinger, nu er han blevet færdiguddannet som en tømrer.

Viktoria: Her i byen har vi brug for en som du lige nævnte med at starte op som socialøkonomisk virksomhed, og jeg vil støtte det rigtig gerne, da vi ved at det har vi brug for. Jeg håber virkelig at Siu Tsiu vil blive til virkelighed, og ikke kun til drengene men også til pigerne.

Bruua: Vi har i tankerne og vi har snakke med kommenen at vi kan langsomt begynde med at være i værkstedet som Qisuk gøre, og være mere i værkstedet med unge og støtte dem mere omkring deres evne, kan vi også langsomt tilbyde unge fra byen at det kan komme og lave noget i værkstedet. Jeg har ellers skrevet til kommunen, hvor man kan tage unge udenfor Akilliit, hvor man kan tage sig af en ung fra byen og lave nogle aktiviteter som kan være i brug til unges evner og fremtid til at komme videre med arbejdet. Lave en handleplan, til det enkelte, som også kan bruges eller laves til ungens udviklingsplan af en rapport, så kan man også vise til en videregående uddannelse at det har lavet noget, for eksempel til Majoriaq.

Der er ellers også et gamle bageri som er bleven lukket nu og blev solgt i meget billigt som ligger i midtbyen, der må ellers være noget med bageri udstyrer, men jeg ved ikke hvor alle det udstyrer er henne, om det bliver brugt eller om det bliver lagt til at gemme. Så man kunne ellers starte op med et bageri, da der er ingen bageri i byen.

Sige til Hanne Danielsen hvis hun har brug for støtte til at starte op, eller hvis hun mangler. Noget, hun er meget velkommen til at komme til os, så vi kan støtte hende og deres projekt. Vi har lige haft forstander møde for døgninstitutioner for hele Grønland, og mange andre institutioner plejer være misundeligt for vores forretningsmodel, fordi vi køres vores virksomhed anderledes end det andre, da vi kører som selv eget privat virksomhed, og dem der kører under selvstyrer, kan man ikke rigtig lave noget kreativt som vi plejer at lave her. De skal først søge om midler, om lov, og beskrive hvad for et projekt de skal have gang i. Det kan ikke bare lave sådan som vi plejer at gøre. Så de plejer være misundeligt for os at vi kan have vores egen projekter som vi selv kan gøre meget hurtigt.

Interview Majoriaqs leder, Poul

Interviewe med Poul i Majoriaq. Han siger: Han har hørt lidt om Hanne Danielsen at hun havde møder her i Qaqortoq. At Siu Tsiu er i gang med at starte, og at hun har haft snakke med borgmesteren samt andre til at starte op i byen. Poul og Hanne har også snakket lidt om det med Majoriaq og Siu Tsiu hvor nogen at dette her ting med at der er en højskole af unge og klasse arbejdst raining med unge hvor i Narsaq og Nanortalik har nogen værksteder. Det peger nok ikke på at dette her Siu Tsiu i Narsaq, fordi det har nogen andre ting i Narsaq som ligner lidt af det der bliver lavet. Der er også nogle samarbejde med Kommunen Kujalleq og Naalakkersuisut netop omkring det der er men bare ikke lige den målgruppe men det der er i det område, der er også nogle ting i Nanortalik. Så Majoriaq fortalte noget med deres aktiviteter til Naalakkersuisut, så fik det svaret at der måske er der ikke brug for sådan noget mere fordi, det fortalte hvad det gjorde og hvad det ikke gjorde, så blev der sagt på det tidspunkt fra Naalakkersuisut med at behovet er der måske ikke, så meget at der er så meget, at Majoriaq har i gang i så meget. Så tænkte Poul til deres næste møde med at selvfølgelig har vi brug for det, fordi også brugte han så et billede af hvad det er der er brug for. Fordi nogen af det her er aktiviteter der er i dag i Majoriaq det er, det jo ligesom som meget på her at, Majoriaq det står fast, der er arbejdst raining, der er lidt over 50 arbejdst prøver fra unge, men ikke her. Der er lige nu en der er hos pedel medhjælper som arbejdst raining, der er nogen der er i Brugsen og QIF. Lidt over 50 personer unge det får elevstøtte, de får arbejdst raining, uge og prøve med at arbejde, eller uddanne sig ude i arbejdsplads med at samle arbejdst erfaring. Og det har det også i Narsaq, men det har også et værksted i Narsaq. Det er sådan nogen som

et eksempel ting med at træne, som fungerer på det det sker. Også er der også det her målgruppe, som Poul forstår det er sådan som han ser er, socialøkonomisk projekter det "ligger her ude, hernede" selvom "havet det stormer", så er der her brændinger der ligger hernede unge og skal ude derfra og kigge herop (Han snakker og bruge tegnsprog da han prøver med at forklarer det han siger) og det er dem der som Hanne sagde og ligge et godt billede af at Siu Tsius målgruppe, det her der er her i uddannelse, det med tømrer eller gymnasiet eller hvad pokker nu det kan være der er. Det er her hos os med fast grund, men det der ligger hernede, det er der og har det eller har det sværest og ikke kan komme op til uddannelsesniveau, men så skal man have det hævet op dernede fra. Man kan godt have det med billede fra Siu Tsiu, hvad det er det målgruppe Siu Tsiu skal have, eller kan have i forhold til så mange andre. I Majoriaq er der arbejde træning, uddannelse, uddannelse med arbejde, men hos Siu Tsius målgruppe er det dem der er hernede og flyder. Siden dengang de snakkede lidt om det socialøkonomisk virksomhedssammenspil, tænkte han lidt om til at få dem lidt til at placerer ind i det hele sammenspil, som der er unge som ikke kan komme op på det niveau og flyder ved siden af Majoriaqs krav.

Jeg kan huske nogen af dem der flyder nede i det her billede, det kan jeg huske noget med at nogle af unge har noget ild i røven, når hvis nu det havde noget håbløst karakter, så skulle det have karakter ved at opløste det op. Der siger også nogen at der sker noget over tid, forstået på denne måde at, når der er gået et stykke tid, så er der det for eksempel er der en af det her der gik to gange tror han i deres klasse, og komme i starten total kan slet ikke i starten. Men så endte det faktisk med at der kom tilbage og er så målrettet. Men måske ikke den kan man sige skole mæssig dygtig, men målrettet der hvor vedkommende kunne se sit mål. Og nå og vedkommende fri sig og give på arbejde i stedet for og arbejde og tjene nogen penge i stedet for og tage en uddannelse, men fik en uddannelse på denne måde. Nogen af dette de ser, nogen af dem er meget forskellige, nogen af dem kommer tilbage efter nogen tid, i over tiden og starte forfra. Og der er Siu Tsiu måske lidt mere, der hvor man kan komme lidt op med at tage dem. Ud over det Majoriaqs opgaver er, som i dit projekt ud over Majoriaqs opgave, er ikke meget relevant til din opgave. Det reviderings planer som Majoriaq laver, ledige registreringer, er en meget lille del til din opgaveskrivning. Men dette her er vi i uddannelses verden i mange år som vi kaldt unge gruppen, pres gruppen, det der ikke er i uddannelsen. Der har jeg været ganske meget involveret i å mange år. Og er tænke nogen tanker og gøre et eller andet omkring det område, også nogen det med at kunne kendetegn for unge målgruppe. Unge målgruppen, når jeg siger det jeg gerne vil, i den her det unge en der er ligesom, er ude af folkeskolen, eller dem der er færdig med folkeskolen, og under 18 år, det er stadig indenfor

loven, også er der nogen der er færdig med klassen. Der er for eksempel arbejdsdepartementet Majoriaq har tilknytning til for selvstyret, det har unge målgrupper fra 18-30-årige, det er dem der er typisk dem der er gået ud fra folkeskolen. Der er forskellige fra by til by, og år til år, og hvis der er nogen der går til så er halvdelen her det er i uddannelse, den halvdel er jo den der søger til gymnasiet, erhvervsuddannelse, en del der søger til efterskole i Danmark og Grønland. Og den halv del det er dem der ikke søger noget, og det er dem der gruppe der kan han huske at han blev indkaldt til et møde, som at den del blev formuleret lidt som en udfordring til en Grønlands befolkning, at der er så mange der ikke kom til uddannelser. Hvad kunne man gøre med det, så tror han at det er styrelsen det har arbejdet videre med det, men det har det gjort ikke. Så da de startede igen, så kom det hen igen og sige Poul hvad skal vi gøre ved det? Og dengang har de faktisk u tænke lidt med dem der ikke var eller kunne komme i gang til at tage uddannelser, der kan han huske med at de havde sådan nogen temadage med sådan en gruppe i kommunerne, så kan han huske på at han sagde det er faktisk nok at bare komme hen til dem og give dem en ansøgnings skema og får dem ansøge, så kommer vedkommende videre. Men nogen af dem sagde, at der skal snakkes mere med, også kan han huske hvor nogen af dem er deres daværende chef siger ”jamen vi skal da prøve at lave sådan et opsøgende vejledningsprojekt”, fordi der er ikke kommet i gang, og det startede lige efter jul, så kan han huske allerede efter en uge, så var der 5 unge her i byen der har fået ansøgningsskema allerede, har afleveret ansøgningsskema. Og så er der noget som skal flyttes meget.

Og så viser Poul mig PowerPoint som han har lavet, det der sker i Majoriaq, deres arbejde opnåede. (Jeg lægger dem på bilag).

Der er helt klart en målgruppe i socialøkonomisk virksomhed, der tror han at man skal prøve og sætte nogen ord på hvad det er. Der er ca. en femtedel der er gået ud som har ikke en uddannelse efter folkeskolen, og mange af det kendetegn er får hvis ed går videre op i aldersgruppen om det er en femtedel hvert år, men der er desværre det, men det bliver også en anden karakter når man bliver ældre op til 20 års alder, også er der masser af ting der kan være på vejen, for eksempel misbrugs forbrug er der et stort problem blandt det unge, og det er meget forfærdeligt. Men han synes det er svært at sige om der er 30 eller 10 eller mere som kan være med, men helt klart er der en målgruppe i den der projekt.

[Interviewe med Laila Hammeken, folkeskolen Tasersuup Atuarfia](#)

Interviewe med Laila på Tasersuup Atuarfia inde i hendes kontor. Interviewet foregår på grønlandsk. Da jeg startede her i Qaqortoq, var jeg mellem trin, så var jeg også en vejleder. Man kan mærke rigtig meget som en vejleder kontakten og kommunikationen mellem

eleverne var meget svært. Fra 8. til 10. klasser. For eksempel de elever vi har hørt at eleverne er gode, de man snakker om elever som er gode, men der var ikke nogen der passer ham/hende. Kommer ikke i skolen om morgenen, heller ikke komme hjem om aftenen. Forælderen eller lærerne ved ikke hvor vedkommende er, er der for eksempel mange det ord man bliver brugt rigtig meget da jeg kommer tilbage fra Ilulissat til Tasersuup Atuarfia. Men hvis man finder ud af det, passer det rigtig meget på at eleverne, hvis der er i 10. klasser, for eksempel hvis der er 10 elever på 10. klasser, så er der for eksempel 5 som ikke kommer selvom det er gode i bogligt, og kunne ellers arbejde. Som kunne ellers lave lektier, ved at kigge tilbage på det sidste års tids skole årgange. På den anden parallelklasse, for 15 elever kan der for eksempel være 8 elever som heller ikke kommer til skolen især om morgenen, som også ellers er gode. Der er meget grænser for elever som kommer til tiden, det sidste par år, siden jeg sidder her på skolen, starter denne måde fra 9. klasse, hvor eleven ikke kommer til skolen, eller komme for sent. Det er ellers der man skal til at starte med at hjælpe og støtte eleven når eleven begynder med at opføre sådan. Men hvis forældrene ikke gør noget ved det hellere, kan man heller ikke rigtigt gøre noget ved den situation. Vi kan ellers gøre rigtig meget ved det, men hvis forældrene ikke gøre noget ved det, så kan man ikke "redde" det unge på denne måde, så taber man dem mere og mere fra skolen. For eksempel, nu dem der går på 10. klasse, er det dem der starter fra 9. klasse, og sidste år dem der går på 9. klasse og nu dem der går på 10. klasse hvis jeg for eksempel siger igen med 15 elever, så kommer der kun 4 elever om morgenen. Så meget forskel er der, der er også derfor man skal starte med at gøre noget ved det unger nu, og jeg synes det med Siu Tsiu ville være en meget god ide og et rigtig godt initiativ. Det er meget vigtigt at starte at gøre noget ved det nu. For eksempel hvis vi skal kigge på specielle klasser, går meget tit til praktik i deres skoleophold. Så kommer de også ind stille og roligt til arbejdspladserne. Men der er også mange forældre der siger at deres unger skal gå på gymnasiet, deres unger skal blive en student, hvor de skal have højt uddannelsesniveau, selvom ungernes egen behov eller ungernes egen uddannelsesønsker bliver ikke hørt. Det kan være han vil blive til en tømrer, eller noget helt andet. Det kan også være der hvor forældrenes ønsker med alt for høje forventninger, kan også være dem der bliver ramt, fordi ungernes behov bliver overvurderet i deres egen niveau. Så nogle gange har man nødt til at fortælle forældrene, at det er ikke dem der går i skole, det er deres barn der går på skole, det er dem vi skal høre, ikke gøre som I som forældre siger at det skal være. I år var der også nogen jeg snakkede 4-5 elever som aldrig går på skole, selvom det er dygtige i skolen, hvor de ellers kan være i den mindste karakter som de kan komme videre til videregående uddannelser. Men bare ved at høre forældrenes snak til deres børn, kan man

sagtens forstår hvorfor unger kommer ikke i skole, det har alt for høje krav til deres børn som selve barn ikke selv kan følge med. Hun synes hvis man skal følge barnet, hvad det er det gerne vil opnå, og hvordan barnet situation er, skal man forstå barnet før man siger hvad det skal gøre i forhold til deres uddannelser. Man skal have lige med barnet og støtte hvad det er der skal ske med barnet. Det er ikke sådan, at alle skal blive en student, der er nu meget få unger som kan går videre til højere grad uddannelser, i år er der kun en der tænker sådan, og i sidste år var der kun 2 eller 3. Jeg kan for eksempel i Ilulissat har jeg arbejde i 7 år som vejleder, har jeg oplevet når eleverne skal på praktik, det er meget spændt på at går på praktik, hvor eleverne tænker at hvis jeg går på praktik så går jeg ikke i skole i to uger. Men det er jo skolepligt også at går på praktik. Så når det starter med at går på praktik, går det i praktik i en dag og resten kommer ikke, og sove og ikke går på skole. Og hvis man kontakter forældrene, så siger forældrene også at barnet er sygt og sådan noget. Så det er også der hvor eleverne skulle ellers forstå hvilken uddannelse det vil går videre til, men så finder det heller ikke ud af fordi de kommer heller ikke til praktik. Så mens jeg var vejleder i Ilulissat, stoppede jeg med at får eleverne til at går på praktik, men startede uge 46 emneuge, hvor fra mandag til fredag, hvor eleverne skal finde ud af det mange forskellige videregående uddannelser, gymnasie, erhvervsstudie, efterskole, højskole. Og får nogen til at komme som har gået til AFS, efterskole, firmaer, og nogle som har stoppet mange gange på deres uddannelser, for at får eleverne til at forstår for eksempel hvis man stopper mange gange spå kan man ikke komme videre til uddannelser til sidst igen. Hvor man får tæt arbejde med forskellige virksomheder, der var også tæt samarbejde med KTI fra Sisimiut, og fremlagde til unge af det forskellige muligheder. Og jeg har ellers kommet op som emne her i Qaqortoq, men desværre er der ingen her på skolen der var interesseret i. Fordi man skal samarbejde tæt med forældrene også her og andre virksomheder. Hvis man skal arbejde her som studievejleder, skal man vide og samarbejde med eleverne meget tæt, for at kunne forstå hvor eleverne er, og hvad det vil i fremtiden. Man skal ligesom se dem udefra hvordan eleven er udefra, prøve med at forstå eleverne. Man skal også lige forhøre lærerne hvordan det er fra deres lærer. Men det er også meget an på hvordan læren er her, omkring hvordan elevens vækst er som en person. I Ilulissat er der en person som arbejder indenfor 8-10. klasser som kigger på elevernes personlig vækst, hvor det er i. Sammen med klasselærer kan man på tværs se hvad eleverne er nået til, men det er meget ærgerligt her at vi har tabt alt for mange elever. Men det skyldes også med samarbejde med kollegaer som man ikke rigtig kan samarbejde med. Vi tænker også alt for meget "Det er allerede sådan de er", så er det allerede her som en ung tænker at der er ikke nogen som tror på en. Her i år mens jeg snakker med 5

eleverne forældre med deres børn, kan man se og høre at forældrene siger sådan, hvad er meningen du siger. Hvor forældrene siger, jamen hun/han kan ikke komme op om morgenen, og ikke høre hvad barnet sagde.

Der skulle også være flere af det projekt som du nu er i gang med at skrive i flere byer, det har vi mange brug for. Der startede ellers for eksempel Qaqisa (lad os komme op ”på toppen”), normalt er det ellers skolens rektor som skulle ellers have den projekt, hvor Qaqisa er ellers et projekt hvor man skal hjælpe det unge med at finde ud af og skubbe unge ud med at finde job eller uddannelser, finde ud af fra unge hvilken uddannelser det gerne vil komme videre til. Så der kan være så få som muligt med dem man bliver tabt i skoletiden, især efter skole tiderne. Og der er rigtig mange skolebørn som ikke rigtig kan læse, der er mange af dem, og Qaqisas opgave er ellers at får børnene vejlede hvad får noget job man kan få, hvilken muligheder der er efter skolen, og at der behøver ikke helt at tage en høj uddannelse, at man også kan tage et arbejde og begynde derfra med fremtiden. Som Laila synes siden Atuarfitsialak (Den gode skole) startede har vi nået gode, men vi har også tabt rigtig mange børn i deres skoletid.

Man skal også finde ud af hvilken barn har brug sammen med deres forældre, lærer og skole studievejleder. Hvis det havde været afklaret og er mere ryddeligt, så kunne eleven barnet kunne ellers går rigtig godt fremafrette. Man har forstået grundende her, og man udfylder en vi kalder ark 6 i 10. klasser, ark 6 er den selv man skal udfylde fra en elev, hvad eleven har planer selv i fremtiden. Fortælle om sig selv, hvad har man lavet tidligere, også hvad tænker jeg selv at jeg ville lave. Hvordan vil jeg have hjælp fra forældrene, jeg vil gerne opnå det her osv. Der er nogle spørgsmål som man skal udfylde når i slutning af deres 10. klasse. Den ark 6 bliver sendt til Majoriaq, og Majoriaq kontakter dem videre derfra hvis nogen ikke er kommet videre. Så folkeskolen sender elevens ønsker, og hvor eleven er nået til, så Majoriaq ved det allerede hvordan eleven er før eleven efterlader folkeskolen. Ark 6 er et meget formål for alder 16, 17 og 18-årige unger som går på skole, samt efter unge har efterlade folkeskolen. Det var ellers en af lov som blev indført i Atuarfitsialak, hvor det var meningen at der skal være flere der var høj uddannede unge, det er så der vi skal høre hvad for en elev vil efter skole, høre hvad det ønsker at går videre. Hvad er deres ønske, hvad er kravene til det ønske til uddannelsen.

I jobcenter har der ellers være en jobansøgnings center hvor man kan prøve forskellige jobs, afprøve unge samt lære dem at give pligt og faste rammer. Og jeg har også ellers arbejde sådan i Nuuk med at være med på jobcentre og finde arbejde og jeg ved at man skal være meget opmærksom på unge og være ved dem side og hjælpe og støtte dem. Det er nu man

skal starte med at støtte dem når det begynder at blive unge og teenager hvor man skal vejlede dem hvilken muligheder der er til uddannelser eller arbejde og hvad der er krav for unge eller får dem til at finde ud af hvad der er arbejd vilkår der er, hvad arbejder man i virksomheder osv. Som vejleder kan man sagtens være vejleder, men det er mest forældrene der er ansvar over for det, derfor skal man prøve hele tiden med at være i samarbejde med forældrene samt hvad eleven vil gerne i dens fremtid og høre samt hjælpe dem.

I år er der mange der gerne vil til Majoriaq, og måske ca. 6 elever som ikke ved hvad det skal endnu ud af 38 elever og speciel klasse. Også hvis det skal til Majoriaq her i Qaqortoq, så skal man vente et års tid, til at komme ind. Deres betingelse i Majoriaq at man skal have et års jobs erfaring før man kommer ind til Majoriaq. Og efter et år kan man starte med at få deres karakter op, og jeg ved ikke hvorfor det har sådan en lov her i Qaqortoq. I Ilulissat kan man ellers med det samme ansøge med at forbedre karaktererne med det samme efter endt folkeskolen. Hvis man har en lav karakter i for eksempel i matematik, så kan man tage Majoriaq med det samme i Ilulissat, så jeg har svært ved at forstår hvorfor det er sådan her i Sydgrønland, det er også der man taber rigtig mange unge til at komme videre efter folkeskolen, fordi man skal vente, er helt år til at starte igen i Majoriaq. Det er meget svært at samarbejde med Majoriaq her i det sidste, hvor jeg prøver med at kontakte dem på det sidste, men til sidst så har jeg selv startet med at hente pjecer for eksempel til AFS eller efterskole, og at man kan ansøge midler til efterskole. Det er svært at samarbejde med det sidste par år, men i år har jeg ikke hørt noget fra dem, jeg ved ikke hvorfor.

Dengang før man indført Atuarfitsialak har man ellers noget andet system, dem vil jeg ellers meget gerne komme tilbage til. Hvor man i 9. klasse kan man sætte udvide og almindelig ifølge med deres skolegang, også gøre dem klar til at komme videre. Og i dag i Atuarfitsialak, har man det sammen klasser, hvor andre er meget gode og andre mindre gode til sammen, hvor man også bliver distraheret meget nemt fra dem man ikke kommer i skolen selv om man ellers er dygtig i bogligt.

Man kan se i Majoriaq hvem der ligger hvor, hvis man skal finde en målgruppe til Siu Tsiu, fordi alle eleverne plejer udfyldt ark 6, og Majoriaq får dem, så man kan sagtens i samarbejde med Majoriaq med at finde målgrupper som passer til dette projekt.

Hvem Deltager ikke (hvorfor)

Jeg skulle mødes med Helle i Vejle, Integrations-portalen onsdag den 9. marts. Kl. 10.30, men hun skriv at om morgenen kl. 5.38 at hun desværre må nydt til at melde fra den dag til vores møde. Hun ville lave en aftale et telefoninterview, men jeg har ikke hørt hende fra siden.

Ulrik og Stig fra Kooperation Danmark har ferie de dage jeg er der og kan ikke de dage Stig kan, har jeg mødt andre hans kollegaer.

Stinne Simonsen skrev den 24. februar 2022 kl. 14.29 fra social iværksætter fra Socialcraft Horsens, hun er også desværre ude at rejse i den periode jeg er i Danmark. Hun ville ellers rigtig gerne hjælpe.

Jeg har også ellers skrive Keep Going fra Ishøj, den 25. februar 2022 kl. 12.03 svarede Mitzi Hammersholt at de desværre ikke har ressourcerne til at hjælpe. Og jeg svarede ellers hende tilbage at jeg kun skal interviewe dem, men hun svarede mine mails ikke.

Onsdag den 20. april, kl. 10 har jeg ellers lave en aftale i skolen, Laila Hammeken. Hvor jeg skulle interviewe hende til hvor mange unge der bliver færdigt og komme videre til videregående uddannelser og hvor mange der stopper efter folkeskolen fordi det er ikke dygtigt bogligt. Og høre om hun kunne tænke sig om at starte Siu Tsiu er en god ide. Men det viser sig at hun er syg den dag jeg kom. Jeg tog ellers til skolen, men hun var der ikke. Jeg gav ellers en besked om hun kan ringe, så vi kan lave en anden aftale mens jeg er her, men uden held.